

ผลสรุปในที่ประชุม ส่วนใหญ่เห็นว่าดี แต่การแต่งกายอนุรักษ์ไทใหญ่ไม่ควรบังคับ เพราะเด็กบางส่วนที่เป็นคนเมืองก็ไม่อยากใส่ และบางคนก็ไม่มีกำลังซื้อชุดใหม่ และมีบางส่วนไม่เห็นด้วยกับการนำเรื่องราวขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาไทใหญ่มาสอนในโรงเรียน เพราะอยากเป็นคนไทยอย่างเต็มตัว อยากให้โรงเรียนเน้นการเรียนรู้เนื้อหาที่เป็นของคนเมือง หรือคนไทยมากกว่า ซึ่งเรื่องนี้คงจะต้องร่วมกันพิจารณา และจะนำเข้าหารือในที่ประชุมใหญ่ภายในหมู่บ้านต่อไป

ถอดกระบวนการจัดเวทีชาวบ้าน

“ การจัดเวทีเพื่อให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน ”

ครั้งที่ 5 วันที่ 25 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2545

เป้าหมายของการจัดเวที

1. ให้นักเรียน , เยาวชนได้รับรู้เรื่องราวของประวัติศาสตร์ จากผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้าน
2. กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงในชุมชน มีความภูมิใจในถิ่นเกิด
3. ให้นักเรียนร่วมกันคิดกระบวนการที่จะเผยแพร่ เรื่องราวของประวัติศาสตร์ และเสนอแนวคิด
4. ร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่จะตามมา เกี่ยวกับการสืบประวัติศาสตร์ให้ชุมชน และการสืบทอดทางวัฒนธรรม

ผู้เข้าร่วมเวที

1. ผู้รู้ในชุมชน ผู้อาวุโส จำนวน 10 คน
2. นักเรียนและเยาวชนในหมู่บ้าน จำนวน 35 คน
3. คณะครูในโรงเรียนบ้านเวียงหวาย จำนวน 4 คน

กิจกรรม

ครูร่วมสนทนาซักถามผู้อาวุโส เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้านและให้ผู้เฒ่า เรื่องประวัติความเป็นมาต่างๆ สอดแทรกตำนาน การทำมาหากิน วิถีชีวิต การเปลี่ยนผ่านเหตุการณ์ในช่วงต่างๆ และการแก้ปัญหา

ในการสนทนาให้นักเรียนซักถามเมื่อมีข้อสงสัยมีการเปรียบเทียบเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน แยกความเหมือนและแตกต่าง ข้อดีข้อเสียเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหายุคก่อนกับยุคปัจจุบัน

ร่วมกันสนทนาสืบเสาะหาภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านต่างๆ เช่นด้านหัตถกรรม การตัดตุ้ง , การทำควักขอมตอ , การดอกกลาย , ด้านเกษตรกรรม เกี่ยวกับการปลูกพืชแบบเงินสด และทำเกษตรแบบพอเพียง , ด้านประเพณีและวัฒนธรรม , ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้าน โดยกำหนดรายชื่อ ภูมิปัญญาที่นักเรียนสามารถไปศึกษาหาความรู้ได้ดังนี้

1. ด้านหัตถกรรม คือ ตัดตุ้ง ผู้ให้ความรู้ แม่ผิว แดงก้อน , ควักขอมตอ ผู้ให้ความรู้ แม่เผ่าจิ่ง ลุงจาย , การดอกกลาย ผู้ให้ความรู้ นายเดชา บุญเกียรติ
2. ด้านเกษตรกรรม คือ พ่อส่วยคำ ส่างสุ , นายคำแหลง ศรีจอม , และบุคคลที่ประสบความสำเร็จด้านเกษตรกรรม
3. ด้านการค้าขาย คือ นายปัน ใจบุญ พ่อคำวู้ต่างในอดีต ปัจจุบันขายกล้วยเตี๋ย , ข้าวซอย , ขนมหิน คอนเียนขาย เนื้อย่าง , ไข่ย่าง , ลาบ , หลู้ , สุรา

4. การค้าขายปัจจุบันด้านเกษตร คือ นางศรีนวล แสงหลู่ และ
5. ด้านอำนาจความสะดวก และทันสมัย นายประเสริฐ จันทร์สุวรรณ ค้าขาย รถมอเตอร์ไซด์, ตู้เย็น ,ทีวี ,เครื่องเสียง ,ปั้มน้ำ ฯลฯ
6. ด้านประเพณีและวัฒนธรรม คือ พ่อสุจินดา แสนขาวารี , แม่เกียงคำ แสนขาวารี, พ่อสนั่น แสงค๊ะ
7. ด้านประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน คือ แม่เผ่นุ ซอยะ , แม่เผ่าแขก ทิศหน่อ , พ่อเผ่าคำ ลายใส , พ่อหลี แดงก้อน , พ่อหย่นนะ แดงก้อน
8. ด้านภาษาไทยใหญ่ คือ นางสาวจิราภรณ์ แสนขาวารี

ที่ประชุมร่วมกันหา แนวคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้สมควรที่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้สู่ลูกหลานหรือไม่ และให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถาม

รวบรวมผลการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ออกมาว่า ความต้องการของเยาวชนในเรื่อง การค้นประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้ผลออกมาอย่างไร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็ก และ ผู้สูงอายุ
2. กระตุ้นให้นักเรียนรัก และภูมิใจในถิ่นเกิด ทราบความเป็นมาของหมู่บ้าน เกิดความคิดที่จะสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ
3. ให้นักเรียนหรือเยาวชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาในชุมชน

บทเรียนที่ได้จากการจัดเวที

1. การถ่ายทอดความรู้ของผู้เฒ่า ควรมีครูร่วมถามนำ เพราะถ้าให้ผู้สูงอายุเล่าเองอาจจะไม่เข้าเนื้อหาที่ต้องการเน้น
2. นักเรียนหลายคนไม่กล้าเสนอความคิดเห็น ทั้งด้านการพูด และการเขียนแบบสอบถาม

ผลจากการตอบแบบสอบถาม

คำถาม

นักเรียนได้ศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์หมู่บ้านแล้วนักเรียนได้ประโยชน์จากการเรียนรู้อย่างไร

คำตอบ

- เราได้รู้ว่าประวัติศาสตร์หมู่บ้านเรานั้นยิ่งใหญ่และได้รู้ว่าการใช้ชีวิตที่แตกต่างระหว่างคนเมื่อก่อนกับคนปัจจุบันว่าคนสมัยนี้มีปัญหามากแต่คนสมัยก่อนไม่มีปัญหาเลยทุกอย่างที่มีบ่อนการพนันมีฝิ่นและสิ่งเสพติด ต่างๆมากมาย แต่เด็กก็ไม่มีปัญหาเหมือนกับเด็กสมัยนี้ที่ติดกันเป็นหมู่ๆ

- ได้รู้เรื่องราวต่างๆเป็นประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านและเรื่องราวต่างๆ อีกมากมายที่เราไม่เคยรู้มาก่อนว่ามีความเป็นมาอย่างไร
- ได้ทำให้เรารู้ว่าเราต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดเหมือนเมื่อก่อนไม่ต้องซื้อของมากเกินไป และทำให้รู้ว่าคนเราต้องรักและมีการแบ่งปันกัน
- ผมอยากให้เป็นเหมือนเก่าจะได้ไม่มีการขโมย และไล่ล่า ฆ่าฟันกัน สมัยนั้นจะเดินไปเที่ยวกัน แต่สมัยนี้จะไปไหนก็ต้องขี้อายไป
- ได้รู้ว่าคนไทยใหญ่มาจากถิ่นใด และได้รู้ว่าคนไทยใหญ่ซึ่งเป็นพี่น้องกับคนไทยเหมือนกัน ได้รู้ว่าหมู่บ้านของเรามีที่ ดินกว้างขวางและยังมีผู้ให้ถิ่นฐาน กำเนิดของไทยใหญ่ มีผู้พัฒนาหมู่บ้านอย่างสุจริต
- ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน บางคนสอนวิธีทำตุ๋ง ทำขนม ทำกอกส้มตอ เรียนรู้วัฒนธรรมเก่าๆ ที่ไม่มีใครนำมาพูดเอามาพูดให้ลูกหลานได้รู้ได้ฟังกัน
- อยากให้ครูนำมาสอนเป็นวิชา และนำนักเรียนไปให้คนแก่สอน
- ได้เรียนรู้ ภูมิใจมาก ภูมิปัญญาของชาวบ้าน บางคนสอนทำขนม ทำตุ๋ง สอนให้รู้จักการทอผ้ามาหากิน ด้วย
- ได้รู้ความเป็นมาของหมู่บ้านว่าคนไทยใหญ่มาจากที่ไหน ใครแบ่งประเทศไทยใหญ่ไป ใครเป็นคนสร้างหมู่บ้านเวียงหาว และชื่อหมู่บ้าน เรื่องราวทุกอย่าง
- รู้สึกสงสารและสนุกถ้าหากว่าตอนนี้เป็นอย่างเมื่อก่อนก็ดี เพราะจะได้ไม่มีหนี้สิน แต่ตอนนี้ไม่ใช่ ไม่เหมือนเมื่อก่อน เพราะทุกอย่างมันเปลี่ยนไป ตอนนี้ได้เรียนรู้เรื่องราวของสมัยก่อนได้ประโยชน์มากมายจากการเล่าเรื่องของสมัยก่อน
- หนูรู้สึกสงสารกับเรื่องราวในสมัยก่อน แต่ในสมัยก่อนก็ดีเพราะว่าในสมัยก่อนมีน้ำใจ และแบ่งปันกัน เช่นมีข้าวก็ขอกันกิน แต่ในสมัยนี้ต้องซื้อกันกิน เพราะเปลี่ยนการปกครองโดยการใช้เงินซื้อ
- คิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ที่จะนำชุมชนหรือสังคมได้รู้ได้ศึกษาของประวัติศาสตร์หมู่บ้าน รู้จักรักษาประเพณีของหมู่บ้านเพื่อไม่ให้สูญหายไป ช่วยให้เราสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีสำหรับหมู่บ้านที่คนอาศัยอยู่ ช่วยให้เด็กหรือวัยรุ่นเราหันมามองคิดว่าประวัติหมู่บ้านมีความหมายแก่ไหน
- ได้รู้เรื่องราวต่างๆในสมัยก่อน ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของหมู่บ้านเวียงหาวและสามารถนำเรื่องเหล่านี้ไปฟื้นฟูให้ดีขึ้น ฟังแล้วสามารถนำเรื่องต่างๆของสมัยก่อนไปเผยแพร่ได้
- ทำให้ได้รู้ประวัติของตนและบรรพบุรุษของเรามากขึ้นและทำให้ได้รู้ว่าหมู่บ้านเวียงหาวเป็นมาอย่างไร และมีใครเป็นผู้นำของหมู่บ้านและรู้ว่าชาวไทยใหญ่มีความเป็นมาอย่างไรและทำไมถึงมีความเป็นอยู่อย่างนี้
- ทำให้กระผมได้รู้เรื่องราวที่ดีของกระผมในยุคก่อนว่ามีความเป็นอยู่อย่างสงบสุขสบาย และไม่หนี้สิน และทำให้กระผมคิดได้ว่าเด็กสมัยนี้กับเด็กสมัยก่อนมันแตกต่างกันมาก ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตัว และนิสัยใจคอมันกลับกันไปคนละทางเลย

คำถาม

นักเรียนคิดว่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านเวียงหวาย ควรจัดทำเป็นรูปเล่มหรือไม่ ถ้าควรมิ จะเผยแพร่ให้ชุมชนรับรู้โดยวิธีใด

คำตอบ

- ควรจัดทำเป็นรูปเล่ม เพื่อเผยแพร่ความรู้เข้าสู่ชุมชน และนำความรู้ต่างไปเผยแพร่แก่ชุมชนรุ่นหลังต่อไป
- ควรรับ จัดเป็นเล่มเขียนเรื่องราวต่างๆ ของประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเวียงหวายพร้อมภาพประกอบเพื่อที่จะสื่อให้เห็นถึงการใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ที่แตกต่างระหว่างคนในสมัยก่อนกับคนปัจจุบัน และความแตกต่างกันของเด็กและวัยรุ่นสมัยนี้กับสมัยก่อน
- ควรจัดทำ เพราะจะทำให้คนในชุมชนได้รู้เรื่องราวต่างๆ ของหมู่บ้านนั้น ว่ามีความเป็นมาอย่างไร
- ควร เราควรที่จะเผยแพร่ให้ชุมชนรู้ว่าเราต้องรักประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอง
- ควรมิ จะเผยแพร่โดยวิธีบอกให้กับทุกคนได้รับรู้ว่าประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านเวียงหวายยังคงมีศิลปวัฒนธรรมของไทยใหญ่อยู่ฉะนั้นเราควรอนุรักษ์ไว้
- ผมคิดว่าจะเขียนเล่าบอกความเป็นมาทางด้านวัฒนธรรมออกมาอาจจะมีภาพประกอบหนังสือก็ได้
- นำมาทำเป็นรูปเล่มก็ได้ และทำให้นักเรียนอ่านในห้องสมุดด้วย หรือนำนักเรียนชั้น ป. 5 – 6 ไปศึกษานอกสถานที่ และนำมาเรียนรู้ในโรงเรียน
- โดยการพูด และปฏิบัติ
- หนูว่าควรจะทำเป็นรูปเล่ม และเล่าเรื่องประวัติศาสตร์นั้น ๆ ลงไป และนำที่จัดเป็นเล่มนั้นมาแจกให้กับทุกคน เพื่อที่จะให้เขาได้รู้เรื่องของประวัติศาสตร์นั้นอย่างเข้าใจ
- ควรและอยากให้แต่ละหมู่บ้านมีการเจริญยิ่งกว่าเก่า และอยากให้มีการถามและการตอบ มีการให้ความรู้แก่หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านด้วย และไม่อยากให้มีการค้าขายสิ่งผิดกฎหมาย
- คิดเห็นได้ว่าควรจัดเป็นเล่ม และเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์เล่มนี้ลงไปและแจกจ่ายให้ชุมชนต่างๆ ได้รับรู้เกี่ยวกับการแต่งกายและขนบธรรมเนียมประเพณี
- ควรจะทำเป็นรูปเล่ม จะเผยแพร่โดยให้ชุมชนทุกคนมาประชุมที่บ้านของผู้ใหญ่บ้านแล้วพูดเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้าน แล้วแจกเป็นรูปเล่ม
- ควรทำเป็นรูปเล่มและควรเผยแพร่ให้ชุมชนรับรู้โดยการประกาศหรือเขียนตัวหนังสือใดใดใส่กระดานติดตามหมู่บ้านของเรา
- ควรจัดเป็นรูปเล่ม เผยแพร่โดยใช้เครื่องกระจายเสียงออกให้ทุกคนในหมู่บ้านได้ฟัง , ให้ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ผู้ใหญ่ที่รู้ประวัติศาสตร์เล่าให้ลูกหลานได้ฟัง , ทำห้องสมุดไว้หนึ่งหลังตั้งไว้ที่หมู่บ้าน

- ควรมี และควรเผยแพร่ให้ชุมชนได้รู้โดยการจัดทำเป็นรูปเล่ม แล้วนำไปแจกตามบ้าน และผู้ปกครองของนักเรียนด้วยเพราะจะทำให้คนในชุมชนบ้านเวียงหวายได้รู้เรื่องราวของตนเองเป็นมาอย่างไร
- ควรจัดทำ และเผยแพร่ทางชุมชนเป็นผู้อบรม และพ่อแม่ของนักเรียนต้องเล่าความเป็นมาของประวัติศาสตร์ความเป็นมาต่างๆนอกจากนั้น โรงเรียนต้องเป็นผู้สอนด้วย เพราะจะได้กล่อมเกลานักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น
- ควรให้ชุมชนในหมู่บ้านเวียงหวายพร้อมกัน เข้าใจว่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีเป็นสิ่งที่ดีในสังคมของบ้านเมืองทุกที่ ว่าเป็นอย่างไร
- ผมว่าควรจัดทำเป็นรูปเล่ม และเผยแพร่ให้ชุมชนรับรู้โดยการทำห้องสมุดในหมู่บ้านแล้วนำประวัติศาสตร์ไปไว้ในห้องสมุด แต่นี้ประชาชนในชุมชนก็ได้รับรู้ถึงประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านแล้ว

คำถาม

นักเรียนคิดว่าตนเองซึ่งเป็นเยาวชนในห้องถิ่นควรมีส่วนช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของหมู่บ้านได้โดยวิธีใด

คำตอบ

- ถ้าจะให้ผมบอกผมก็จะบอกว่าถ้าเราหรือครูต่างเข้าไปพูดคุยบอกเล่าความเป็นมาและประเพณีต่างๆ คนเขาจะไม่สนใจ เพราะฉะนั้นผมจึงเสนอว่าให้จัดทำหนังสือพร้อมวาดภาพประกอบเพื่อสื่อออกมาให้คนในชุมชนได้เห็นได้อ่านดีกว่าที่คณะครูจะไปพูดแล้วเขาสนใจมั่งไม่สนใจมั่ง
- ควรรักษาประเพณีที่ดีไว้ เพื่อให้ลูกหลานของท่านได้รู้เรื่องของประเพณีนั้น และจะทำให้ประวัติศาสตร์ประเพณีนั้นไม่หายไป และควรให้ลูกหลานของเราสืบต่อกันไป
- เราต้องทำตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชนเพราะจะทำให้คนเอาไปเป็นตัวอย่างที่ดีงาม
- ได้โดยวิธีบอกหรือเล่าให้พี่ ป้า น้า อา หรือบอกเล่าให้กับทุกคนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี การร้องเพลงไทใหญ่เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของคนไทใหญ่
- คำพูด การแต่งกาย วัฒนธรรมประเพณีน่าจะเป็นการสื่อที่ดี
- เราต้องเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีของไทใหญ่เอาไว้และถ้ามีปอยเตียนควรน่านักเรียนออกไปเรียนรู้นอกสถานที่ทั้งวัน และไปร่วมพิธี
- มีระเบียบวินัย และควรสอนให้รู้จักเคารพนับถือชาติ และทักทายคนที่มีบุญคุณ
- โดยการพูด และปฏิบัติ

คำถาม

นักเรียนคิดว่าเราควรนำความรู้ด้านใดบ้าง ที่มีในชุมชนมาจัดเป็นกิจกรรมในโรงเรียน

คำตอบ

- ให้มีการสอนหนังสือไทใหญ่ และประเพณีต่าง ของไทใหญ่มาเผยแพร่ในโรงเรียนเพื่อให้เด็กรุ่นหลังทราบและนำไปปฏิบัติ
- ความรู้ด้านการแสดงออกเพื่อที่จะทำให้เด็กไม่อาย
- ประเพณี , วัฒนธรรม , อาหาร , การแต่งกาย
- ความรู้ทางด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณีไทใหญ่ในชุมชนมาจัดเป็นกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทใหญ่ และอยากให้ประเพณีของไทใหญ่สืบทอดให้คนรุ่นหลังได้มาสืบทอดตลอดไป
- การฟ้อนดาบ , การเล่นโต , การร้องเพลงไทใหญ่ , การเล่นเครื่องดนตรี
- ด้านการแต่งกายต่างๆ , ด้านการละเล่นที่เก่าๆ มาเล่นกัน , ด้านกิจกรรมที่เป็นงานสมัยก่อนๆ
- อยากให้จัดกิจกรรมในโรงเรียน ด้านการแต่งกาย และด้านการทำอาหารต่างๆ
- ควรจะจัดกิจกรรมโดยการรักษาวัฒนธรรมประเพณีและควรจะได้รู้ และศึกษาเกี่ยวกับคำพูด การทำก้อขอมคอบหรือการจัดประเพณีต่างๆ นานา
- ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น , ความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น , ความรู้ด้านความรักใคร่ปรองดองกัน , ความรู้ด้านความสามัคคีกันในหมู่คณะ
- นำวัฒนธรรมของไทใหญ่มาสืบทอดต่อ , ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ภาษาไต และส่งเสริมให้รักชาติของตน
- การเดินโต , การฟ้อนดาบ , การละเล่นบทรบชาติชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนมาแสดงให้ทุกคนได้สะท้อนให้เห็น และความสำนึกรักชุมชน
- เราควรนำประเพณีต่างๆ มาจัดในโรงเรียนของเราเพื่อให้มีความรู้ว่าการเอางานประเพณีมาจัดเพราะอะไร ให้นักเรียนได้เห็น ได้ฟัง ได้คิด

คำถาม

จากการที่นักเรียนได้ศึกษาเรื่องราวในหมู่บ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนอยากจะได้ศึกษาเรื่องใดบ้าง ให้เรียงลำดับความต้องการ

คำตอบ

- สอนหนังสือไทใหญ่ในโรงเรียน , เรียนรู้ด้านงานหัตถกรรมพื้นบ้าน , นำการละเล่นพื้นบ้านมาเล่นในโรงเรียน , สอนการทำขนม , สอนการทำอาหาร
- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน , การทำอาหาร , เครื่องแต่งกาย , การทำขนม , การเรียนหนังสือไทใหญ่
- ประเพณี , การแต่งกาย , วัฒนธรรมของไทใหญ่ , ประวัติศาสตร์

- ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยใหญ่ , ด้านศิลปะ วัฒนธรรม , ด้านการเลี้ยงผีเจ้าเมืองของไทยใหญ่ , ด้านการคั่นหามรดกกล้าค่าของไทยใหญ่ , เรื่องการฟ้อนดาบ ก้าโต ฟ้อนนก
- ต้องการให้ครูนำนักเรียนออกไปเรียนรู้สถานศึกษาที่ , ให้ผู้ใหญ่ผู้เฒ่าผู้แก่มาให้ความรู้ในทุกๆวันศุกร์ในช่วงโม่งประชุม , ให้ครูจัดงานของคนไทยใหญ่ในโรงเรียน , ให้ครูให้นักเรียนใส่ชุดไคบ้างชุดไทยบ้าง
- ทำขนม , การทำตุ้ , การทำอาหาร , การเล่นของโต เช่น มาบ่า ว่าว ไม้โด้ตาง , เครื่องแต่งกายตามประเพณี
- ด้านการละเล่นต่างๆ , ด้านการแต่งกาย , ด้านการงานติดคนสมัยก่อนเขาทำกัน , ด้านประเพณีต่างๆ , ด้านอาหารการกินในสมัยก่อน
- ด้านประเพณีต่างๆในท้องถิ่น , ด้านการแต่งกาย , ด้านของเล่นต่างๆในสมัยก่อน , ด้านการทำงานแบบอย่างในสมัยก่อนๆ , ด้านอาหารในสมัยก่อนๆ
- ด้านการแต่งกายของท้องถิ่น , ด้านความมีน้ำใจของคนในสมัยก่อน , ด้านของเล่นต่างๆ ในสมัยก่อน , ประเพณีต่างๆ ในท้องถิ่น , ด้านการทำอาหารของคนสมัยก่อน
- ประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น , ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน , อาชีพในชุมชน , การแต่งกาย
- ด้านประวัติศาสตร์ก่อน , คั่นคว่า สอบถาม , เรียนรู้ให้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้มากๆ , ปฏิบัติสิ่งที่ได้รู้มา , เผยแพร่สู่ชุมชน
- อยากศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น , อยากศึกษาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมของท้องถิ่น , อยากศึกษาเกี่ยวกับอาหารของไทยใหญ่ , อยากเรียนรู้ภาษาในสมัยก่อน , อยากศึกษาความเป็นอยู่และการทำมาหากินของชุมชนในหมู่บ้าน
- อยากจะได้เรียนรู้ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น , อยากให้ทุกคนช่วยกันศึกษาและยอมรับสภาพของชุมชน , อยากจะศึกษาประเพณีของไทย และไทใหญ่ , อยากจะศึกษาการศึกษาปัจจุบันไปพร้อมๆกับการศึกษานอกสถานที่ , อยากจะศึกษาเรื่องอาหารและขนมของไทยใหญ่ให้ชำนาญ
- เรื่องประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน , เรื่องขนบธรรมเนียมความเป็นอยู่ , เรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ , เรื่องการทำมาหากินในท้องถิ่น , เรื่องสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
- เรื่องของประเพณี , เรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น , เรื่องของมารยาทในสมัยก่อน , เรื่องของการค้าขายในสมัยก่อน , เรื่องของการพูดจา
- การทำอาหาร , การทำขนม , เรียนหนังสือโต , เรียนรู้ด้านสังคม , เรียนรู้ด้านสังคม , เรียนรู้การทำสวน ทำไร่
- อยากรู้การทำงานของคนสมัยก่อน , วิธีการทำมาหากินของเขาทำอย่างไร , ประเพณี , การแต่งกาย , การดำรงชีวิตของไทยใหญ่

คำถาม

หากโรงเรียนนำเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และขนบธรรมเนียมประเพณีในหมู่บ้านมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน นักเรียนคิดว่าจะมีปัญหอะไรบ้างไหม

คำตอบ

- คิดว่าคงไม่ค่อยมี หรือ มีบ้างเพราะเด็กที่นี้แตกต่างกันทางสัญชาติหรือเชื้อชาติ อาจมีปัญหาการขัดแย้งได้เช่นกัน
- ไม่มี เพราะคนไทยก็อยากเรียนเรื่องราวของไทยใหญ่
- ไม่มี เพราะทุกคนก็ชอบเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของตนเอง
- มี เพราะจะทำให้ให้นักเรียนไม่มีความรู้เรื่องการใช้ภาษาไทย หรืออ่าน ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนของนักเรียนไม่พอ
- ดีซะอีกที่นำเอาวัฒนธรรมมาเผยแพร่ให้คนไม่รู้ได้รู้ได้ฟังกัน
- ไม่มี เพราะนักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนไทใหญ่กันเกือบหมด
- ไม่มี เพราะจะได้รู้เรื่องราวต่างๆของคนไทใหญ่
- บางคนอาจจะมีเพราะบางคนเขาไม่ได้เป็นไทใหญ่ และบางคนก็อาจเห็นด้วยเพราะว่าเป็นประเพณีของตน และเป็นประเพณีที่ดี
- มีปัญหา คือบางคนจะว่าคนไทยไม่ทำเพราะไม่ใช่ประเพณีของตน
- ไม่มีปัญหา แต่บางคนอาจมีปัญหาในเรื่องของการแต่งกายและอื่นๆ เพราะว่าประเพณีของตนเป็นประเพณีที่ดีและสะดวกสบาย
- ไม่มีปัญหา เพราะยังเอาเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และขนบธรรมเนียมประเพณีมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนก็จะทำให้นักเรียนได้เข้าใจในประวัติความเป็นมาต่างๆ ที่สืบทอดกันมานาน
- ไม่มี เพราะเป็นสิ่งดีงามและมีประโยชน์ในด้านนี้มากจะได้สนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และขนบธรรมเนียมประเพณีในหมู่บ้านเพื่อให้ชุมชนและเยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้
- ไม่มีปัญหาถ้าทุกคนมีความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนก็จะไม่มีปัญหอะไรและเป็นไปอย่างดีตามต้องการ
- ดี และควรให้คณะครูได้อบรมสั่งสอนว่าคนไทยใหญ่ไม่ใช่คนที่จะสร้างปัญหาให้กับประเทศ ควรคิดถึงเขาบ้างแม้ว่าเขาจะเป็นเชื้อชาติไหนก็มีสิทธิที่จะเลือกและต้องการเหมือนคนอื่นๆ
- ผมคิดว่าไม่น่าจะมีปัญหอะไรเพราะนักเรียนมีหน้าที่เรียนรู้สิ่งต่างอยู่แล้ว และอีกอย่างหนึ่งนักเรียนต่างก็รอที่จะเรียนอยู่แล้ว
- มี เพราะผู้ปกครองไม่อยากจะให้มีการสอนภาษาไทยใหญ่ เพราะจะสับสนในการเรียน

คำถาม

ถ้ามีปัญหา ในข้อ 6 นักเรียนคิดว่าจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

คำตอบ

- หาเรื่องราวให้รู้จริง เพื่อไปเล่าให้พ่อแม่ฟัง
- วิธีแก้ไขก็คือไม่ต้องคิดว่าปัญหานั้นมันจะยาก เราก็คิดว่าเราได้เรียนรู้สิ่งนั้นถ้าเราไม่เรียนแล้วใครจะมาสอนเราปัญหานี้ไม่น่าจะมี
- เราต้องเรียนรู้ประวัติไทใหญ่ แล้วเราก็ต้องแก้ปัญหาให้ได้เพราะปัญหาจะมีไม่รู้จบเป็นธรรมชาติของชีวิต
- การที่มีปัญหาหรืออะไรก็ช่างชาวไทใหญ่จะช่วยกันอย่างไม่ย่อท้อและจะสู้ต่อไป
- อยากทำให้ผู้ปกครองที่เป็นคนไทยแล้วนำลูกหลานมาเรียนที่โรงเรียนเวียงหาวและไม้ไผ่ซุดไทใหญ่เขาอาจจะไม่ชอบและไม่อยากให้เราทำและอาจเป็นปัญหา
- คนที่เป็นไทยก็ให้แต่งชุดไทย และคนที่เป็นคนไตก็ให้แต่งชุดไต ถ้าเป็นคนเมืองก็ให้ใส่ชุดคนเมือง
- นำนักเรียนคนนั้นมาพูดให้เข้าใจว่าเราจะทำโครงการอะไร
- เราต้องถามว่าสาเหตุอะไรทำไมจึงไม่ยอมให้มีการสอนประเพณีในหมู่บ้านเมื่อรู้แล้วจึงค่อยนำไปแก้ไข
- ควรทำเป็นรูปเล่มสำหรับที่จะมาเผยแพร่ในโรงเรียนหรือนำเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่ต้องแบ่งเวลาในการเรียนการสอน
- เราควรนำเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มาเล่าให้พวกเขาฟัง เพราะจะทำให้เขารู้ว่าคนไทใหญ่ต้องรู้เรื่องราวของตนเอง
- ก็ให้สิทธิเด็กแต่ละคนว่าอยากจะเรียนอะไรก็ให้เขาเรียนสิ่งนั้นแต่เด็กแต่ละคนต้องเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งแต่มันอาจเป็นงานหนักสำหรับคณะครูที่ต้องมาจัดทำกรเรียนการสอนของแต่ละเผ่าแต่ละเชื้อชาติ

การวิเคราะห์แนวคิดของเยาวชน

จากการตอบแบบสอบถามของเด็กจำนวน 60 คน

ประเด็นที่ 1 การที่มีโอกาสได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

- นักเรียนทุกคนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี น่าสนใจที่จะเรียนรู้ ทำให้ได้แนวคิดของคนรุ่นก่อน และบางอย่างเขาอยากปรับมาใช้กับชีวิต ในปัจจุบันที่เขาคิดน่าจะสามารแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคนี้ได้บ้างบางคนอยากจะเรียนรู้เรื่องเก่าๆ เช่น ประเพณี วัฒนธรรม อยากฟื้นฟูให้คนรุ่นนี้ได้สืบทอดและได้รับรู้ ส่วนวิธีการเล่าเรื่องก็อาจจะใช้ทั้งแบบฟังจากครู หรือฟังจากผู้เฒ่าในหมู่บ้าน หรือจัดทำเป็นรูปเล่มให้เยาวชนและคนรุ่นหลังได้อ่าน

ประเด็นที่ 2 ควรจัดทำเป็นรูปเล่มหรือไม่

- นักเรียนทุกคนเห็นควรให้จัดทำ เผยแพร่ทั้งในโรงเรียน , ในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ได้รับทราบ บางส่วนเสนอว่าควรทำเป็นสมุดภาพประกอบการเล่าเรื่อง , บางส่วนเสนอให้เขียนประวัติศาสตร์หมู่บ้านด้วยภาษาไทยและภาษาไทยใหญ่ เพื่อว่าคนไทยใหญ่ที่อ่านหนังสือไทยไม่ออกจะสามารถอ่านได้และได้เล่าสู่ต่อกันได้ แต่ก่อนอื่นต้องให้ชุมชนเข้าใจความสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เสียก่อน เพราะการเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นกับคนในชุมชนทุกเพศทุกวัย และผู้ที่จะมีส่วนเน้นให้เด็กรับรู้มากที่สุดคือพ่อแม่ , ชุมชน สำหรับนักเรียนเป็นเพียงส่วนเสริมเท่านั้น

ประเด็นที่ 3 นักเรียนจะมีส่วนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และขนบธรรมเนียมประเพณีได้อย่างไรบ้าง

- นักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่าควรทำปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่คนในชุมชน ทั้งการพูด , การกระทำ รวมทั้งมีการบอกเล่าให้คนในครอบครัวของตนได้รับรู้ด้วย

ประเด็นที่ 4 คิดว่าควรนำความรู้ด้านใดมาจัดเผยแพร่ในโรงเรียน

- นักเรียนส่วนใหญ่จะเน้นให้สืบทอดในเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรม , ทั้งการกิน , การแต่งกาย , ภาษาที่ใช้ , การละเล่นต่างๆ แต่ไม่มีนักเรียนคนใดเลยที่จะเสนอให้แนวคิด แนวปฏิบัติที่ดีของคนรุ่นเก่ามาสอนคนรุ่นใหม่ จึงพอจะสรุปว่าเด็กเน้นที่แสดงออก แต่ยังไม่เห็นความสำคัญของการมีทักษะในการคิด

ประเด็นที่ 5 ความต้องการที่จะศึกษาเรื่องราวในหมู่บ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเรียงลำดับความต้องการของนักเรียน

- นักเรียนส่วนใหญ่เน้นการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ รองลงมาคืออยากศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา และสุดท้ายอยากเรียนรู้วิถีชีวิตของคนยุคก่อน วิธีทำมาหากิน ส่วนการคิดและการใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา ยังไม่มีใครพูดถึงเลย จึงย้อนถามเด็กว่าทำไม พวกเขา มองข้ามวิถีคิดของคนยุคก่อนไป ก็ได้คำตอบว่า วิถีคิดของคนแต่ละยุค ไม่น่าจะเหมือนกัน เพราะยุคสมัยเปลี่ยนไป ความเจริญสภาพบ้านเมืองเปลี่ยนไป ความคิดก็เปลี่ยนไป ซึ่งก็นับว่าเด็กสามารถตอบได้ดี

ประเด็นที่ 6- จะเกิดปัญหาไหมหากจะนำเรื่องราวต่างๆ ที่กล่าวมาเข้าสู่โรงเรียนมาสอนในโรงเรียน

- เด็กประมาณ 85 % บอกว่าไม่มีปัญหาเป็นสิ่งที่ควรทำ อีก 5 % เสนอว่าคงจะมีปัญหาอยู่บ้าง คือครูจะทำงานงานหนักขึ้น ผู้ปกครองก็ต้องทำความเข้าใจด้วย และต้องร่วมมือกัน ทั้งบ้านและโรงเรียนซึ่งจุดนี้ อาจจะเกิดปัญหาได้ และอีก 10 % คิดว่ามีปัญหาแน่นอนเพราะบ้านเวียงห้วยมีไข้มีเพียงคนไทยใหญ่แต่มีคนไทยปะปนอยู่ด้วย และคนไทยใหญ่ที่เป็นคนไทยแล้วเขาก็ไม่อยากจะกลับไปเรียนของเก่าอีก น่าจะเรียนของคนไทยให้ละเอียดดีกว่า และอีกเหตุผลหนึ่งก็คือ อาจทำให้กระทบต่อการเรียนวิชาหลัก

อย่างไรก็ตามจากสรุปความคิดของเยาวชนเวียงห้วยก็จะเห็นว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องประเพณีและวัฒนธรรม เพียงแต่คนในชุมชนบางส่วนยังไม่เข้าใจว่าโรงเรียนจะจัดกระบวนการเรียนรู้ตรงนี้อย่าง ถึงไม่กระทบกระเทือนต่อการเรียนวิชาหลักและต้องเน้นความเป็นชาติไทยด้วยหากมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้กับชุมชนก็คงจะไม่มีปัญหาอะไร เพราะการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดเก่าหรือใหม่ก็เป็นสิ่งที่ควรเรียนรู้กันได้

ฟังผู้เฒ่าเล่าเรื่อง

นักเรียนชั้น ป. 3

นักเรียนชั้นป. 3-4

บทที่ 5

แนวทางการนำเรื่องราวประวัติศาสตร์มาดำเนินการในโรงเรียน

โครงการที่น่าสนใจ

1. โครงการฟื้นฟูเขียนผู้เฒ่าอวย ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อย 6 โครงการคือ

1.1 โครงการแต่งกายงามอย่างใด รับผิดชอบโดยครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รวบรวมรูปภาพการแต่งกายของชาวไทยใหญ่ทั้งหญิงและชายในยุคสมัยต่างๆ ความเป็นมาของรูปแบบเครื่องแต่งกายเชิญชวนให้นักเรียน คณะครูโรงเรียนบ้านเวียงห้วยแตงกายด้วยชุดไทใหญ่ในวันศุกร์เพื่อเป็นการอนุรักษ์การแต่งกายแบบไทใหญ่ และให้ลูกหลานไทใหญ่ได้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของตน

1.2 โครงการเรียนรู้ผู้ไท รับผิดชอบโดยนักเรียน ครู ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีการเชิญวิทยากรมาสอนภาษาไทยพื้นฐานให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ได้รู้เสียงที่มีปัญหาเมื่อออกเสียงภาษาไทจะได้เน้นฝึกเสียงนั้นเป็นพิเศษให้เด็กได้เปรียบเทียบการออกเสียงภาษาไทยกับภาษาไทย เพื่อแก้ไขการออกเสียงที่ผิดของนักเรียนนอกจากนี้มีการเชื่อมโยงความหมายของคำไทใหญ่ และคำภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความหมายของคำ นำไปสู่การฟัง , การพูด , การอ่าน การเขียนที่ถูกต้องในการเรียนวิชาภาษาไทย เพราะเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ยังคิดการพูดภาษาไทยใหญ่มาจากบ้าน ทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีปัญหา การนำโครงการนี้เข้ามาใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ระดับหนึ่ง ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 ที่มีความสนใจจะเรียนรู้ภาษาไทใหญ่ก็สามารถทำได้ โดยทางครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้จัดตั้งชมรมเรารักษาสายไทขึ้น และรับสมัครสมาชิกทางชมรมจะมีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญภาษาไทใหญ่และภาษาไทยมาให้ความรู้ด้านภาษาไทใหญ่กับสมาชิกของชมรม ซึ่งที่คณะครูที่สนใจจะเรียนภาษาไทใหญ่เข้าร่วมด้วย

1.3 โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ไทใหญ่ รับผิดชอบโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีขอบข่ายความรับผิดชอบการศึกษาประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านเวียงห้วยโดยครูประจำชั้นจะนำนักเรียนไปเยี่ยมชมผู้คนแต่ละคนแก่ในหมู่บ้าน และรับความรู้ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา วิถีชีวิตของคนสมัยก่อน และให้นักเรียนนำมาเผยแพร่ในโรงเรียน โดยการจัดนิทรรศการ เขียนรายงานประวัติศาสตร์เวียงห้วย แสดงละครที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนยุคก่อน โดยเน้นภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

1.4 โครงการทำอาหารไท รับผิดชอบโดยครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มี การให้นักเรียนศึกษาการทำอาหารไทใหญ่ ความเป็นมาของอาหารแต่ละชนิด โอกาสที่จะทำอาหารแต่ละชนิดให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยมีการเชิญกลุ่มสตรีแม่บ้านมาเป็นวิทยากรในการสาธิตการทำอาหารชนิดต่างๆ

แล้วให้นักเรียนปฏิบัติจริงในวิชา กพอ. และหากทำได้แล้วก็มีการทำเพื่อจำหน่ายให้แก่นักเรียนและชุมชนเพื่อเป็นการฝึกฝนการทำงานและเพิ่มพูนรายได้ให้แก่นักเรียน และความยั่งยืนของอาหาร ไค

1.5 โครงการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทใหญ่ รับผิดชอบโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูประจำชั้นจะมอบให้หมายให้นักเรียนไปศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทใหญ่แล้วเขียนรายงานรวบรวม จัดแสดงบทบาทสมมุติ แสดงละครที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เผยแพร่ให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน และผู้สนใจทั่วไปได้รับรู้ นอกจากนี้หากชุมชนมีกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ก็ให้นักเรียนมีส่วนร่วม เป็นการกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างกับโรงเรียน ผู้สูงอายุ ชาวบ้านกับนักเรียนอีกด้วย

1.6 โครงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ รับผิดชอบโดยครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการนำมาเชื่อมโยงกับวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาการทำงานพื้นฐานอาชีพ มีการเชิญวิทยากร ผู้รู้ปราชญ์ชุมชน มาสอนนักเรียนในเรื่องการประดิษฐ์ของใช้ ของประกอบการทำบุญเช่น ดุง , กล้วยหอมต่อ (กระทงแบบไค) , กระดุมติดเสื้อชุดไค ฯลฯ การประดิษฐ์สิ่งทีกล่ามาเป็นฝึกทักษะการทำงานสร้างเสริมอาชีพเพื่อเสริมรายได้ในอาณคต และเน้นให้เยาวชนลูกหลานไทใหญ่ร่วมอนุรักษ์สืบทอดสิ่งดีๆ ของบรรพบุรุษ ตระหนักรู้ เห็นคุณค่าของชนชาติเดิมของตน

2. โครงการฟังผู้เฒ่าเล่าเรื่อง มีการเชิญคนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ มีประสบการณ์มาเล่าเรื่องราวต่างๆ ในอดีตให้เด็กได้รับฟัง ในเย็นวันศุกร์ พาเด็กนักเรียนไปเยี่ยมผู้เฒ่าในชุมชนหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยกันเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีระหว่างวัย ทั้งยังทำให้ผู้เฒ่าผู้แก่รู้สึกอบอุ่น รู้สึกดีว่าตนยังมีค่ากับชุมชนและลูกหลาน

3. โครงการสืบประวัติศาสตร์ให้ชุมชน มีการเชิญปราชญ์ชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่มาเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านให้แก่ชาวบ้านฟัง โดยใช้โอกาสที่โรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาประชุม หรือ โอกาสที่ผู้ใหญ่บ้านนัดประชุม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้เรื่องราวในอดีต ชื่นชมบรรพบุรุษ อนุรักษ์ความเป็นไค และจะได้ถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับแก่ลูกหลานอีกด้วย

4. โครงการย่อยสอยฮีตไค ซึ่งหลังจากที่โรงเรียนได้ให้ความรู้ ได้ฝึกฝนนักเรียนในเรื่องราวที่เป็นส่วนประวัติศาสตร์ของไทใหญ่จนนักเรียนเกิดความซาบซึ้ง ตระหนักรู้ ในเรื่องต่างๆ แล้ว รวมทั้งผู้ปกครองชุมชนก็มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ครั้งนี้ด้วยจึงสมควรให้มีการแสดงสถานการณ์จำลองย่อยยุคไทใหญ่หมู่บ้านเวียงหวายเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมา โดยขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน ชาวบ้าน นักเรียน ร่วมกันวางแผนจัดรูปแบบของงานขึ้นมา ภายในงานจะจัดให้มีบรรยากาศเสมือนหนึ่งเป็นชุมชนไทใหญ่ในยุคก่อน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย , การพูด , วิถีชีวิต โดยให้นักเรียนซึ่งเป็นลูกหลานได้มีกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านผู้ปกครอง มีการเชิญผู้สนใจมาร่วมงานซึ่งได้แก่คณะครูจากโรงเรียนต่างๆ ในสำนักงานการศึกษาอำเภอฝาง อบต. ม่อนปิ่น และผู้สนใจทั่วไป ในงานจะมีการแสดงนิทรรศการผลงานนักเรียน , การแสดงของชุมชนไทใหญ่ , นิทรรศการแสดงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทใหญ่ , การ

จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชาวไทใหญ่ซึ่งเป็นการสนับสนุนโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของกลุ่มสตรีแม่บ้านอีกด้วย และเป็นการสรุปประเมินผลการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านเวียงหวายอีกด้วย

โครงการทั้งหมดนี้เป็นการทดลองนำเนื้อหาได้ไปประยุกต์เข้ากับหลักสูตร โรงเรียนเท่านั้นยังไม่ได้ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรตาม พ.ร.บ. การศึกษามাত্রา 27 และ 29 ซึ่งคาดว่าจะต้องศึกษาอย่างละเอียด และหาแนวคิด แนวทางเพิ่มเติมในโอกาสต่อไปโดยเฉพาะเทคนิคและกระบวนการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญ

การแสดงละครสะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบรรพบุรุษในชุมชน

การแสดงให้เห็นวัฒนธรรมของไทยใหญ่

การแต่งกายไทใหญ่

แนวทางที่จะจัดทำในปีการศึกษาต่อไป

จากที่เราได้แบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวของประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านเวียงหาว โดยแต่ละชั้นก็จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น ก็ปรากฏว่ามีเสียงตอบรับที่ดีจากชุมชน , ผู้ปกครองว่าเป็นสิ่งที่ดีที่โรงเรียนได้มีส่วนกระตุ้นจิตสำนึกของเยาวชนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ , ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่บรรพบุรุษของพวกเขาสร้างไว้ แต่การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา มีการแยกสอนและฝึกทำกิจกรรมดังกล่าวโดยเฉพาะ

ดังนั้นในปีการศึกษา 2546 ทางโรงเรียนบ้านเวียงหาวจึงเห็นว่านอกจากการจัดการสอนแบบบูรณาการของแต่ละชั้นตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว นักเรียนแต่ละชั้นควรจะเรียนรู้ เรื่องราวของชุมชนของตนอย่างครอบคลุมทุกเรื่อง เช่น ชั้น ป. 1 มิใช่จะรู้แค่เรื่องราวการแต่งกายอย่างเดียวแต่ควรรู้เรื่องของ ภาษา ความเป็นมา , ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย จึงมีโครงการนำเนื้อหาทั้งหมดมาจัดลำดับความละเอียดความง่ายแล้วนำไปสอนในแต่ละช่วงชั้นตามความเหมาะสมของวัย และความสนใจของเด็ก โดยมีการเชิญวิทยากรในหมู่บ้านมาร่วมให้ความรู้ในครั้งนี้ด้วย ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดที่จะต้องผ่านการประชุมผู้ปกครอง , กรรมการสถานศึกษา , การประชุมใหญ่ของชาวบ้าน , การประชุมนักเรียน ว่าเห็นควรหรือไม่ เพียงใด ควรนำมาสอนสอดคล้องกับตอนไหน , มากน้อยเท่าใด และความต้องการของชุมชนมีขอบเขตเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้สนองตอบการปฏิรูปการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา ปี 2544 ที่ต้องให้ชุมชน , นักเรียน , มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งรายละเอียดของขั้นตอน , ผลสรุปที่ได้จากการจัดประชุม , วิธีดำเนินการ , ขอบเขตของเนื้อหาจะยังไม่กล่าวถึงในที่นี้

ภาคผนวก

สัมภาษณ์แม่เต่าแขก บ้านเวียงหวาย

วันที่ 25 ตุลาคม 2544

เรามาเที่ยวบ้านเวียงหวาย มาแวะพบกับแม่เต่าแขกว่าแม่เต่าแขกเกิดที่ไหนอยู่ที่ไหนเป็นลูกใคร หลานใคร ที่แม่เต่าจำได้ว่าแม่หม่อนหรือว่าอู๋หม่อนที่มาอยู่ที่นี่เป็นเก่าเป็นแม่หม่อนหรืออู๋หม่อน เป็นอู๋หม่อน อู๋หม่อนแม่เต่าเองก็จำไม่ได้ เป็นลูกเมืองโต้นมาแม่เต่าแขกเล่าว่าพ่อแม่ของแม่เต่าเป็นคนที่นี่มาเกิด ที่นี้อู๋หม่อนเคยเล่าให้พ่อแม่ฟังบ้างไหมว่าทำไมถึงลูกเมืองโต้นมาอยู่ที่เวียงหวายนี้ เพราะว่ามันอยู่ไม่ม้วน พัน้องทางนี้ไปพามาอู๋หม่อนก็มาตายที่นี่ พ่ออู๋แม่อู๋ก็มาตายที่นี่ แล้วเขาเล่าใหม่ว่ามันไม่ม้วนเรื่องทำอะไร ทำนาหรือว่าไม่ม้วนเรื่องพามาอยู่ง่วนววย ตอนนั้นพม่าไม่มีมาว่วนววย มีแต่คนอังกฤษ ทุกที่เรามาอยู่ที่นี่ แล้วพ่อล้ามเขาก็มีเราก็เป็นคนต่างดาวอยู่แล้วตอนสมัยนั้นซักตอนที่แม่เต่าเข้าโรงเรียนพ่อล้ามก็หนีไปเมืองนอก เป็นก็เลยเอาเป็นคนไทยเสียตอนนั้นแม่ยังเด็กอยู่ ที่พ่อขุนอ่อนนั้นแหละ พ่อล้ามทำไมมาอยู่ที่นี่ เป็นคนที่ไหนแม่เต่าเองก็ไม่ได้รู้ไม่ใช่คนเมืองโต้นแล้วพ่อล้ามนี่มาอยู่ที่นี่เป็นกลุ่มแรก พ่อล้ามกับอู๋หม่อนได้อยู่ร่วมกันอยู่ ตอนเด็กแม่เต่าบอกว่าแม่เต่าเป็นคนของอังกฤษ พ่อล้ามหนีไปเมืองคนไทยก็เลยขูบเอามาเป็นคนไทย ตอนแรกเลยขึ้นกับอังกฤษ ไม่ได้ขึ้นที่เมืองนอกมาขึ้นที่เชียงใหม่จำที่ของอาจารย์นคร พันธุ์รงค์ที่ว่ามันจะแบ่งครึ่งเมืองโต้น เมืองโต้นเมืองป็นอยู่ในเขตอังกฤษมันมีเขตหลักแต่มันมีมานานแล้ว หลักแบ่งอยู่ระหว่างเขตไทยกับเขตพม่าติดกัน พ่อล้ามเป็นคนบ้านหมอกใหม่แม่เต่าก็ไม่รู้ว่าจริงหรือเปล่าได้ขึ้นเขาพูดมาอีกที ตอนนั้นยังเด็กอยู่ก็เลยไม่รู้ แม่เต่าตอนที่แม่หม่อนแม่อู๋มาที่มาที่ว่ามันไม่ม้วน อังกฤษมันทำอะไรถึงไม่ม้วน แม่เต่าก็ไม่รู้เพราะตอนนั้นยังเด็กอยู่ ได้ฟังแค่ว่าอยู่ไม่ม้วน ไม่ม้วนเพราะอะไร ไม่ได้บอก ที่เราอ่านหนังสือมันบอกอย่างไรระที่คนก็เลยหนีเข้าป่า ที่อังกฤษมันมีสงคราม ตอนสงครามโลกครั้งที่สองก็พอจำ

ได้เพราะว่าโตแล้ว ที่สงครามสายอังกฤษมันทำอะไรนะคือมันจะเอาป่าไม้แล้วว่าอย่างไรก่อนที่หนังสือของอาจารย์ณรงค์ เขียนไว้ว่ามีคนที่อยู่ตามชายแดนจะหนีถ้าหมู่ทหารถ้าหมู่ทหารอังกฤษ อินเดียนเข้าที่ไหนคนจะหนีเข้าป่าหายไป 2 ใน 3 บ้านเก่าเมืองเก่าก็เหลือ 1 ส่วนเราก็คงว่าหายมาอยู่ตามหมู่บ้านนี้แหละ ไร่มาอยู่ตามเมืองฝางนี้แหละ อังกฤษจะบังคับทหารแขกเข้ามาเขาจะทำอะไรกับบ้านกับเมือง คนเขาอยู่ไม่มีความสุขก็เลยหนีเข้าป่า แล้วที่นี้ป่าตรงนี้ก็ถ้าจะเป็นป่าพอมมีคนมาอยู่ตรงนี้ก็เลยเป็นบ้านเมืองขึ้นมา ไร่ตอนนั้นที่นี้เป็นป่าตามหมู่บ้านคนไม่มี อยู่ข้างล่างโน้นอยู่ตามนาตามสวน แล้วหนีขึ้นมาแม่เฒ่าเองก็เกิดเมื่อพากับหนีจากที่นาที่สวนทางโน้นมาอยู่ที่นี่ ตอนที่หนีมาจากเมืองนอก มันไม่ได้มาที่เดียวค่อยๆทยอยกันมาที่ใครน้องมันก็ไปเอามา ไม่ใช่มาเป็นยี่สิบ สามสิบคน ที่มาก็มาซัก 2-3 ครอบครัว จากนั้นก็มาเรื่อยๆ แล้วแม่เฒ่าเคยกลับไปเมืองนอกไหม ไปสองสามครั้งแล้ว ก็มีญาติพี่น้องอยู่ทางโน้นแต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้ไปแล้วเขาไม่ให้ไป เป็นพี่น้องห่างๆกันแต่พี่น้องที่เป็นเลือดเดียวกันมาอยู่ที่นี่หมดแล้ว แม่สูงบ้านม่อนปิ่นเป็นรุ่นเดียวกันไม่ ไม่ใช่ แม่สูงเป็นแม่น้องแอเมียอ้ายแสง แม่เฒ่าเป็นคนเลี้ยงแม่เฒ่าสูงเอง แม่ของแม่สูงเป็นน้องของสามีแม่เฒ่า แม่สูงก็ถือว่าเป็นหลาน แม่เฒ่าสูงตายพ่อก็ไปเอาเมียใหม่ก็เลยไปเก็บเอามาเลี้ยงเท่ากับน้องคนสุดท้ายของแม่เฒ่า แล้วคนที่ปิ่นรุ่นเดียวกับแม่เฒ่าแขกมีใครบ้าง มีแม่เมีย ที่ขายของอยู่ในเมือง แม่เฒ่าอายุ 77 ปี บ้านเวียงหาวก็รุ่นแม่เฒ่านี้แหละ เขาขึ้นมาคั่งหลอเข้าเอาข้าวขึ้นมาไว้ก็เกิดปีนั้น แสดงว่าบ้านเวียงหาวมีมานานแล้ว พ่ออายุของแม่เฒ่านี้แหละ แม่อยู่มาแรกๆอยู่บ้านหัวฝายแล้วแม่ของแม่เฒ่ามาแต่งงานกับคนเวียงหาว คือมาแต่งงานกับคนใดเหมือนกัน เวียงหาวคั่งได้ ห้าหกปีแม่อยู่ก็ย้ายจากหัวฝายมาอยู่เวียงหาว หัวฝายกับเวียงหาวหัวฝายมีคนก่อนใช่ไหม มีพร้อมเดียวกัน ถ้านับตั้งแต่สมัยแม่อยู่แม่หม่อนได้ประมาณ 100 กว่าปีแล้วแม่ของแม่เฒ่าเมื่อตายอายุได้ 87 ปีแล้วแม่เฒ่าของแม่เฒ่าแขกเกิดที่เมืองนอกตอนที่แม่เฒ่ายังไม่มีลูกซักคน แม่ของแม่เฒ่าชื่อแสงอ่อง เกิดเมืองนอกแล้วแม่เฒ่าแขกมาเกิดที่นี่ ตอนที่เขามาอยู่ที่นี่ยังเป็นสาวอยู่ แม่ของแม่เฒ่านี้จะเป็นสาวอยู่แล้วมาอยู่ที่นี่ แม่เฒ่าแล้วแม่น้ามาวถึงเรียกว่าแม่น้ามาวคือตรงหัวน้ำมีมุขเป็นมุขหอหัวมาวก็เลยเรียกแม่น้ามาว แม่น้ามาวก็มาจากเขตแดนเมืองนอกหัวมันมาจากเมืองนอกโน้นแหละ ทางโน้นมันก็มีเจดีย์หัวมาว เข้าไปเมืองมาวที่เมืองนอกมันมีน้ำมาวใหญ่มาก ที่เมืองมาวหลวงเมืองน้ำคำ ทางโน้นเข้าไปมาแล้วมีน้ำมาวมีบ้านเวียงหาว บ้านหนองฝาย บ้านหนองหมู่บ้านม่อนปิ่น ทำไมชื่อหมู่บ้านถึงเหมือนทางนี้ ก็นั่นแหละ เขาว่าน้ำมาวเมืองคำหลายเขตที่อยู่บ้านลานก็เป็นคนที่นั่นเมืองน้ำคำ ชื่อจายยาดเมียบของเขาเป็นลูกของพี่ของแม่เฒ่าเขา 5 คนพี่น้องมี กุ้ยกับหลานคนหนึ่ง นางปุก ปู่แก่เย็น แล้วเมียบจายยาดเป็นน้องหลานนี่เป็นลูกพี่สาวคือเป็นหลานแล้วแม่เฒ่าเป็นอะไรกับบ้านพ่อส่วยคำ พ่อส่วยคำเป็นน้องแม่เฒ่านี้แหละปู่แก่จายที่เป็นลูกพ่อส่วยคำก็เป็นหลานแม่ของบ้านลานแก่เย็นนั่นเป็นที่ เวลาได้ยินข่าวว่าแม่เฒ่าไม่สบายคนที่บ้านลานก็จะพากันมาเยี่ยม แม่เฒ่ารู้จักเจ้าสาถอหลี่ไหมที่สักทั้งตัวมีที่หัวฝายอันนี้คือเพิ่งมาอยู่ซักสองสามปีที่แล้วเองแล้วถ้าเราอยากรู้ว่าใครรู้เรื่องแม่น้ามาวชื่อเมืองหนองหมู่บ้านม่อนปิ่น ใครสร้าง ใครตั้งชื่อ เราจะถามใคร ก็มันมีมานานแล้วตั้งแต่เมื่อแม่เฒ่ายังเป็นเด็ก เหมือนแม่น้ากอกที่ไปถามที่บ้านใหม่ว่าพ่อเฒ่าทำไมเขาถึงเรียกแม่น้ากอกน้ำมันลูกจากเมืองนอกมาบ้านพ่อเฒ่าทางโน้นอยู่ใกล้แม่น้ากอกมาอยู่ที่นี่ก็อยู่ใกล้แม่น้ากอกมันก็เหมือนว่าเราอยู่ที่บ้านเรานั้นแหละ

สัมภาษณ์ แม่เฒ่าแขก ทิศเหนือ อายุ 77 ปี บ้านเวียงหาว

ประเพณีปอยเตียน

ครู วันนี้จะมาคุยกับแม่เฒ่าเรื่องปอยเตียนอีกทีว่าปอยเตียนเดี๋ยวนี้นับกับเมื่อก่อนเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

แม่เฒ่า ก็อย่างที่แม่เฒ่าเล่าให้ฟังครั้งก่อน ปอยเตียนในสมัยก่อนนั้นใช้ตำมแซ่ (เอาไม้ไผ่ ไม้แห้งต่างๆ ไม่เกี่ยะมามีครวมๆกันนำไปรวมกันที่บ้านพอหลวบบ้าน แล้วแห่กันไปที่วัดแล้วจุดไฟกัน) เพราะในสมัยก่อนนั้นเทียนหยาบและแพงด้วย สมัยนี้มีเทียนมีโคมไฟก็เปลี่ยนมาใช้สิ่งเหล่านั้นแทน เพราะถ้าใช้แซ่ตามไฟกลัวไฟไหม้วัด ในสมัยก่อนนั้นของที่ใช้ถวายพระนั้นก็เรียบง่าย เพราะของกินหยาบ มีกล้วยก็เอากล้วย มีอ้อยก็เอาอ้อย มีข้าวก็กินไป สมัยนี้ของทำบุญมีมากมาย ของดีๆทั้งนั้นพระก็จิตใจ ชาวบ้านที่ไปทำบุญก็จิตใจเพราะได้ทำบุญแต่สิ่งดีๆ แต่ต้องใช้เงินเยอะ เดี๋ยวนี้นี้จะทำบุญทำทานนั้นต้องมีเงิน ถ้าบ้านไหนมีเงินน้อยหรือไม่ค่อยมีการทำบุญนั้นก็จะถูกตัดออกไป หรือถ้าจะทำก็ทำเล็กๆน้อยๆ

ครู อย่างแข่งต่างพุทธบางบ้านก็มีบางบ้านก็ไม่มีเป็นเพราะเหตุนี้ด้วยหรือไม่

แม่เฒ่า ใช่แล้ว การทำบุญการทำแข่งต่างพุทธก็ต้องซื้อกระดาษ อุปกรณ์ต่างๆมาทำ ต้องแบ่งงานๆ ใดๆ เพราะคนใดเชื่อว่าเป็นการต้อนรับพระพุทธเจ้าที่เสด็จไปโปรดพระมารดาที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พระพุทธเจ้าจะเสด็จลงมาที่เมืองสังขะนครเพื่อมาโปรดลูกศิษย์ ของพระสารีบุตร 500 รูป ในวันที่เสด็จลงมานั้นถือเป็นวันเปิดโลกคือ โลกสวรรค์ โลกมนุษย์ โลกบาดาล จะมองเห็นกันหมด ดังนั้นในประเพณีปอยเตียนจึงมีสัตว์ป่าหิมพานต์ คือ นก ไก่ ก็มาแสดงความเคารพพระพุทธเจ้า การทำแข่งต่างพุทธ เมื่อก่อนนั้นทำกันทุกบ้านเพราะทำกันแบบง่ายๆ เช่นวัน 14 ค่ำจะนำผลไม้ไปห้อยเข้าวันที่ 15 ค่ำจะเอาข้าว ผลไม้ ขนมาใส่ในแข่งต่างพุทธ ของลาวไม่มาใส่แต่นำอาหารคาวหวานไปถวายพระที่วัด เดี๋ยวนี้นี้บางบ้านก็ไม่ทำแข่งต่างพุทธ บ้านที่อยู่ใกล้กันเป็นทำก็เอาข้าวไปถวายพร้อมกับเงิน ที่ไม่ทำเพราะว่ามันใช้เงินเยอะ คนที่จะทำไม่มี คนหนุ่มๆไปทำงานไม่มีเวลาทำ คนเฒ่าคนแก่ก็ทำไม่ไหวก็เลยไม่ทำกัน

ครู อาหารที่ใช้ใส่บนแข่งต่างพุทธ ทำไม่ต้องใช้ ข้าว และผลไม้ ทำไม่ใส่อาหารคาว

แม่เฒ่า เขาใส่อย่างนี้กันมานานแล้ว คนเฒ่ารุ่นก่อนนั้นบอกว่าเวลาถวายทานพระพุทธเจ้าได้ใส่หมากไม้ ห้ามใส่เนื้อสัตว์เพราะมันไม่ดี

ครู ปอยเตียนหรือปอยเดือน 11 นี้เขาจัดขึ้นมาเพื่ออะไร

แม่เฒ่า เมื่อก่อนนั้นคนใดไม่ค่อยมีโอกาสมาพบปะสนุกสนานกัน มัวแต่ทำมาหากินของใครของมัน เลยจัดประเพณีนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นการทำบุญ ระลึกถึงพระพุทธเจ้าและทำให้คนหนุ่มคนสาวได้มีโอกาสได้พบปะกัน มาเที่ยวงานกัน ใครที่มีการแสดง ก้านก , ก้าโต ก็เอามาร่วมแสดงในงานด้วยเป็นการสร้างความสนุกสนานและได้เข้าวัดทำบุญไปด้วย เพราะเราคนใดชอบทำบุญเข้าวัดอยู่แล้ว เป็นสิ่งที่ดีและมีการทำมาตลอด

ครู ปอยเตียนนั้นปัจจุบันผู้ที่เป็นหลักในการจัดประเพณีนี้คือใคร

แม่เฒ่า ก็มีเจ้าอาวาสวัด ศรัทธา คนเฒ่าคนแก่ เป็นหัวคิดว่าจะทำอะไร คนหนุ่มคนสาว ลูกอ่อนก็ช่วยเตรียมงาน แต่คนหนุ่มคนสาว ลูกอ่อน จะชอบมาร่วมงานในตอนกลางคืนมากกว่าคนเฒ่าคนแก่ เพราะเขาสนุกได้พบปะกัน

ครู เดิวนี้น้อยเตียนมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

แม่เฒ่า ก็มีการทำบุญที่นำอาหารดีๆ ไปถวายพระได้สะดวกกว่าเมื่อก่อน ใช้เทียนแทนไข การทำแข่งต่างพุทธนั้นก็น้อยลง ก็เป็นไปตามยุคตามสมัย เมื่อก่อนนั้นปอยเตียนจะมีการแต่งคากันในตอนเย็น กลางคืนก็แห่ไปวัด เดิวนี้นคนไต่บางแห่ง (บ้านห้วยบอน) ก็มีการแต่งคากันในตอนกลางวัน เหมือนกับสลากภัตร เพราะเอาแบบอย่างคนเมือง ตอนมีสลากภัตรคนไต่ใหญ่ไปร่วมทำบุญกับคนเมือง พอมีปอยเตียนคนเมืองก็มาร่วมทำบุญกับคนไต่ใหญ่บ้าง แต่เขามาตอนกลางวันคนไต่ใหญ่นั้นต้องเตรียมอาหารการกินไว้ต้อนรับในตอนกลางวัน ดังนั้นปอยเตียนปัจจุบันจึงมีการแต่งคาเลี้ยงดูกันในตอนกลางวัน บ้านเวียงหวายเราก็มีการเริ่มเอาแบบอย่างบ้างแล้ว เพราะมีคนเมืองมาร่วมทำบุญกับเรา ถ้าจะเลี้ยงดูกันกลางคืนนั้นมันไม่สะดวก

บทสัมภาษณ์แม่เต่า นุช ชอยะ

วันที่ 20 มิถุนายน 2544

ครู แม่เต่าจำได้ไหมว่าหมู่บ้านเวียงหวายก่อตั้งมาตั้งแต่เมื่อไหร่

แม่เต่า แม่เกิดที่นี่ พอจำความได้ก็เป็นหมู่บ้านเวียงหวายนี่แหละ ตามพ่อแม่เขาอพยพมาจากเมืองนอกและก็ได้กันที่เวียงหวาย ตั้งบ้านเรือนมีลูกหลานอยู่ที่นี่ ก็คงประมาณร้อยกว่าปีเห็นจะได้

ครู แม่เต่าลองเล่าสภาพของหมู่บ้านเวียงหวายตอนนั้นให้ฟังบ้างสิคะ

แม่เต่า บ้านเวียงหวายเป็นหมู่บ้านของคนไทใหญ่ ตอนนั้นคนมีน้อยส่วนใหญ่อพยพมาจากเมืองชายแดนพม่า บางคนก็เป็นคนไทใหญ่ที่ย้ายมาจากมอญปิ่น ดันฝิ่น มาอยู่ร่วมกับคนไทใหญ่ด้วยกัน สภาพบ้านก็เป็นบ้านหลังเล็กๆ มุงคาแปงอยู่กันง่ายๆ ไม้แปงบ้านก็ไปตัดเอาในป่าไม่ต้องซื้อ คนในหมู่บ้านก็ช่วยกันสร้างบ้านไม่ต้องจ้างใคร พ่อล้ามเป็นหัวหน้าหมู่บ้านไทใหญ่ และเป็นหัวหน้าของคนไทใหญ่ และเป็นหัวหน้าของคนไทใหญ่ทั้งหมดตั้งแต่แม่อาข , แม่สาว , แม่จิ , เชียงดาว ใครมีปัญหาอะไรก็จะมาปรึกษาพ่อล้าม หากปัญหาใดที่แก้ไม่ได้ก็ไปที่กงสุลอังกฤษที่เชียงใหม่ ตอนนั้นคนไทใหญ่ขึ้นกับอังกฤษไม่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของไทย

ครู ตอนนั้นสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านเป็นอย่างไร

แม่เฒ่า เมื่อก่อนอยู่กันม่วนดี บ้านเมืองสงบสุขไม่มีขโมย ไม่มีโจรผู้ร้าย การทำมาหากินก็สบายไม่ต้องแย่งกัน ใฝ่อยากได้ที่ดินตรงไหนก็แผ้วถางกันเอา คนขยันก็มีที่ดินนัก คนขี้เกียจก็มีแค่พอทำกิน สมัยก่อนไม่มีการค้าการขายอยากได้ผัก ผลไม้จะหยั่งก็ขอกันกิน ทำไร่นาก็ช่วยกันไม่ต้องจ้าง คนเมื่อก่อนบามีหนี้สินอะหยั่ง ทำมาหากินแบบปออยู่ปอกิน (แบบพอเพียง)

ครู แม่เฒ่าอยากให้สมัยนี้เหมือนสมัยก่อนไหม

แม่เฒ่า อยากเหมือนกันครู สมัยก่อนสบายใจบามีหนี้สินกินกันง่ายๆ แต่มันบ่าเจริญ มันไม่มีไฟฟ้าของกิน ของตาน (ของทำบุญ) ก็มีน้อย มันไม่สมบูรณ์เหมือนสมัยนี้ แต่สมัยนี้เจริญความเป็นอยู่สะดวกสบายแต่จิตใจคนมันแย่งลง คนลุ่มกันทำมาหากิน ขโมยขโจรมีนัก แม่เฒ่าอยากสื่อคนสมัยนี้มีจิตใจเหมือนคนตะก่อน แต่ความเจริญก็สื่อมีเหมือนสมัยนี้

ครู คนเมือง คนไทยเข้ามาอยู่กับคนไทใหญ่บ้างไหม

แม่เฒ่า เมื่อก่อนบามี คนเมืองเข้ามาค้าขายแล้วก็ออกไปไม่ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่บ้าน บ้านเวียงหาวนี้เมื่อก่อนใครจะเข้ามาในหมู่บ้านไม่ใช่เรื่องง่ายๆ ขนาดเจ้าหน้าที่ไทยจะเข้ามาจะต้องขออนุญาตพ่อล้ามาก่อน มีคนเมืองเข้ามาแปงบ้านในหมู่บ้านได้ประมาณ 50 – 60 ปีมาแล้ว ตอนนั้นเข้ามา 4 – 5 ครอบครัวแต่บ่ได้อยู่ในเวียงหาวเขาปลูกบ้านอยู่นอกเวียง

ครู ในเวียง กับนอกเวียงนี้ต่างกันอย่างไร

แม่เฒ่า ในเวียง คือบริเวณตั้งแต่บ้านพ่อหลวงจายไปจนถึงบ้านแม่หนู ที่เรียกว่าในเวียงเพราะเมื่อก่อนบ้านพ่อล้ามตั้งอยู่ตรงนี้ บริเวณนี้เป็นที่อยู่ของเจ้า ของนาย ส่วนนอกเวียง คือบริเวณหน้าโรงเรียนในปัจจุบัน (พ.ศ. 2545)

ครู วันนี้รบกวนแม่เฒ่ามาพอสมควรแล้วขอขอบคุณมากที่ได้ให้ข้อมูลในวันนี้วันหน้าจะมาถามใหม่ค่ะ ประวัติแม่เฒ่า ุชยะ

แม่เฒ่า ุชยะ เกิดที่บ้านเวียงหาว ปัจจุบันอายุ 71 ปี บ้านเลขที่ หมู่ที่ 9 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แม่เฒ่าแต่งงานกับพ่อเฒ่าซึ่งเป็นลูกบวชของพ่อล้าม ซึ่งเป็นผู้นำของหมู่บ้านเวียงหาวในยุคก่อตั้งหมู่บ้าน (ลูกบวช หมายถึง เด็กผู้ชายที่จะบวชเป็นเณรและมีผู้ใหญ่รับเป็นเจ้าภาพให้เณรก็เป็นลูกบวชของเจ้าภาพคนนั้น) ปัจจุบันแม่เฒ่า อยู่กับลูกสาว คือ นางก้องคำ บุญเทียร ซึ่งเป็น อบต. ตำบลม่อนปิ่น และสามี ซึ่งอดีตเคยดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเวียงหาว ปัจจุบัน เป็นช่างทองหลวง เป็นครูสอนช่างตีทองอยู่ที่ศูนย์ศิลปะชีปบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัมภาษณ์แม่เฒ่าเต็ง สุขใจ บ้านเลขที่ หมู่ 9 เวียงหาว

สัมภาษณ์ วันที่ 10 เมษายน 2544

ครู จัดจ่านีเขาในงานอะไร

แม่เฒ่า ในงานประเพณีสงกรานต์ ใครที่บุญด้วยจัดจ่านั้นเชื่อกันว่าจะมีอายุยืนยาว

ครู ความหมายคล้ายๆ กับคนเมืองที่ตานตุงไหม

แม่เฒ่า คล้ายกับคนเมืองที่ตานตุง ให้อายุยืนยาว คนใดใหญ่ตานจัดจ่าให้อยู่ดีมีสุข ร่ำรวย และทำเพื่อบูชาพระพุทธเจ้า จัดจ่าหมายถึงลิ้นของไก่ซึ่งคนใดถือว่าไก่คือภาคหนึ่งของพระพุทธเจ้า

ครู แม่เฒ่าเรียนรู้วิธีทำมาจากไหน

แม่เฒ่า เรียนรู้มาจากเมืองนอกตั้งแต่แม่เฒ่าเป็นสาวรุ่น พ่อเฒ่าและแม่เฒ่าที่อยู่เมืองนอกเขาสอนให้ทำ แม่เฒ่าก็เลยเรียนการทำ และพยายามคัดแปลงจากการที่เห็นวัดในเมืองนอก ซึ่งที่วัดในเมืองนอกนั้นเขาทำอันใหญ่โตไว้ในวัด (แม่เฒ่าเป็นคนเมืองป่าน) แม่เฒ่าก็เลยจำลองทำอันเล็กๆ ทำไว้เพื่อบูชาเหมือนเราระลึกถึงว่าเราอยู่ที่บ้านเมืองนอก บ้านเกิดเมืองนอนของเรา

ครู การเรียนรู้ การทำจัดจ่า เริ่มตั้งแต่เมื่อไร อย่างไร

แม่เฒ่า ตั้งแต่แม่เฒ่าอพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเวียงหาวแม่เฒ่าก็จำเอาแบบอย่างของจริงที่เมืองนอก คัดแปลงให้มันเล็กลง แม่เฒ่าคิดเอาเอง

ครู จัดจ่าที่ทำนั้นแม่เฒ่าขายได้เงินมากไหม

แม่เฒ่า ได้ทุกวันนี้แม่เฒ่าทำขายอันละ 150 บาท ใช้เวลาทำสามวัน ถ้ามีประเพณีสงกรานต์เขาก็จะมาสั่งทำ และเวลาที่ว่างๆ แม่เฒ่าก็ทำเก็บไว้

ครู แม่เฒ่าได้ถ่ายทอดวิชาความรู้เหล่านี้ไว้ให้ใครบ้างหรือยัง

แม่เฒ่า ยังไม่มีใครมาสืบทอดเอาจากแม่เฒ่าเลยแต่ถ้าใครสนใจแม่เฒ่าก็ยินดีที่จะสอนให้

ครู หลังจะได้ขอแม่เฒ่าไปช่วยสอนลูกอ่อนทำที่โรงเรียนบ้านเราบ้างจะดีไหม

แม่เฒ่า ดีเจ้า แม่เฒ่าก็ว่าดีเหมือนกันถ้าเอาไว้ที่คนเฒ่าคนเฒ่าก็ไม่มีคนสืบทอด และจะแม่เฒ่าก็แก่มากแล้ว

สัมภาษณ์แม่ผิว แดงก้อน บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 9 บ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น

สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2544

ก๊อกชอมต่อ, ดุง

ครู ก๊อกชอมต่อนี้เข้าไปในงานอะไรบ้าง

แม่ผิว ก๊อกชอมต่อ ทำขึ้นมาเพื่อเอาไว้ใส่ของบูชาพระพุทธในวัด นิยมใส่ข้าว, ผลไม้, หมาก, เมี่ยง บุหรี่, ข้าวตอกดอกไม้ คนเมืองเขาทำทั่วๆ แต่คนไตใหญ่นั้นทำก๊อกชอมต่อ คนไตเรียกว่า ต่างชอมต่อ เวลาจัดงานทำบุญก็จะทำกัน

ครู แล้วดุงเขาเพื่อใช้เนื่องในงานอะไรบ้าง

แม่ผิว ส่วนดุงที่ทำจะใช้ในงานศพ เพราะคนไตใหญ่มีความเชื่อว่าดุง ซึ่งมีความยาวจะได้ไปช่วยดึง วิญญาณของผู้ที่ตายไปแล้วที่ตกนรกหรือไปอยู่ในที่ไม่ดี เมื่อเราदानดุงให้เขาวิญญาณเหล่านี้ ก็จะเกาะชายของดุงฟื้นขึ้นมาจากความทุกข์ยากได้ ในงานศพจะทำดุง 1 อันมาदानถึงคนตาย เวลาदानก็จะถวายพร้อมกับคั้นตะแปะ (มีของกินของใช้สำหรับคนตายจะนำไปใช้ใน ภาพหน้าอย่างครบครัน) ดุงกับคั้นตะแปะจะถวายदानให้วัดที่ผู้ตายเป็นศรัทธา ส่วนครัวหู่ (สังฆทาน) จะถวายทานให้พระวัดไหนก็ได้ที่นิมนต์มา

บทสัมภาษณ์พ่ออ่อง กันธิ

พ่ออ่อง เล่าว่าที่เรียนภาษาไทยใหญ่ ที่แรกมันเป็นอย่างนี้เมื่อหมู่ไตใหญ่เริ่มต่อสู้กับพม่าก็เลยไปเข้าอยู่ในแนวร่วมของเขาไปช่วยเขาแล้วได้เข้าไปอยู่ในกลุ่มของเขาแล้วขึ้นไปอยู่ทางเหนือ โน้นแล้งกลับมาที่นี้เขาเขียนหนังสือส่งให้กันก็ใช้ภาษาไตใหญ่ทั้งนั้นที่นี้ผมไม่รู้ พ่อไม่รู้ก็เลยเริ่มเรียน เรียนด้วยตัวเอง ตามคนเฒ่าคนแก่ แต่เขียนไม่เป็นแต่อ่านได้ แล้วทำไมถึงคิดที่จะไปเป็นแนวร่วม สาเหตุเพราะเมื่อผมเป็นหนุ่มอายุประมาณ 10 ปีกว่า ผมไปค้าขายแล้วเห็นว่าพม่าไม่ให้ความสำคัญกับชาวไตใหญ่เรื่องการศึกษาไม่ให้สักอย่าง เดียวนี้ก็เหมือนกันเพราะสาเหตุนี้ถึงได้เข้าไปอยู่แนวร่วม ผมเคยทำงานเป็นแนวร่วมอยู่ 5 ปี สมัยหนุ่มศึกษาผมขึ้นไปถึงที่ด้ายยานที่เมืองใหญ่ขึ้นไปอยู่ที่โน้นแล้วกลับมาพม่าถึงแล้วที่นี้กลุ่มไตใหญ่มันแตกที่แรกมีแค่หนุ่มศึกษาที่นี้มันก็มีอีกกลุ่มขึ้นมาคือกลุ่มของนักศึกษาที่จบวิทยาลัย รุ่นจายจิ้นไซ้ไหม ไม่ใช่ รุ่นจายจิ้นนี้มาทีหลัง หมู่บ้านพม่าเข้ามาเยอะก็ถือว่าเขามีความรู้พยายามจะทำเจ้าน้อยเองผมก็เลยเตือนว่าหมู่ นักศึกษาเขาเรียนมาเฉยๆ เรื่องประสบการณ์นี้เขาไม่มีที่นี้ ทางนี้ก็ดึงขึ้นมาอีกกลุ่มหนึ่ง ทางเชียงคังก็ดึงขึ้นมาอีกกลุ่ม กลุ่มเจ้าเงาะ ที่นี้เวลามาประชุมกันก็เถียงกัน ผมก็เลยบอกว่าพอแล้วถ้าที่นี้จะประชุมไม่ต้องไปเรียกรวม ไม่มาแล้ว ผมทำงานนี้ 5 ปี แล้วผมช่วยในฐานะที่ผมเป็นไตใหญ่แต่ผมเกิดในเมืองไทยหน้าที่ผมเสร็จแล้วที่ผมช่วยแล้วจากนั้นเขาก็ไม่เรียกผม ผมอยู่ที่นี้ได้ 2 ปี พอได้เจ้าหน้าที่ไทยของกองทัพบก และผมมีเพื่อนคนหนึ่งอยู่กรุงเทพฯ แล้วขึ้นมาอยู่ที่ฝางนี้มาตั้งโรงบ่ม ที่นี้มันรู้ประวัติผมว่าผมเคยเป็นแนวร่วมอยู่กับหมู่ไตใหญ่ และย้ายมานี้ก็เกษียณไปแล้วเป็นพลโท ย้ายมาตอนนั้นเป็น ท.ส ของจอมพล สติล แล้วขึ้นมาอยู่ที่คอบสุเทพมันจะมาทำหน้าที่ทางนี้มันก็มาถามหาผมตอนนั้นผมยังไม่ได้สร้างบ้านที่นี้ผมไปเช่าบ้านอยู่ที่โน้นมันมาแล้ว ที่นี้มันเอารถบ่อน้ำมันมันมาบอกบอกว่าบ่อน้ำมันบ้านอ่องไซ้ไหม แต่พูดคำเมืองแล้วน้องมันนี่เขาเป็นคนที่อยู่พิษณุโลก แต่ผมก็ไม่เคยรู้จักมันน้องมันเลยเล่าให้ผมฟังว่าย้ายมาเป็น ท.ส ของจอมพลสติลเป็นทหาร พอได้มันมาถามผมพูดคำเมืองผมก็เชื่อมัน ผมถามว่าคุณเป็นใครมันแต่งตัวครึ่งท่อน แต่มันเอารถบ่อน้ำมันมา มันว่าเป็นย้ายของอุคคะอุคคะมันพูดคำเมืองไม่ได้ แต่ไม่ทำไม่ถึงพูดคำเมืองได้ มันก็บอกผมว่ามาอยู่ลำปางมาเป็นทหารอยู่ที่ลำปาง แล้วมาทำไม ก็มาเที่ยวหาอ่องนะซี อุคคะมันพูดให้ฟังก็เลยอยากรู้จักอ่องเราก็คเลยเป็นเพื่อนกัน มันก็บอกว่าผมต้องการที่จะมาเที่ยวป่า เพราะว่าเพื่อนผมมันชอบเที่ยวป่าล่าสัตว์ สันคอบตามหมู่บ่อน้ำมันที่หรือเปล่า ชักวันจะชวนอ่องไปล่าสัตว์ แล้วตอนนั้นกองพลที่ 93 ถูกพม่าไล่แตกเข้ามาแล้ว นายพลลีนี่ก็มาตั้งค่ายอยู่ที่ถ้ำออบ นายพลคว่นี่มาตั้งค่ายอยู่ที่แม่สลอง นายพลคว่นเป็นนายทหารของจีนโดยตรง แต่นายพลลีนี่ไม่ใช่เป็นทหาร เป็เพียงเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เพราะว่าสมัยจอมพลสติลนี้ต้องการจะเอาเขาเป็นหัวของเรและเอาคนเฒ่าคนแก่ส่งไปได้วันหมด เอาทหารหมู่บ่อน้ำมันไว้แล้วทหารไทยหมู่คนจีนก็เลยขึ้นไปทางเหนือพอไปถึงเขาก็ค้าขายฝิ่น ไปซื้อยาฝิ่นที่รัฐฉานแล้วกลับมาพม่าแล้วเอาข่าวที่ไม่เป็นความจริงมาหลอกมาโกหกรัฐบาลไทยว่ามีคอมมิวนิสต์ เข้ามาอย่างนั้นอย่างนี้ไทยเราก็ก๊วก็เลยให้สิทธิเขาต่างๆ มันก็เลยใหญ่หาว่าไทยนี้ให้มันปกครองหมดตามหมู่บ้านนี้ พอได้ผมว่างานตอนนั้นแถมเป็นคนจีนแถมมาแล้วก็ไม่มาพูดกับผมว่าแก่ทำงานอย่างนั้นอย่างนี้ ทีหลังมาพอไปคอบชัก 2 - 3 ครั้งผมก็สงสัยแล้วเอทีไปเที่ยวป่า

ไม่ได้ไปเที่ยวป่านี้ แล้วไปตามชาวบ้านเขาถามว่าตามคอยหมูนี้นมู้อันมาทำอะไรบ้าง เบียดเบียน
อะไรบ้าง มูเซอก็อีกพูดให้ฟังว่าเขามาใหญ่มาโตที่นี้มาเข้าสวนเรากินของตามไร่ตามสวนเรา

บทสัมภาษณ์แม่เฒ่าเฮือน จิ้งยี
อายุ 84 ปี บ้านเลขที่ 43 ม.9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ. เชียงใหม่

แม่เฒ่าอาศัยอยู่กระท่อมหลังเล็ก ๆ คนเดียว กระท่อมของแม่เฒ่าสร้างแบบบ้านของคนไทใหญ่ ในสมัยเก่าแม่เฒ่าเกิดที่เรียงหวาย จึงได้อยู่ร่วมยุคสมัยของพ่อล่าม

ครู : แม่เฒ่าจำได้ไหมว่าพ่อล่ามย้ายไปปีไหน

แม่เฒ่า : ย้ายไปสัก 59 ปีแล้ว ประมาณปี พศ.2486 ตอนที่พ่อล่ามไปพ่อล่ามอายุได้ 75 ปี

ครู : ครอบครัวของพ่อล่ามไปพร้อมพ่อล่ามหมดเลยใช่ไหม

แม่เฒ่า : ไปหมดเลย ที่เหลือก็เป็นลูกข่าม (ลูกบวช) คือ ผัวของแม่เฒ่า เขาก็อยู่ในที่บ้านเก่าของพ่อล่ามนั่นแหละ ชาวบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ บ้านแม่เฒ่าก็อยู่ในที่ของพ่อล่ามหมดเลย

ครู : เขาซื้อที่ดินต่อจากพ่อล่ามใช่ไหม

แม่เฒ่า : ไม่ซื้อ พ่อพ่อล่ามออกไป ชาวบ้านก็แบ่งกันอยู่ ที่ดินเมื่อก่อนเขาไม่ขายกัน ยกให้กันฟรี ๆ ของแม่เฒ่าเมื่อก่อนก็อยู่ใกล้ ๆ บ้านพ่อล่าม พ่อย้ายมาอยู่กับพี่ชายที่นอกคือหรือนอกเรียง ที่เก่าก็ยกให้คนอื่นเขาอยู่กันไป เราก็มาบุกเบิกใหม่

ครู : แม่เฒ่าทำมาหากินอะไรในสมัยที่พ่อล่ามอยู่

แม่เฒ่า : เห็ดสวนงา สวนถั่ว เห็ดนา (ปลูกถั่วปลูกงา และทำนา)

ครู : ปลูกแล้วแม่เฒ่าเอาไปขายที่ไหน

แม่เฒ่า : ขายที่บ้านเดียวกันนั่นแหละ บางทีเขาก็เอาของมาแลก เอาข้าวมาแลก บางทีก็เป็นเงิน แล้วเขาก็เอาไปขายต่ออีกที่ เขาก็ได้กำไร (ลักษณะพ่อค้าคนกลาง)

ครู : แม่เฒ่าเคยไปช่วยงานของพ่อล่ามไหม

แม่เฒ่า : ไปเป็นประจำ คนโตเขาก็เขาก็มาช่วยกันเยอะ เป็น 80 -90 คน มาจากแม่เฒ่า เชียงดาว ก็มี พ่อล่ามเขาทำนา ทำหลายที่ทำเยอะ

ครู : แล้วที่นาของพ่อล่ามมีไหนแล้ว

แม่เฒ่า : เขาก็ขายบ้าง ยกให้คนที่รักกันบ้าง ก่อนที่พ่อล่ามจะออกไป

ครู : ตอนพ่อล่ามอยู่กับเดี๋ยวนี้แม่เฒ่าชอบแบบไหน

แม่เฒ่า : ชอบเมื่อตอนพ่อล่ามอยู่ดีกว่ามันสงบไม่มีข้าศึกขี้โมย ใครทำไม่ดี พ่อล่ามก็เอาไปตีไปแค้นไปแค้นหมด (ประหารชีวิต) คนไม่กล้าทำผิด

ครู : สมัยก่อนมันดีที่ว่ามันประหยัด คั้วหลู้คั้วตานมันไม่ต้องซื้อเอาของใส่ตองห่อไปวัด ของตานก็มีหมากมู หมากป้าว กล้วย ข้าวสุก ยาสูก สีเสียด ปูน ใบพลู เท่านั้น สดางค์ก็ไม่ต้องใส่ พระก็ไม่เอาเงินคนไปนอนวัด ก็มีมากมีตึงคนหนุ่มคนแก่

ครู : ซ้ำมมูน (ขนม) ที่เขาเอาไปถวายมีอะไรบ้าง

แม่เฒ่า : มีขนมเตียน (ขนมจิ้นหมา) ข้าวยาฏ์ ขนมจ็อก ข้าวต้ม ขนมซ้อเหมือนเตียนนี้ไม่มี

ครู : เมื่อก่อนมีการอีดงาไหม

แม่เฒ่า : ตามบ้านปมี แต่พ่อล่ามเขาที่ที่อีดงาใช้แรงน้ำ พ่อล่ามเขามีคนทำหื้อทั้งอีดงา ตำข้าว ทำนา พ่อล่ามไม่ได้ทำคนชาวบ้านก็เต็มใจไปทำช่วย เงินค่าแรงไม่ได้แต่ชาวบ้านก็ไม่มีใครขัดขืน พ่อล่ามเขาเบี่ยงข้าวเลี้ยงน้ำแค้นัน

ครู : แล้วประเพณีการกินการตานสมัยก่อนต่างกับสมัยนี้อย่างไร

แม่เฒ่า : การตานประเพณีก็เหมือนกัน แต่ว่าบางอย่างหายไปอย่างปอยกองแล้วจะหายไป เพราะสมัยนี้มีไฟ ปอยเตียนหรือปอยออกหว่าเมื่อก่อนเป็นมิกันเป็นเดือน กึ่งเดือน สมัยนี้มีปอยเตียนวันเดียว เมื่อก่อนงานปอยเตียนมีบ่อนเล่นการพนันม่วนจันกันดีพอเล่นที่บ่อนปอยเตียนเมื่อวัน (กลางวัน) เมื่อคืนก็มาเล่นที่ป้างลอง (บ่อนการพนัน) ที่บ้านพ่อล่ามต่อจนดึกบางคนเล่นตลอดแจ้ง ในบ่อนมีคนไปขายของกิน ขายจิ้นไก่ ป็อค (ไก่สับเป็นชิ้นทอดหรือปิ้ง) ขายข้าวเหลือง ขายข้าวหลามมูน ขายหื้อคนลอง (คนเล่นไฟ)

ครู : แม่เฒ่าเคยเข้าไปในบ่อนไหม

แม่เฒ่า : บ่เคย ข้าเจ้าบ่าหมอล่น (เล่นไม่เป็น) คนเวียงหวายส่วนใหญ่ก็ทำนาทำสวน คนเล่นคนลองมีน้อย คนที่มาเล่นเป็นคนนอกหมู่บ้าน

ครู : เมื่อก่อนเขาเลี้ยงวัวควายนักก่อ

แม่เฒ่า : เลี้ยงนัก แต่คนไทใหญ่เป็นบ่ฆ่าวัว ฆ่าควาย บางคนเป็นบ่กินจิ้นวัวจิ้นควาย บางบ้านวัวควายตายเขาเอาไปฝังบางที คนเมืองก็มาขอเอาไปกิน คนไตบ่กิน

ครู : เพราะอะไรเขาถึงเลิกเลี้ยงวัวควายกัน

แม่เฒ่า : มันเป็นโรคหน้ากิน มีคนลักวัวควายไปพวง เลือขบกินพ่อง พอมาลัก 30 กว่าปีนี่ เขาเริ่มมีรถแทรกเตอร์ใช้ วัวควายก็เลยหายไป

ครู : โรงสีในหมู่บ้านเวียงหวายเมื่อก่อนมีไหม

แม่เฒ่า : มี 2 โรง คือ โรงสีป่าไล้ โรงสีอุยสี่ แต่พออุยสี่กับป่าไล้ตายไป กิจการก็เลิก เพราะลูกหลานไม่ทำ คนเวียงหวายจึงเอาข้าวไปสีที่ม่อนปิ่น

ครู : การดำ การฟ้อนเมื่อก่อนกับเดี๋ยวนี้นต่างกันอย่างไร

แม่เฒ่า : เมื่อก่อนด้านกดำโตเป็นงาม เครื่องแต่งตัวเป็นงาม การฟ้อนก็งาม ฟ้อนนก ฟ้อนโตเมื่อก่อนแสดงนานกว่าเดี๋ยวนี้น สมัยนี้แสดงก่าเดียวก็เสร็จแล้ว แม่เฒ่าไม่อยากจะดูเลย สมัยนี้สู้สมัยก่อนไม่ได้ แม่เฒ่าอยากให้เหมือนเมื่อก่อน

สัมภาษณ์ลุงอ่อง บ้านเวียงหวาย

ลุงอ่องเล่าว่าที่เรียนภาษาไทยใหญ่ ที่แรกมันเป็นอย่างนี้เมื่อหมู่ไตใหญ่เริ่มต่อสู้กับพม่าก็เลยไปเข้าอยู่ในแนวร่วมของเราไปช่วยเราแล้วได้เข้าไปอยู่ในกลุ่มของเราแล้วขึ้นไปอยู่ทางเหนือโน้นแล้วกลับมาที่ที่เราเรียนหนังสือส่งให้กันก็ใช้ภาษาไตใหญ่ทั้งนั้นที่นั่นผมไม่รู้ พอไม่รู้ก็เลยเริ่มเรียน เรียนด้วยตัวเอง ถามคนเฒ่าคนแก่ แต่เรียนไม่เป็นแต่อ่านได้ แล้วทำไม่ถึงคิดที่จะไปเป็นแนวร่วม สาเหตุเพราะเมื่อผมเป็นหนุ่มอายุประมาณ 10 กว่าปีผมไปค้าขายแล้วเห็นว่าพม่าไม่ให้ความสำคัญกับชาวไตใหญ่เรื่องการศึกษาไม่ให้รักอย่างเดียวนี่ก็เหมือนกันเพราะสาเหตุนี้ถึงได้เข้าไปอยู่ในแนวร่วมผมเคยทำงานเป็นแนวร่วมอยู่ 5 ปีสมัยหนุ่มศึกหารสมัยหนุ่มศึกหารผมขึ้นไปถึงที่ต่างยานที่เมืองใหญ่ขึ้นไปอยู่ที่โน้นแล้วกลับมาพอมถึงแล้วที่นั่นกลุ่มไตใหญ่มันแตกที่แรกมีแค่หนุ่มศึกหารที่นั่นมันก็มีอีกกลุ่มขึ้นมาคือกลุ่มของนักศึกษาที่จบวิทยาลัย รุ่นจ่ายจีนไห่ใหม่ ไหม่ รุ่งจ่ายจีนนี้มาที่หลัง หมู่บ้านพม่าเข้ามาเขาก็ถือว่าเรามีความรู้พยายามจะทำ เจ้าน้อยเองผมก็เคยเตือนว่าหนุ่มนักศึกษาเขาเรียนมาเฉยๆ เรื่องประสบการณ์นี้เราไม่มีที่นี่ ทางนี้ก็ต้องขึ้นมากลุ่มหนึ่งทางเวียงตุงก็ต้องขึ้นมากลุ่มกลุ่มเจ้าเงาะ ที่นั่นเวลามาประชุมกันก็เดียวกัน ผมก็เลยบอกว่าพอแล้วถ้าที่นี่จะประชุมไม่ต้องไปเรียกผม ไม่มาแล้ว ผมทำงานนี้ 5 ปีแล้วที่ผมช่วยในฐานะที่ผมเป็นไตใหญ่แต่ผมเกิดเมืองไทยหน้าที่ผมเสร็จแล้วที่ผมช่วยแล้วจากนั้นมาเขาก็ไม่เรียกผม ผมก็อยู่ที่นั่นได้ 2 ปีพอดีเจ้าน้ำที่ไทยของกองทัพบกแล้วผมมีเพื่อนคนหนึ่งอยู่กรุงเทพแล้วขึ้นมาอยู่ที่ฝางนี้มาตั้งโรงต้ม ที่นั่นมันรู้ประวัติผมว่าผมเคยเป็นแนวร่วมอยู่กับหมู่ไตใหญ่ และย้ายมันนั้นก็เกลียดไปแล้วเป็นพลโทย้ายมันตอนนั้นเป็น ท. ศ ของเจ้าพล สลิด แล้วขึ้นมาอยู่ที่สุเทพมันจะมาทำหน้าที่ยังมันก็มาถามหาผมตอนนั้นผมไม่ได้สร้างบ้านที่นั่นผมไปเข้าบ้านอยู่ที่โน้นมันมาแล้วที่นั่นมันเอารบ่อน้ำมันมามันมาบอกว่าบ้านอ่องไห่ใหม่แต่พูดคำเมืองแล้วของมันนี่เราเป็นคนที่อยู่พิษณุโลกแต่ผมก็ไม่เคยรู้จักมันน้องมันเคยเล่าให้ผมฟังว่าย้ายมันเป็น ท.ศ ของเจ้าพลสลิด เป็นทหาร พอดีมันมาถามผมพูดคำเมืองผมก็เชื่อนมัน ผมถามว่าคุณเป็นใครมันแต่งตัวครึ่งท่อน แต่มันเอารบ่อน้ำมันมามันว่าเป็นย้ายของอุตนะอุตมันพูดคำเมืองไม่ได้ แต่ทำไมถึงพูดคำเมืองได้มันก็บอกว่าผมมาอยู่ลำปางมาเป็นทหารอยู่ที่ลำปางแล้วมาทำไม ก็มาเที่ยวหาอ่องซิ อุตมันพูดให้ฟังก็เลยอยากรู้จักอ่องก็เลยเป็นเพื่อนกัน มันก็บอกว่า ผมต้องการที่จะที่จะเที่ยวป่า เพราะว่าเพื่อนผมมันชอบเที่ยวปาล่าสัตว์ สันตอยตามหมู่ที่อ่องรู้ที่หรือเปล่า รักรวันจะชวนอ่องไปล่าสัตว์ แล้วตอนนั้นกองพลที่ 93 ถูกพม่าไล่แตกเข้ามาแล้วนายพลนี้ก็มาตั้งค่ายอยู่ที่ถ้ำอบ นายพลตัวนั้นมาตั้งค่ายอยู่ที่แม่สลอง นายพลตัวนั้นเป็นนายทหารของจีนโดยตรง แต่นายพลนี้ไม่ใช่เป็นทหาร เป็นเพียงเจ้าน้ำที่ฝ่ายปกครอง เพราะว่าลัทธิจอมพลลิตนี้ต้องการจะเอาเขาเป็นหัวหน้าของเราและเอาคนเฒ่าคนแก่ส่งไปได้วันหมดเขาทหารหมู่ที่อ่องอยู่แล้วทหารไทยทหารหมู่คนจีนก็เลยขึ้นไปทางเหนือพอไปถึงเขาก็ไปค้ายาฝิ่น ไปซื้อขายฝิ่นที่รัฐฉานแล้วกลับมาพอมแล้วเขาว่าที่ไม่เป็นความจริงมาหลอกมาโกหกรัฐ

บาลไทยว่าคิมมวินิตส์เข้ามาอย่างนั้นอย่างนี้ไทยเราก็ก๊วก็เลยให้สิทธิเขาต่างๆมันก็เลยใหญ่หาว่าไทยนี้ให้มันปกครองหมดตามหมู่ที่ พอดีที่ผมว่าจำนง ตอนนั้นแก็เป็นคนจีนแก็มาแล้วก็ไม่มาพูดกับผมว่าแก็ทำงานอย่างนั้นอย่างนี้ ที่หลังมาพอไปดอยชัก 2-3 ครั้งผมก็สังเกตว่า เอทีไปเที่ยวป่าไม่ได้ไปเที่ยวป่านี แล้วไปตามบ้านชาวเขาถามว่าตามคอยหมู่ที่หมู่ฮ้อมันมาทำอะไรบ้างเบียดเบียนอะไรบ้าง มูเรอกก็พูดให้ฟังว่าเรามาใหญ่มาโตที่นี้มาเข้าสวนเรากินของตามไร่ตามสวนเรา ไม่ให้ก็ไม่ได้ใช้ปืนธูเรอมันก็เข็ดไว้ มันก็กลับไปกลับไปได้รัก 10 กว่าวันมันก็โทรมาอีกให้ผมอยู่บ้านรอจะไปเที่ยวดอยอีก ไป 2-3 ที่ผมก็เริ่มสงสัยว่าทำอะไรกันแน่ ผมก็เลยถามตรงๆมันก็ออกคำสั่งของจอมพลประพาสเอามาให้ผมดูว่ามันมีหน้าที่รับผิดชอบตั้งแต่แม่สายไปถึงระนองตอนที่เครื่องบินที่ปาใหญ่จนเรศวรที่เครื่องบินตกตอนนั้นผมอยู่กรุงเทพนับว่าผมโชคดีไม่อย่างนั้นความตายที่นั่นก็คือจะนั่งเครื่องบินไปกับเขา วันนั้นมันบอกว่าอองไม่ต้องไปนะพอดีเขาเอาเครื่องบินไป 2 ลำไปวิสัยชะไปหาหมู่มอญแล้วพอดีหมู่นายทหารที่เป็นเพื่อนไปด้วย แต่ขึ้นเครื่องอีกหนึ่ง เครื่องลำที่เพื่อนไปเขายังลัดจริงๆ แต่ตัวมันไม่ไปมันไปเครื่องอีกลำหนึ่งคือไปทำงาน มันตกเครื่องบินตายผมถามมันว่าจะให้ผมช่วยที่ไหนบ้านผมจะมีคนเดียวนี้เข้าบ้านเราอยู่มันขอให้ช่วย 2 ปีในนี้ได้ทำตั้งแต่ 2510-2535 และมันก็รู้กับผมนี้แหละพอดีผมเคยทำกับหมู่โตใหญ่ที่นี้กลับมาหมู่ฮ้อนี่มารวมกันมาโกนกรัฐบาลและทหารว่าอย่างนั้นอย่างนี้เอาคอมมิวนิสต์มาหลอกที่นี้หมู่เพื่อนของผมที่เคยทไงานมาด้วยกันมาจากทางเหนือผมถามเขาว่า ไบโซหรือกลุ่มนั้นเขาจะไม่โกนผมเพราะว่าทำงานด้วยหันตั้ง 4-5 ปีและอีกอย่างก็เป็นโตใหญ่เหมือนกัน ที่นี้ก็รู้แล้วว่าหมู่ฮ้อนี่ไม่ซื้อก็เลยให้ปลดอาวุธถ้าไม่ปลดอาวุธก็จะผลักดันแล้ว ถ้าปลดอาวุธก็จะให้สัญชาติไทยบ้าง แม่สลองนี้ปลดก่อน นายพลตัวนี้ ที่นี้ปลดทีหลัง ตอนนั้นประรงค์ สุนทริเป็นเลขาธิการความมั่นคงแล้วนายพลตัวมันทำบ้านพักรับรองให้เกรียงศักดิ์ คืออย่างนี้เรื่องเกรียงศักดิ์มันเป็นอย่างนี้ตอนนั้นฝรั่งจะมาปราบยาเสพติดและก็เกรียงศักดิ์คล้ายๆจะร่วมกับหมู่ฮ้อกินเงินฝรั่ง ก็เลยบอกให้ฝรั่งว่าซื้อเกะยาฝิ่นของหมู่ฮ้อมันจะจะไม่ค้าขายยาฝิ่นแล้วที่นี้ดินนั้นผมทำงานให้ทหารไทยแล้วพอลูกน้องผมไปอยู่ที่บ้านจายน้อยตอนนั้นทางรถก็ไม่ถึง แล้วเป็นทางผ่านของหมู่ฮ้อ หมู่ฮ้อเขาจะออกทางสายนั้นค้าฝิ่นที่นี้เวลาเขาเข้ามาผมรู้ตอนที่ผมเข้าไปอยู่ในหน่วยกู้ชาติโตใหญ่นี้ม้าที่ต่างมา ม้าตัวไหนที่ต่างยาฝิ่นก็รู้ม้าไหนต่างหยกก็รู้ถ้าเป็นหินหยกมันจะใส่กระสอบของหมู่ที่มันหนักถ้าเป็นยาฝิ่นจะเป็นก้วยที่นี้ผมก็เอาลูกน้องผมอยู่ที่นั้นลูกน้องผม 10 กว่าคนผมก็ส่งลูกน้องของผมว่าถ้ามันเดินมามาทีหนึ่งเป็นสองสามร้อยคนหนึ่งมีหน้าที่นับม้าม้าที่มันต่างก้วยมีก็ตัวมาที่มันต่างหยกก็ตัวมีอาวุธอะไรบ้างพอมันมามันผ่านหน้าค่ายอย่างวันนี้ก็รายงานทางวิทยุ เอาเข้า ๆ มันก็ไม่กล้าผ่านแล้วทางนี้มันเว้นบ้านมูเรอไกลมาก ที่นี้หมู่เรอกี่ก็เลยจะเอาเปิดเอาไปขายให้มันก็ไกล ก็เลยบอกว่าการทำไมไม่ไปทางบ้านเรา มันบอกว่าไม่ได้ทหารไทยอยู่ที่นั่น ทหารไทยมี 11-12 คนทำไมกลัวกลัวมันทำไม กลัวเพราะว่าเราไม่ทำเราแต่เราค้าเจ้านายเราตอนที่เขาเข้ามาผมก็ลองนับยาฝิ่นดูว่า

ประมาณเท่าไร ที่ประมาณดูไม่เกิน 3,500 จ้อย ถ้าจะคิดเป็นตันประมาณซัก 4 ตันตอนมาขายที่หนองฮ้อฝรั่งชื่อเขา 12 ตัน แล้วย้ายยาฝิ่นมันเอาผสมแล้วเงินส่วนนั้นหมูฮ้อก็ได้เกรียงศักดิ์ก็ได้ฮ้อก็เลยยกย่องเกรียงศักดิ์เหมือนกับพระเจ้าเฉพาะที่ทัพ 3 นี้ 12 ตันและที่โน้นดูเหมือน 5 ตันทางแม่ฮ่องสอนและที่หัวหน้าผมยังว่า ยาฝิ่นมันเข้ามาขนาดนี้ได้อย่างไร ตั้ง 11 , 12 ตัน ก็ฝรั่งมันโกงเขาเอายาฝิ่นผสมให้มัน คือเอามันอุดมแล้วคลุกกับฝิ่น ผมยังว่านายพลนี่อยู่ที่ผาหม่นผาจิ ตอนนั้นผมยังอยู่ที่เจ้าน้อยอยู่ ทหารไทยนี้ขอให้ฮ้อไปช่วยปราบมันไปปราบ 2 ครั้งคนมันตาย 500-600 คนมันกลับมาไม่เอาแล้วที่มันโกหก ว่าอย่างไร บอกหัวหน้ากลุ่มไทยใหญ่ไปเกณฑ์เอาหมูไทยใหญ่มาฆ่าที่พะงอบ พอฝึกเสร็จแล้วก็ส่งไปรบหมูไทยใหญ่ก็ไปตายอีกตอนนั้นก็สมัยเกรียงศักดิ์เหมือนกัน

รัฐไทใหญ่มีการรบกันมีการแก่งแย่งอำนาจกันที่นี้เมื่อก่อนไทใหญ่นี้วัฒนธรรมของไทใหญ่จะเอาจากเชียงใหม่ไปที่เจ้าฟ้าที่เมืองนายเป็นสายของเชียงใหม่วัฒนธรรมต่างๆก็เอาจากเชียงใหม่ไปคงเป็นสมัยที่เมื่อประมาณ 2020ตอนที่ลัทธิศาสนาที่เชียงใหม่ สมัยพระเจ้าตรีโลกราช เพราะว่าถ้าเขาไปแล้วศาสนาจะเผยแพร่เข้าไปในรัฐไทใหญ่ตอนนั้นในรัฐไทใหญ่จะมีวัดมีพระเพณีเหมือนคนเมืองหมด แต่ปัจจุบันเป็นศิลปะทางพม่า ของไทใหญ่ต่างๆจะเหมือนกับคนเมืองจะมีวิหารผมไปมาแล้วเห็นตามสองฝั่งแม่น้ำสาละวินที่นี้หลังจากนั้นมาอิทธิพลของพม่าพวกไทใหญ่เคยชนะพม่าสมัยเมืองมาวหลวง สมัยเสือข่านฟ้า ตอนนั้นหมูไทใหญ่ปกครองต่อมาก็มีการรบพุ่งกันหมูพม่าก็มีขึ้นมาพม่าที่หลังพม่าสมัยบุเรงนองมาตีทางนี้ที่นี้ตีไทใหญ่ได้แล้วพม่าอำนาจแล้วเอาหมูทหารไทใหญ่นี้มารบกับคนเมืองที่เป็นคนไทยนี้แหละหลังจากนั้นอิทธิพลพม่าพยายามจะเข้ามาใกล้วัฒนธรรมทุกอย่างเข้ามาในกลุ่มไทใหญ่นี้และมันมีอยู่คนหนึ่งชื่อเจ้ากาเงื่อ เจ้ากาเงื่อเป็นคนที่แต่งหนังสือ คือเป็นครูหม่อ ครูหม่อมี 6 คน คนที่ 1 เจ้าธรรมะดินะ ธรรมะดินะนี้ผมเคยถามหมูไทใหญ่ที่เขาเอารูปเวลาเขามีกงานครูหม่อเคยถามว่าธรรมะดินะอยู่ที่ไหนบ่งคนตอบไม่ได้แต่ผมสันนิษฐานว่าจะต้องเป็นคนเมืองแน่นอนเพราะว่าลักษณะภาษาไทยใหญ่เวลาว่าธรรมะดินะมันจะมาตรงกับคำว่าธรรมะดินะ ธรรมะดินะตอนที่เจ้าตรีโลกราชสังฆนาที่เป็นประธานฝ่ายสงฆ์เป็นพระครูบารัธรรมะดินะ ศาสนารับเอาจากทางนี้หมูไทใหญ่ก็เลยว่าธรรมะดินะเป็นหม่อครูคนที่ 1 เพราะว่าตามที่ผมเห็นในรัฐไทใหญ่มาแต่ก่อนเขาจะเรียกว่าเก็งมานเก็งโยน หมายความว่านิกายมาน นิกายโยน คือเอาฮิตคนเมือง ฮิตคนมานมาใส่และหมูที่เก่าๆนี้เจ้ากาเงื่อเล่าว่าเขาจะขึ้น นะโมทั้งนั้น แต่การนับปีนับเดือนเป็นแบบคนเมืองแล้วที่นี้อิทธิพลของพมานี้เข้ามาถึงแล้วหมูเจ้ากาเงื่อนี้ต่อต้านที่นี้พม่าจะจับก็เลยกลัว ที่อยู่ที่จริงที่เจ้ากาเงื่อที่บ้านเกิดคือบ้านเลาเหนือเชียงตองเข้าไปหน่อยแต่ชื่อจริงไม่มีใครรู้เพราะมันหนีพม่าพม่าจะจับมันมันก็หนีไปอยู่ในเขตว่าที่เมืองกาเงื่อเมืองกาเงื่อจะอยู่ได้ก็ก้างนิคหน้อยมันมีเส้นสวาระวินแล้วมาแล้วมีสะพานข้ามไปที่จะไปหาประเทศจีนเขาเรียก กุหลองสวาระวินกับแม่น้ำคงอันเดียวกัน ออกคงก็คือ

ทางนี้ตกลงคือทางโน้น ทางออกคงเมื่อก่อนต้องเป็นของไทยหมดเพราะว่าสันนิฐานว่าที่ผมไปมานี้พระเจ้านี่จะเป็นพระแบบเรียงแสนหัวนั้นวัดก็จะมียุทธแม่แต่เจดีย์ที่สร้างมาทรงไม่ใช่พม่าทรง คนเมืองคนไทยทั้งนั้นและต่อมาที่ผมว่าวัฒนธรรมของพม่ามาเข้ามากลืนหมดเป็นวัดก็เริ่มเลียนแบบพม่า ฝ่ายโตก็เลยไปเรียนจากพม่าเวลามาเรียนหนังสือตัวธรรมที่เราเขียนถ้าเป็นของเจ้ากางเลื่อจะไม่มีภาษาพม่าปนเป็นตัวหนังสือใดหมด แต่ก็เห็นคนโตไปภาษาเมืองด้วย ถ้าคนโตทางเชียงตุงจะใช้ตัวเมืองพวกโตจีนแล้วมันมีอยู่ที่หมอกใหม่ในเขตของเจ้าฟ้าเมืองนายเจ้าฟ้าหมอกใหม่นี้ทำโบราณมันจะมีไว้เก่าๆเดิมๆมากวันนั้นผมก็เคยพูดให้มหานุกุลเลศมหานุกุลเลศกับบอกว่าทางโน้นมันมีอยู่ แล้วมีอีกคนแต่แกเลยไปแล้วซื้อของอายตณนั้นแกเอาคนตรีพื้นเมืองของเรานี้เข้าไปทางโน้นไปเล่นทางโน้นในเขตหมอกใหม่เมืองนายตอนเจ้าฟ้าเมืองนายจะขึ้นหोजจะเอาสล้อฮ้อซึ่งแหขึ้นแล้วแกไปนอนตามวัด 3 วัดจะมีตัวคำเมืองทั้งนั้นที่ทำโบราณนี้แล้วผมเคยเล่าให้มหานุกุลเลศฟังแกบอกเสียตายมันจะต้องมีตำรายา วิชาโหราศาสตร์ต่างๆ ไม่ใช่มีแค่ธรรมอย่างเดียวให้ผมติดต่อไปว่าให้เก็บสะสมไว้อีกหน่อยมันจะหายไปพม่ามันจะทำลายที่นี้เขาก็เก็บสะสมไว้ได้ประมาณ 5 กระสอบป่านขอ 20,000 จะเอามาส่งแต่เขาจะเอามาทางลัดมาทางรถไม่ได้พม่ามันจะยึดผมพูดให้ฟังมหานุกุลเลศก็เจ็บไปเสียแต่ธรรมโบราณนี้ยังมีอยู่ถ้าเอามาพ้อฮ้องจะเอาไว้ไหน ที่แรกมหานุกุลเลศว่าถ้ามาแล้วจะเอามาไว้ที่นี้แกมีโครงการที่จะเอาไปไว้ที่วัดพระธาตุเจดิมพระเกียรติจะตั้งพิพิธพันธ์ที่นั่นมหานุกุลเลศมาอยู่ที่นี้แล้วขึ้นไปทางเชียงตุงก่อนและก็ไปช่วยบูรณะเจดีย์พระธาตุ วัดวาอาราม อยู่ที่โน้นจนทางเชียงตุงก็ยกย่องก็ตั้งเป็นครูบาริการตั้งครูบาริทางโน้นก็ตามประเพณีของเชียงตุงก็มีการทำพิธีอาบน้ำพระพุทธรูปมนต์ใส่คร่ำหามแล้วพ้อแหขึ้นมาอยู่ที่นี้เมื่อปี พ.ศ 2537 ตอนนั้นคุณสุพัฒน์เป็นป่าไม้อำเภออยู่ที่นั้นมหานุกุลเลศเข้าไปดูที่บนดอยแล้วรู้ว่าเป็นเขตป่าไม้ แล้วเห็นพระธาตุเก่ามีที่นั้นก็เลยพูดบอกให้มหานุกุลเลศไปดูก็เลยชวนชาวบ้านเวียงหนวยไปหาความสะอาดขอรดทางบ่อน้ำมันบ้างรุดทาง ร.พ.ช ไปเกร็ดดินให้มหานุกุลเลศก็คิดว่าจะก่อพระธาตุขึ้นควบพระธาตุอันเก่าพ้อดีก็หาเจ้าศรัทธาเจ้าศรัทธาก็มีแล้วแต่ทำไม่ได้แกก็ว่ามันเป็นอย่างไรพ้อเมื่อปี พ.ศ 2543 มีไทใหญ่อยู่คนหนึ่งก็ไปเล่าให้เขาฟังเขาก็บอกว่าถ้าอย่างนั้นผมจะเป็นเจ้าศรัทธาตอนนั้นผมอยู่ที่นี้แต่ผมขึ้นไปถึงอุโบสถที่อยู่บนโน้นตั้งแต่ปี 2538 มาแล้วพ้อมหานุกุลเลศก็บอกว่าตอนนี้มีเจ้าศรัทธาเก๋มมันเป็นไทใหญ่ได้บริจาคเงินมาแล้วเราก็เป็นไทใหญ่เหมือนกันเราก็ช่วยกันสิ ผมก็ว่าจะช่วย มหานุกุลเลศคิดอย่างไรก็ไม่รู้ก็ขึ้นไปเชียงตุงไปเห็นที่วัดมูลงมันเป็นเจดีย์เก่าแล้วเขาเกร็ดทิ้งแล้วเราสร้างอุโบสถใหม่แก่กลับมาแล้วมีความคิดก็เลยมาปรึกษาผมว่าการที่เราสร้างพระธาตุไม่สำเร็จนี้เราไม่สร้างแล้วดีกว่าอันเก่าเราเกร็ดทิ้งใหม่ที่นี่ผมก็ว่าเราไปสืบประวัติก่อนว่ามันมีมานานเท่าไรพ้อมาสืบพระธาตุนี้สร้างได้ยังไม่นานแต่ก่อนที่เวียงหนวยนี้มีอยู่สมัยที่ประเทศอังกฤษปกครองพม่าอยู่ที่เราจะมีหัวหน้าไทใหญ่ที่อยู่ในฝ่านี้อยู่ที่เวียงหนวยเราเรียกว่าป้อล้าม ป้อล้ามเป็นคนปกครองแล้วลูกชายของป้อล้ามนี้เลี้ยงลูกน้องไม่ดีไว้ไปปล้นคนอื่นมาแล้ว

มาสร้างพระธาตุที่ตลาดเวียงหนวยเตียวนี้ พอยกยอดพระธาตุฟ้าก็ผ่า พอฟ้าผ่าตัวพระธาตุก็เสียหาย ชาวบ้านก็คิดไปคิดมามีพระคนเมืองเป็นพระที่บ้านเรานี้มาเดินธุดงค์มาอยู่ข้างบนนี้ชาวบ้านก็เลยไปปรึกษาพระก็เลยเตเอาดินที่ที่พระธาตุเก่าไปตั้งข้างบนโน้นค้นหลักฐานต่างๆสันนิฐานว่าไม่เกิน 50 ปีแต่ช่องที่บรรจุอยู่ในเจดีย์มีคนขโมยชุดไปหมดแล้วก็เลยตกลงกันว่าเจดีย์มันก็เป็นบุญของอำเภอฝางนี้ถ้าไม่รื้อความเจริญที่เมืองฝางก็จะยังมาไม่ถึงเพราะเหตุว่าเจตนาจริงแล้วจะเป็นใครไม่รู้ตอนวันที่ทำพิธีไปเชิญพระที่เชียงตุงมาพิธีตอนเวลาประมาณหกโมงเย็นพอตอนเสร็จก็เกิดฝนตกมากทั้งฝนทั้งพายุแล้วเขาก็ลงมาวันพรุ่งนี้จะรื้อมาบุญเลิศบอกว่าเอารถแมคโครไปเกร็ดพอดิมันติดต่องไม่ได้ผมก็บอกว่าเอาคนบ้านดึกว่าก็เลยเอาคนบ้านไปชุดคนประมาณ 50-60 คนพอตอนเย็นซักสี่โมงเย็น อีกเดี๋ยวเดียวเขาก็โทรมาบอกว่าให้ขึ้นไปข้างบนผมก็ขึ้นไปพอไปถึงเขาก็เอาออกมาเป็นว่ามีคนเขาเอาผ้าดุงกางเกงในผู้หญิงมี 11 ชิ้นเอามาใส่ไว้ในนั้นฝังอยู่ลึกมากในเจดีย์เท่านั้นแหละตอนนั้นผมก็เก็บไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่าที่จริงมันเป็นอย่างไรตอนนั้นผมมีเพื่อนที่มันอยู่ทางเมืองหางก็พามันมาดูเอาผ้าแต่ละชิ้นมาดูมันบอกว่าผ้าอย่างนี้ชาวบ้านเราไม่มีมันเป็นผ้าดุงทางพม่าทั้งนั้น ไม่ใช่ของไทย คือพม่าคงจะเอามาซ่อนไว้อย่างหนึ่งไว้มาหาบุญเลิศก็ว่าตอนที่ไปเชียงตุงที่เมืองเลนนั้นมีคนพูดให้ฟังแล้วไม่เชื่อ บ้านเมืองเลนอยู่เหนือทำซีเหล็กขึ้นไปพม่าเอาพระพุทธรูปมาให้เขามาอยู่ได้ไม่นานคน สัตว์ในหมู่บ้านพากันตาย เขาก็สงสัยว่าทำไมตั้งแต่เอาพระพุทธรูปมานี้ถึงได้เป็นอย่างนี้ เขาก็เลยดูที่ฐานของพระพุทธรูปเห็นปูนพลาสเตอร์ห่อทับไว้เขาเจาะออกมาในพระพุทธรูปเป็นผ้าดุงทั้งนั้นมาหาบุญเลิศก็บอกว่ามันมีความจริงก็เลยเกร็ดออกหมดแล้วก็สร้างขึ้นใหม่ ตอนที่ชุดพระธาตุพบผ้าดุงนั้นประมาณปี 2538 ที่มาทำอย่างนี้ก็คือเขาจะมาข่มไตเพราะอย่างนี้ตอนที่มาหาบุญเลิศจะสร้างก็ให้ชาวบ้านไปเอาอิฐรูปพระนเรศวรที่เมืองหางมาไว้เพื่อจะเอาบรรจุในพระธาตุนี้ มันจะมีคนรู้ว่าเจดีย์ที่จะสร้างมีอิฐของพระนเรศวรไว้ก็เลยมาวางแผนข่มไว้ แล้วก็เริ่มสร้างเจดีย์ขึ้นมาใหม่เมื่อ พ.ศ 2543 เดือนพฤษภาคม ถ้าเขาไปจะเห็นพระถ้าเป็นพระอยู่แถบตะวันออกคง ตกคงพระตามวัดใหญ่ๆจะเป็นพระแบบเชียงแสนทั้งนั้นมันก็เหมือนกับงานชิงอาจารย์ธิดา สารญา จะอ่านตำนานคนค้นหว่าคนไทยคือใครเขาจะเขียนว่าคนไทยเกิดคนไทยได้เกิดที่หลังเราถ้าว่าคนไทยเกิดที่ไหน เกิดที่เชียงแสนคนไทยคือคนทางเชียงแสนถ้าว่าคนไทยเชียงแสนคือใครเขาก็ว่าคนไทยที่เชียงแสนคือคนลาวและปนกับหมู่เจียวไตเชียงแสนกับเชียงตุงเดินไปหามาหากันเป็นบ้านพี่เมืองน้องแล้วต่อมากลุ่มหนึ่งไปลาวอีกกลุ่มหนึ่งไปทางสุโขทัยไปทางเมืองละโว้ก็เกิดไทยได้ขึ้นมาและที่นี้ไทยกรุงเทพไทยอยุธยาจึงขึ้นสร้างประวัติศาสตร์ชาติประเทศไทยไทยแบบเราเล่นประวัติศาสตร์ไปหมดที่เกษมทำมาว่าเมืองฝางเก่ากว่าเชียงใหม่อแล้วคนไทยจริงๆอยู่ตามหมู่บ้านนี้ ลุงอ่องเกิดที่นั่นแต่ลุงอ่องมาจากเมืองเก็งตอง พ่อเป็นคนเกิดปายแม่เป็นคนเกิดที่สันปะตองแม่เป็นไตพ่อก็เป็นไตแต่แม่เป็นสายทางหมอกใหม่เข้ามาทางด้านแม่ฮ้องสอนแล้วมาอยู่ทางแม่ว่างสันปะตองแต่พ่อเป็นสายทางเก็งตองเข้ามามาอยู่ที่อำเภอปาย

ปายรุ่นพ่อเดมาแล้วที่มานี้ เมืองฝางเท่าที่ผมรู้ว่าหมู่ไทใหญ่ที่มาอยู่เมืองฝางจะมาอยู่ที่โป่งน้ำร้อนเกียงกอกแล้วที่ในเมืองเดียนนี้เป็นปาร้างแล้วบ้านคนเมืองจะมีที่บ้านหนองสลิ้นแล้วน้ำบ่อที่นี้เวลาหมู่คนเมืองที่เราเอาตัวเอาความมาปล่อยที่นี้มันจะมีน้ำบ่อกันเดียวที่เราไม่ได้กินหลังบ้านอาจุเดียนนี้ยังมีอยู่ที่นี่จะเป็นป่าไม้ทั้งนั้น ตอนนั้นหมู่ไทใหญ่ก็มาอยู่ที่เกียงกอกย้ายมาจากเมืองนอกมาสาเหตุที่ย้ายเพราะว่าตอนนั้นเจ้าฟ้าเมืองนายนมนให้น้องชายไปปกครองที่เกียงตองน้องชายมันนี้มีเมียแล้วมีลูกคนหนึ่งน้องชายมันตายพอดตายแล้วน้องสะใภ้มันนี่ต้องการที่จะไปให้พระที่มันศเลพระเจ้าละแรงแล้วก็ไปคุ้นเคยกับพระเจ้าตนหนึ่งตุ้เจ้านั้นเป็นปะโอเป็นตองสุพอกุ้ยเคยกันก็มีความสัมพันธ์กันก็เลยสัก สักแล้วก็แต่งงานกันพอแต่งงานกันแล้วก็มาอยู่ที่เมืองเกียงตองมาช่วยปกครองเมืองเขาเรียกเจ้าฟ้าทาถ คำว่าทาถ หมายความว่า เป็นหนาน คือสักออกมา อย่างคนไทใหญ่ที่เป็นน้อยเป็นหนานจะเรียกว่าหนานทาถ ความจริงตุ้เจ้านั้นเป็นลูกบวชของพระเจ้าตะเลงมาน พระเจ้าบิดงที่มันตะเล มันก็ยุคลสมัยที่สร้างเสริมกำลังขึ้นมาแล้วตุ้เจ้าฟ้าเอากำลังไปรบไปยิงเมืองปัน เมืองนายน ที่นี้พอเห็นเด็กคนไตนี่ก็ฆ่าคนก็อยู่ไม่ได้ก็เลยพากันหนีมาเมืองฝางนี้แหละ ตอนเข้ามามาก็มาอยู่ที่เกียงกอกทางหัวฝ่ายเวียงหวาย ตอนนั้นหนีเพราะว่าเจ้าฟ้าทาถนี้ไปตีเมืองต่างๆคือตีไทใหญ่เหมือนกันเช่นเมืองปันตีเมืองนายนไทใหญ่เหมือนกันตีกัน เพราะว่าเจ้าฟ้าทาถนี้เป็นลูกบวชของพม่า คล้ายๆว่าไม่ให้ไทใหญ่รวมตัวกัน คือพมามายุแหย่ให้ไทใหญ่แตกแยกกัน จนมันมีคำไทใหญ่ว่า เจ้าฟ้าทาถหล้าเวียง หม้อพักตั้งเหนือแกปอดันโปง หมายความว่าเจ้าฟ้าทาถเวลาเข้าไปในเมืองมาแล้วแม้แต่หม้อแกงที่ตั้งอยู่ยังไม่ทันเอาลง ก็ต้องหนีละถ้าไม่หนีก็จะตาย แปลว่าเจ้าฟ้าทาถเป็นฝ่ายพม่า ถ้าอ่านหนังสือที่ผ่านมามันจะบอกว่าพม่าปกครองเจ้าฟ้าไทยแล้วจนกระทั่งมีลูกจะยกใครเป็นเจ้าฟ้าอยู่ที่พมามันจะปกครองได้ไหม อันนี้แน่ อย่างปัจจุบันสายเมืองนายนเป็นสายไตใหญ่ทางนี้ มันไม่ต้องการให้รวมกันคือแตกแยกแล้วปกครองเพราะว่ามันรวมกันแล้วมันจะแข็งอย่างที่พระนเรศวรที่ไปสวรรคตที่เมืองหางเพราะว่าต้องการที่จะไปช่วยเจ้าคังไชน้อย เจ้าคังไชน้อยเป็นลูกเจ้าฟ้าแสนหวีพระนเรศวรเคยไปตีเมืองแล้วมอบให้เจ้าคังไชน้อยพอพระนเรศวรกลับมาพมาก็มาตีกลับคืนพม่าตีเจ้าคังไชน้อยก็ขอพระนเรศวรขึ้นไปช่วยก็เลยไปสวรรคตที่เมืองหางหมู่ไทใหญ่เดียนนี้เขาจะพยายามเก็บประวัติคือเรียนขึ้นมาตั้งแต่เลื้อข่านฟ้าถ้าอยากได้ข้อมูลลงย่อจะติดต่อให้

สัมภาษณ์แม่เต๋านชก บ้านเวียงหวาย

วันที่ 25 ตุลาคม 2544

เรามาเที่ยวบ้านเวียงหวาย มาแวะพบกับแม่เต๋านชกว่าแม่เต๋านชกเกิดที่ไหนอยู่ที่ไหนเป็นลูกใครหลานใคร ที่แม่เต๋านชกจำได้ว่าแม่หม่อนหรือว่าอ้ายหม่อนที่มาอยู่ที่นี่เป็นกำเป็นแม่หม่อนหรืออ้ายหม่อน เป็นอ้ายหม่อน อ้ายหม่อนแม่เต๋านชกเองก็จำไม่ได้ เป็นลูกเมืองไตขึ้นมาแม่เต๋านชกเล่าว่าพ่อแม่ของแม่เต๋านชกเป็นคนที่ขึ้นมาเกิดที่นี่อ้ายหม่อนเคยเล่าให้พ่อแม่ฟังบ้างไหมว่าทำไมถึงลูกเมืองไตมาอยู่ที่เวียงหวายนี้ เพราะว่ามันอยู่ไม่มัน พ้นช่องทางนี้ไปพามาอ้ายหม่อนก็มาตายที่นี่ พ่ออ้ายแม่อ้ายก็มาตายที่นี่ แล้วเขาเล่าใหม่ว่ามันไม่มันเรื่องทำอะไรทำนาหรือว่าไม่มันเรื่องพามาอยู่ขุนวาย ตอนนั้นพ่อกับแม่ไม่มีมาขุนวาย มีแต่คนอังกฤษ ทุกที่เรามันมาอยู่ที่นี่แล้วพ่อสามชกก็มีเราก็คือเป็นคนต่างดาวอยู่แล้วตอนสมัยนั้นรักตอนที่แม่เต๋านชกเข้าโรงเรียนพ่อสามชกก็หนีไปเมืองนอก เป็นก็เลยเขาเป็นคนไทยเสียตอนนั้นแม่ยังเด็กอยู่ ที่พ่อขุนอ๋อนันนั้นแหละ พ่อสามชกทำไมมาอยู่ที่นี่ เป็นคนที่ไหนแม่เต๋านชกเองก็รู้ไม่ใช่คนเมืองไตแล้วพ่อสามชกมาอยู่ที่นี่เป็นกลุ่มแรก พ่อสามชกกับอ้ายหม่อนได้อยู่ร่วมกันอยู่ ตอนเด็กแม่เต๋านชกบอกว่าแม่เต๋านชกเป็นคนของอังกฤษ พ่อสามชกหนีไปเมืองคนไทยก็เลยยุบเขามาเป็นคนไทย ตอนแรกเลยขึ้นกับอังกฤษ ไม่ได้ขึ้นที่เมืองนอกมาขึ้นที่เชียงใหม่จำที่ของอาจารย์นคร พันธมิตรคงที่ว่ามันจะแบ่งครึ่งเมืองไต เมืองไตเมืองป็นอยู่ในเขตอังกฤษมันมีเขตหลักแต่มันมีมานานแล้ว หลักแบ่งอยู่ระหว่างเขตไทยกับเขตพม่าติดกัน พ่อสามชกเป็นคนบ้านหมอกใหม่แม่เต๋านชกก็ไม่รู้ว่าจริงหรือเปล่าได้ยินเขาพูดมาอีกทีตอนนั้นยังเด็กอยู่ก็เลยไม่รู้ แม่เต๋านชกตอนที่แม่หม่อนแม่อ้ายมาที่มาที่ว่ามันไม่มัน อังกฤษมันทำอะไรถึงไม่มัน แม่เต๋านชกไม่รู้เพราะตอนนั้นยังเด็กอยู่ ได้ฟังแค่ว่าอยู่ไม่มันไม่มันเพราะอะไรไม่ได้บอก ที่เราอ่านหนังสือมันบอกอย่างโน้นที่คนก็เลยหนีเข้าป่า ที่อังกฤษมันมีสงคราม ตอนสงครามโลกครั้งที่สองก็พอจำได้เพราะว่าโตแล้ว ที่สงครามลายอังกฤษมันทำอะไรนะคือมันจะเอาป่าไม้แล้วว่าอย่างไรตอนนั้นหนังสือของอาจารย์ณรงค์เขียนไว้ว่ามีคนที่อยู่ตามชายแดนจะหนีกันมุกทหารถ้ามุกทหารอังกฤษ อินเดียเข้าที่ไหนคนจะหนีเข้าป่าหายไป 2 ใน 3 บ้านเก่าเมืองเก่าก็เหลือ 1 ส่วนเราก็คิดว่าหายมาอยู่ตามหมู่บ้านแหละ ใช้มาอยู่ตามเมืองฝางนี่แหละ อังกฤษจะบังคับทหารแขกเข้ามาเขาจะทำอะไรกับบ้านกับเมือง คนเขาอยู่ไม่มีความสุขก็เลยหนีเข้าป่า แล้วที่นี้ป่าตรงนี้ก็ถ้าจะเป็นป่าพอมมีคนมาอยู่ตรงนี้ก็เลยเป็นบ้านเมืองขึ้นมา ใช้ตอนนั้นที่นี้เป็นป่าตามหมู่บ้านคนไม่มี อยู่ข้างล่างโน้นอยู่ตามนาตามสวน แล้วหนีขึ้นมาแม่เต๋านชกเองก็เกิดเมื่อพากันหนีจากที่นาที่สวนทางโน้นมาอยู่ที่นี่ ตอนที่หนีมาจากเมืองนอกมันไม่ได้มาที่เดียวค่อยๆทยอยกันมาที่ใครน้องมันก็ไปเอามา ไม่ใช่มาเป็นยี่สิบ สามสิบคน ที่มาก็มาซัก 2-3 ครอบครัว จากนั้นก็มาเรื่อยๆ แล้วแม่เต๋านชกเคยกลับไปเมืองนอกไหม ไปสองสามครั้งแล้ว ก็มีญาติพี่น้องอยู่ทางโน้นแต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้ไปแล้วเขาไม่ให้ไป เป็นพี่น้องห่างๆกันแต่พี่น้องที่เป็นเลือดเดียวกันมาอยู่ที่นี่หมดแล้ว แม่สูงบ้านหม่อนเป็นเป็นรุ่นเดียวกันไม่ ไม่ใช่ แม่สูงเป็นแม่พี่น้อง

แอมีย้ายแสง แม่เฒ่าเป็นคนเลี้ยงแม่เฒ่าสูงเอง แม่ของแม่สูงเป็นน้องของสามีแม่เฒ่า แม่สูงก็ถือว่าเป็นหลาน แม่เฒ่าสูงตายพ่อก็ไปเอาเมียใหม่ก็เลยไปเก็บเอามาเลี้ยงเท่ากับน้องคนสุดท้องของแม่เฒ่า แล้วคนที่ป็นรุ่นเดียวกับแม่เฒ่าแรกมีใครบ้าง มีแม่เมีย ที่ขายของอยู่ในเมือง แม่เฒ่าอายุ 77 ปี บ้านเวียงหนวยก็รุ่นแม่เฒ่านี้แหละ เขาขึ้นมาตั้งหลองเข้าเอาข้าวขึ้นมาไว้ก็เกิดปีนั้น แสดงว่าบ้านเวียงหนวยมีมานานแล้ว พ่ออายุของแม่เฒ่านี้แหละ แม่ย้ายมาแรกๆอยู่บ้านหัวฝาย แล้วแม่ของแม่เฒ่ามาแต่งงานกับคนเวียงหนวย คือมาแต่งงานกับคนโตเหมือนกัน เวียงหนวยตั้งได้ห้าหกปีแม่ย้ายก็ย้ายจากหัวฝายมาอยู่เวียงหนวย หัวฝายกับเวียงหนวยหัวฝายมีคนก่อนใหม่ มีพร้อมเดียวกัน ถ้านับตั้งแต่สมัยแม่ย้ายแม่หมอนได้ประมาณ 100 กว่าปีแล้วแม่ของแม่เฒ่าเมื่อตายอายุได้ 87 ปีแล้วแม่ทั้งๆของแม่เฒ่าแรกเกิดที่เมืองนอกตอนที่แม่เฒ่ายังไม่มีลูกซักคน แม่ของแม่เฒ่าชื่อแสงอ่อง เกิดเมืองนอกแล้วแม่เฒ่าแรกมาเกิดที่นี่ ตอนที่เขามาอยู่ที่นี่ยังเป็นสาวอยู่ แม่ของแม่เฒ่านี่นะเป็นสาวอยู่แล้วมาอยู่ที่นี้ แม่เฒ่าแล้วแม่น้ำมาวถึงเรียกว่าแม่น้ำมาวคือตรงหัวน้ำมีมุเรือเป็นมุเรือหัวมาวก็เลยเรียกแม่น้ำมาว แม่น้ำมาวก็มาจากเขตแดนเมืองนอกหัวมันมาจากเมืองนอกนั้นแหละ ทางโน้นมันก็มีเจดีย์หัวมาว เจ้าไปเมืองมาวที่เมืองนอกมันมาน้ำมาวใหญ่มาก ที่เมืองมาวหลวงเมืองน้ำคำทางโน้นเจ้าไปมาแล้วมีน้ำมาวมีบ้านเวียงหนวย บ้านหนองฝาย บ้านหนองหมุ่มบ้านหมอนปิ่น ทำไมชื่อหมู่บ้านถึงเหมือนทางนี้ ก็นั่นแหละ เขาวาน้ำมาวเมืองคำหลายเขตที่อยู่บ้านลานก็เป็นคนที่นั่นเมืองน้ำคำ ชื่อจายยาดเมียของเขาเป็นลูกของพี่ของแม่เฒ่าเขามา 5 คนพี่น้องมี กุ้ยกับหลานคนหนึ่ง นางปุก ฟูแก่เย็น แล้วเมียจายยาดเป็นน้องสาวเขาเป็นลูกพี่สาวคือเป็นหลานแล้วแม่เฒ่าเป็นอะไรกับบ้านพ่อส่วยคำ พ่อส่วยคำเป็นน้องแม่เฒ่านี้แหละฟูแก่จายที่เป็นลูกพ่อส่วยคำก็เป็นหลานแม่ของบ้านลานแก่เย็นนั้นเป็นพี่ เวลาได้ยินข่าวว่าแม่เฒ่าไม่สบายคนที่บ้านลานก็จะพากันมาเยี่ยม แม่เฒ่ารู้จักเจ้าสากอหลี่ใหม่ที่ลักทั้งตัวมีที่หัวฝายอันนี้คือเพิ่งมาอยู่ซักสองสามปีที่แล้วเองแล้วถ้าเราอยากรู้ว่าใครรู้เรื่องแม่น้ำมาวชื่อเมืองหนองหมุ่ม มอนปิ่น ใครสร้าง ใครตั้งชื่อ เราจะถามใคร ก็มันมีมานานแล้วตั้งแต่เมื่อแม่เฒ่ายังเป็นเด็ก เหมือนแม่น้ำกกที่พี่ไปถามที่บ้านใหม่ว่าพ่อเฒ่าทำไมเขาถึงเรียกแม่น้ำกกน้ำมันลุดจากเมืองนอกมาบ้านพ่อเฒ่าทางโน้นอยู่ใกล้แม่น้ำก็มาอยู่ที่นี้ก็อยู่ใกล้แม่น้ำก็มันก็เหมือนว่าเราอยู่ที่บ้านเจ้านั้นแหละ

บทสัมภาษณ์พ่อสุจินดา แสนยาวารี แม่เกียงคำ แสนยาวารี

พ่อสุจินดา และแม่เกียงคำ แสนยาวารี เป็นคนแข็งแรงสูง เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเวียงหวายได้สิบกว่าปีโดยลูกชายและลูกสาวเข้ามาก่อน ตอนหลังถูกพม่ารบกว้านึงแกจึงอพยพมาอยู่ที่บ้านเวียงหวาย พ่อสุจินดา เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยใหญ่เป็นอย่างดี นอกจากนี้ท่านยังมีหนังสือโบราณของไทยใหญ่ ที่มีอายุนับร้อยปี เป็นหนังสือที่แสดงถึงคำสั่งสอนของคนเผ่าคนแกของไทยใหญ่ ที่ถ่ายทอดให้ลูกหลานได้รับรู้ถึงการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรม และการปฏิบัติตนในประเพณีต่าง ๆ ตามธรรมเนียมโบราณว่าทำอย่างไร

ครู วันนี้อยากให้พ่อสุจินดาเล่าชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยใหญ่ที่อยู่เมืองเชียงตุง และเมืองอื่น ๆ ที่อยู่ในรัฐฉานว่าเป็นอย่างไร ก่อนที่พ่อจะย้ายมาอยู่ที่เวียงหวาย

พ่อสุจินดา คนไทยใหญ่ที่เชียงตุง หรือที่อื่น ๆ ตอนนี้มีสภาพเหมือนกันคือต้องกล้ำกลืนถูกพม่าขามเหงิรตรอนในเรื่องเสรีภาพทั้งความเป็นอยู่การนับถือศาสนา การเขียนของลูกอ่อนเขายังบังคับให้เรียนภาษาพม่า ไม่ให้มีการเขียนภาษาไทยหากเขียนต้องแอบเขียน หลบ ๆ ซ่อน ๆ ทหารพม่าเพราะถ้าเขาจะถูกจับ บ้านเรือนไหนใหญ่โตเขาก็มายึดเอาหมด สิ่งที่เขาไทยใหญ่เคารพบูชาเขาก็ทำลาย หรือทำให้เสื่อมเช่น พระพุทธรูปก็เอาของดำใส่ไว้ในองค์พระ ผู้หญิงไทยใหญ่ที่สวยที่งามพวกพม่าก็เอาไปเป็นเมีย ใครไม่ยอมก็จะถูกข่มขืน พวกผู้ชายก็ถูกบังคับให้ไปเป็นลูกหาบของทหารพม่า หรือบังคับให้ทำงานหนัก ๆ เช่น สร้างถนนหนทาง มีสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก

ครู พ่อสุจินดาอพยพมานี้มาอยู่กับลูกใช้ไหม คิดจะกลับไปอีกไหม

พ่อสุจินดา คงไม่คิดจะกลับไปอีกแล้ว อยู่เมืองไทยมีความสุขดี ลูกเขาก็ไปทำมาหากินที่กรุงเทพฯ พระเจ้าอยู่หัวของไทยท่านดีเหลือเกิน ให้คนไทยใหญ่ได้มาพึ่งบารมี พ่อคงจะอยู่ที่นี้ไปจนตาย สงสารก็แต่คนไทยใหญ่ที่โน่น เขาลำบากกันแต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร การจะข้ามเขตแดนเดี๋ยวนี้ก็ยุ่งยาก ไม่ใช่ไปมาง่ายเหมือนเมื่อก่อน พวกพม่าก็ไม่อยากให้คนไทยใหญ่ข้ามมา

ครู อยากถามถึงขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของชาวไทยใหญ่ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปมากไหม จากสมัยก่อนกับสมัยนี้

พ่อสุจินดา ก็มีเปลี่ยนแปลงไปบ้างเหมือนกัน เด็กรุ่นใหม่จะนำเอาประเพณีของคนไทยเข้ามาปนอยู่มาก คือเขาแยกไม่ออกว่าอันไหนเป็นไทยใหญ่ อันไหนเป็นของไทย

ครู พ่อสุจินดาคิดว่าจะแก่ไรได้ไหม

พ่อสุจินดา คงยากเพราะตอนนี้เราอยู่ประเทศไทย ลูกอ่อนส่วนใหญ่เกิดที่นี่ โตที่นี่ได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของคนไทยมากกว่าของไทยใหญ่ และเด็กสมัยนี้ก็ไม่ค่อยใกล้ชิดกับคนเผ่าคนแก่ คนแก่พูดอะไรเขาไม่ฟังไม่เชื่อ สอนยากกว่าคนสมัยก่อน

ครู ถ้าเป็นอย่างนี้หากครูที่โรงเรียนจะสอนเกี่ยวกับภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยใหญ่ที่โรงเรียนบ้างจะดีไหม

พ่อสุจินดา ถ้าทางโรงเรียน ทางคุณครูทำอย่างนั้นก็จะดีมากเลยครับอย่างน้อยก็จะเป็นการย้าเตือนให้ลูกอ่อนเชื้อสายไทใหญ่เขาได้นึกถึงบรรพบุรุษ แม้ว่าเขาจะอยู่เมืองไทยแต่เขาก็ไม่ได้ลืมความเป็นไทใหญ่ของเขา เพราะบางสิ่งบางอย่างที่เป็นของเก่าแก่ที่คนโบราณเขาสอนก็เป็นสิ่งที่ดี อย่างในหนังสือโบราณเล่มนี้มีคำสั่งสอนลูกหลานไว้ในนี้หมด คนเมื่อก่อนเป็นฟังคนแก่และทำตามคนสมัยก่อนจึงเป็นคนดีนักกว่าคนสมัยนี้

ครู ถ้าพ่อสุจินดาสนับสนุนทางโรงเรียนจะมาขอไปเป็นวิทยากรช่วยสอนลูกอ่อนที่โรงเรียนบ้างคงไม่มีปัญหานะคะ

พ่อสุจินดา ยินดีครับ ถ้าครูอยากจะให้ช่วยด้านใดก็บอกได้ครับ

ครู ขอขอบคุณพ่อสุจินดามากๆ ค่ะ

นางขิ่นแล ลุงหลู่

สัมภาษณ์แม่หลวงบ้านต้นสูง

แม่หลวงนำหนังสือมาให้เราดู แล้วบอกว่าเป็นหนังสือที่หมู่บ้านกะเหรี่ยง (ยาง) ทำมาให้ ในหนังสือมีคนไตด้วย แม่หลวงชื่อ นางขิ่นแล ลุงหลู่ ที่จริงแล้วแม่หลวงมีนามสกุลว่าลุงหลู่ เหมือนกับ ชอนะ คำหลู่ และสายรุ่ง เป็นญาติพี่น้องกันมีแม่กับพ่อคนเดียวกัน ที่นามสกุล ลุงหลู่ ลุงตามที่เราได้เรียกหมายความว่า เป็นลุงเป็นป้า ที่ภาษาไทยเรียกว่านาย แล้วگویเตียวจิ้น ลุง แปลว่า ลุงนี้แปลว่าเป็นก้นกลม เขียนเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน แม่หลวงคิดว่าที่คนไตอพยพมาเมืองไทยก็เพราะว่าที่เมืองพม่ามีความลำบาก ❀

อาจารย์ : แม่หลวงอายุเท่ากี่ปี

แม่หลวง : อายุ 37 ปี

อาจารย์ : แม่หลวงมาที่นี่เดินมาหรือว่ามาอย่างไร

แม่หลวง : เดินมา จากเมืองแกตอง มาตั้งแต่อายะ 18 ปีเข้ามาทางเมืองไต่น

อาจารย์ : ถ้ามาจากเมืองแกตองกว่าจะถึงเมืองไทยเข้ามาทางไหนผ่านเมืองอะไรบ้าง

แม่หลวง : จากแกตอง มาทางเมืองปันเข้ามาทางเมืองไต่น ผ่านแม่แกน ผ่านปางตอง เข้ามาทางบ้านลาน ปางตองเป็นเขตของไทย และเป็นเขตชายแดนที่กั้นไทยกับพม่า ปางตองจะอยู่เลยบ้านหนองเก่าไปอีกมาก คือลูกจากบ้านหนองเก่าไปอีกครึ่งวันก็จะถึงปางตอง

อาจารย์ : ตอนแม่หลวงมาเมืองไทยมากันกี่คน

แม่หลวง : มากันประมาณ 7 – 8 คนที่หนีมาเพราะว่าพม่าไล่เกณฑ์เอาคนในหมู่บ้านไปเป็นลูกหาบ และเป็น ทหารมาแล้วกระจายกันไปอยู่คนละที่ละทาง ต่างคนก็ต่างหางานทำ บางคนก็กลับไปพม่าชวนญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงเข้ามาเมืองไทยกันเป็นจำนวนมาก

อาจารย์ : ตอนที่แม่หลวงมาใหม่ ๆ มาอยู่ที่บ้านต้นสูงเลยหรือเปล่า

แม่หลวง : มาอยู่ที่บ้านลาน ตอนที่เขาทำเรือนที่บ้านลานแม่หลวงมาตั้ง 10 กว่าปีแล้ว มาเกิดลูกที่เมือง

ไทย มาอยู่หลังเตาบ่มก็มาอยู่ตอนที่น้องมาเข้าโรงเรียนเวียงหวาย น้องก็เดินจากหลังเตาบ่ม

- ไปโรงเรียนทุกวัน จากหลังเตาต้มก็ย้ายมาอยู่บ้านคันสูง
- อาจารย์ : ที่มาอยู่บ้านคันสูงนี้ย้ายมาจากหลังเตาต้มหมดหรือเปล่า
- แม่หลวง : ไม่ใช่ มาจากหลังเตาต้มบ้าง มาจากในสวนบ้าง มาจากที่อื่นบ้าง
- อาจารย์ : ที่มาอยู่ที่นี้เพราะสาเหตุอะไร
- แม่หลวง : หนีพม่ามา คนได้เรียกว่า ป้ายเพ แปลว่า ลูกที่ร้อนมาอยู่ที่เย็น เพ แปลว่า มันจะเป็นสงคราม อยู่ไม่ได้กินไม่ได้
- อาจารย์ : ตอนที่มา มีการชวนกันว่าอย่างไร
- แม่หลวง : ถ้าคนไหนลำบากมาก ๆ อยู่ไม่ได้กินไม่ได้ ก็ยกมาทั้งครอบครัว
- อาจารย์ : แล้วที่มานี้พม่าไม่เห็นหรือ
- แม่หลวง : ไม่เห็น เพราะออกมาตอนกลางคืนประมาณ ตี 2 ตี 3 คือจุดคอมไฟไว้ที่บ้านทำเป็นว่ายังมีคนอยู่ ขนาดคนที่อยู่ข้างบ้านยังไม่รู้เลยว่าบ้านนั้นอพยพมาเมืองไทย ที่เป็นข้าวของเครื่องใช้ในบ้านไม่เอมอะไรมาซักอย่าง เอามาแค่เสื้อผ้าคนละชุดสองชุดเท่านั้น
- อาจารย์ : ตอนเดินทางมาเจอพวกพม่าบ้างไหม
- แม่หลวง : ไม่เจอเลยเพราะว่าถ้าเรารู้ว่าพม่าอยู่ที่ไหนเราก็เดินเลี่ยง
- อาจารย์ : ที่มานี้เดินมาตลอดเลยใช่ไหม
- แม่หลวง : สมัยก่อนเดินมาตลอดเลย เดี่ยวนี้ค่อยยังชั่วเพราะมีรถ สมัยก่อนเดินจากบ้านมาเมืองไทยใช้เวลาเดินทางประมาณ 7 – 8 วัน
- อาจารย์ : แล้วระหว่างเดินทางมานอนที่ไหน
- แม่หลวง : นอนตามป่าบ้าง นอนตามหมู่บ้านคนอื่นบ้าง ถ้ามาถึงในป่าไม่มีที่นอนก็สุ่มไฟนอนกลางป่านั้นแหละ
- อาจารย์ : แล้วนอนที่ในป่าไม่กลัวหรือ
- แม่หลวง : ก็กลัวบ้าง กลัวสัตว์ป่า แต่คนไม่กลัว
- อาจารย์ : ไม่กลัวพม่ามาปล้นหรือ
- แม่หลวง : มันก็ไม่มี เพราะว่าถ้าเรารู้ว่าพม่าอยู่ที่ไหนเราก็ไม่ไปทางนั้น
- อาจารย์ : แล้วเรารู้ได้อย่างไรว่าพม่าอยู่ที่ไหน
- แม่หลวง : มีชาวบ้านบอก เช่นที่เมืองไตเขาก็จะบอกว่าพม่าอยู่ที่นั่นที่นี้เราเลี้ยงไม่ไปทางนั้น
- อาจารย์ : ที่มานี้มีเงินติดตัวมาบ้างไหม
- แม่หลวง : มี คนละ 700 – 800 บาทบางคนที่ไม่เงินก็ยืมเพื่อนบ้านมาก่อน บางคนเงินหมดกลางทางก็มี

- อาจารย์ : เป็นของกินเช่นข้าวสารทำอะไรเอามา
- แม่หลวง : เอาใส่ถุงมา ถ้าเป็นน้ำพริก ถั่วเน่า เกลือ ก็จะใช้วิธีตำเป็นผงใส่ถุงมา เป็น หม้อ
 ช้อน จากนั้นเอามาอย่างขึ้นสองขึ้น แล้วเอามารวมกัน ช่วยกันทำกับข้าวกินกัน
 ถ้ามาตามหมู่บ้านเจอของกินก็ซื้อแล้วทำกับข้าวแบ่งกันกิน
- อาจารย์ : วันที่แม่หลวงมาใครเป็นคนชวน ใครชวนใคร
- แม่หลวง : สามี่ สามี่บอกว่าจะไปอยู่กับพ่อที่เมืองไทยก็เลยชวนเพื่อน ชวนญาติพี่น้องตอนนั้น
 พ่อแม่ของแม่หลวงยังไม่มา แม่หลวงก็บอกพ่อแม่ว่าจะมาเมืองไทยกับสามี่ มาหา
 งานทำ มาหาเงินและไปเยี่ยมพ่อสามี่ด้วย เอาข้าวสาร 5 ลิตร ถั่วเน่า น้ำพริก
 เกลือ ใส่ถุง และ เสื้อผ้าอีก 2 ชุดมา
- อาจารย์ : คนที่แม่หลวงชวนมีคนที่ลังเลใจว่าจะไปดีไม่ไปดีมีไหม
- แม่หลวง : มี
- อาจารย์ : แล้วคนที่ไม่อยากมาแม่หลวงชวนเขาว่าอย่างไร
- แม่หลวง : ไปเราไปเที่ยวเมืองไทยกัน มีคนบอกว่าอยู่ที่เมืองไทยไม่ลำบากเหมือนพม่า สามี่
 บอกว่าถ้าไปก็ให้เก็บของ
- อาจารย์ : มีไหมที่ชวนกันมาเพราะถูกพม่าข่มเหงรังแกอยู่ไม่ได้ ก็เลยชวนกันมา มีหรือเปล่า
- แม่หลวง : มีเหมือนกันตอนที่แม่หลวงมายังไม่มีคนมามาก ที่มาไม่มากก็เพราะว่า พม่ายัง
 ไม่ค่อยมาวุ่นวายมากนัก พ่อแม่ของแม่หลวงก็ยังอยู่ทางโน้น แต่ถ้าพม้ามายุง
 มาก ๆ ก็อยากจะมา
- อาจารย์ : พม้ามายุงบ่อยไหมที่บ้าน
- แม่หลวง : บ่อยเหมือนกัน เดี่ยวมาเกณฑ์คนไปเป็นทหาร เดี่ยวมาขอข้าวขอน้ำ ขอผู้ชายหนุ่ม
 เอาไปเป็นทหาร พอมาอยู่เมืองไทยมันมีความสุขก็กลับไปบอกพ่อบอกแม่แล้วก็กลับ
 มาเมืองไทยอีกจนเท่าทุกวันนี้
- อาจารย์ : แล้วแฟนแม่หลวงเคยไปช่วยพม่าบ้างไหม
- แม่หลวง : เคย เคยไปเป็นทหารพม่า
- อาจารย์ : พม่าให้ทำอะไรบ้าง
- แม่หลวง : เอาไปฝึกเป็นทหารแบบทหารทั่ว ๆ ไป ตอนที่พม่าให้ไปยังคนอื่นสามี่ก็เลยหนีมา
 เสียก่อนลูกหาบก็เคยเป็น ไปหาบเสื้อผ้า ลูกปืน หาบไปกับพม่า พม่าไปไหนก็ไป
 ด้วย ถ้าไปเจอเขายิงกันก็หนี ถ้าไม่หนีก็ตาย
- อาจารย์ : ตอนที่มากัน 7 - 8 คนนัดกันอย่างไรว่าจะมาเมืองไทย

- แม่หลวง : ก็นัดกันเวลานั้นเวลานี้ ตอนกลางคืนออกมาเมื่อ 7 โมงตอนกลางคืนออกจากร้าน มาประมาณ 5 กิโลเมตรก็มานอนในป่า คือมีคอกที่ไหนนอนที่นั่น แล้วก็ตื่นนอน ตอนตี 4 ก็เดินทางมาอีกมาถึงเมืองปิ่น เดินมาอีกข้ามแม่น้ำคงมาถึงเมืองโตน เมืองปิ่นอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำคง ส่วนเมืองโตนอยู่ทางทิศตะวันออกของ แม่น้ำคง เรียกว่าท่าซาง เมื่อก่อนจะแบ่งเขตว่าทิศตะวันตกของแม่น้ำคงเป็นของ พม่า ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำคงเป็นของไทยทางเมืองปิ่นเมื่อก่อนเป็นพวกไต แต่เดี๋ยวนี้เป็นพม่าหมด นั่นแสดงว่าเมื่อก่อนเมืองโตนเป็นของไทย
- อาจารย์ : เวลานอนกลางป่ามีความลำบากอย่างไร
- แม่หลวง : ลำบากมากตอนตื่นนอนในป่า ต้องเตรียมเดินมาด้วยเพื่อใช้สำหรับนอน ถ้าไม่มี เดินก็นอนได้ร่มไม้ ถ้าอยากเข้าห้องน้ำก็ไปในป่าผลัดกันไปส่ง
- อาจารย์ : ที่มาก่อน 7 - 8 คนตอนเดินทางมา มีช่วงเวลาที่มีความสุขบ้างหรือเปล่า
- แม่หลวง : มันไม่รู้สักอะไร เพราะว่าทางเดินทางทำให้เหนื่อยมากใจคิดแต่เพียงว่าเมื่อไรจะถึง
- อาจารย์ : มาถึงเมืองโตนแล้วไปที่ไหนต่อ
- แม่หลวง : มาถึงเมืองโตนแล้วเดินมาอีก 1 วัน ก็ถึงแม่แกน จากแม่แกนมาบ้านลานอีก 1 วัน ครึ่งมาถึงแล้วมาอยู่ที่บ้านลาน เมื่อก่อนจากบ้านลานมาเวียงห้วยแม่หลวงก็ใช้ วิถีเดิน ตอนนั้นไม่มีรถรับจ้าง มีแต่เกวียน
- อาจารย์ : ตอนที่มาบ้านลานรู้จักพ่อหลวงบุญเย็นหรือเปล่า
- แม่หลวง : รู้จัก พ่อหลวงก้อย ไม่รู้ว่าคนเดียวกันหรือเปล่า
- อาจารย์ : จายวันรู้จักไหม
- แม่หลวง : รู้จักจายวันอพยพมานานแล้วตั้งแต่ตอนเด็ก ๆ ตอนที่มาแม่หลวงก็มารู้จักจายวัน กับพ่อหลวงก้อยนี่แหละ
- อาจารย์ : ทำไมถึงย้ายจากบ้านลานมาอยู่ต้นสูง
- แม่หลวง : เพราะย้ายจากในสวน แล้วมาอยู่หลังเตาต้มพอดีมีญาติย้ายมาอยู่ก่อนหน้านั้น ญาติก็มาจากบ้านลานเพราะว่าอยู่ในสวนมันเหนื่อยมันลำบากทำงานก็ไม่ได้เงิน จึงมาขออยู่ที่หลังเตาต้ม ที่สวนหลังเตาต้มไม่มีใครอยู่ถ้าอยากอยู่ก็มาอยู่ก็เลย ชวนกันมา เพี้ยว มาทำตูปอยู่หลังเตาต้ม
- อาจารย์ : ใครเป็นหัวหน้ามาสร้างตูปอยู่หลังเตาต้ม
- แม่หลวง : แม่หลวงกับลุงมน มาเป็นหลังแรก ยังสร้างไม่ทันเสร็จญาติพี่น้องรวมทั้งคนอื่นที่รู้จักก็มาอยู่ด้วยประมาณ 2 - 3 หลังคาเรือน ต่อมาก็มีคนมาอยู่เรื่อย ๆ
- อาจารย์ : มาอยู่ที่หลังเตาต้มประกอบอาชีพอะไร

- แม่หลวง : ไปรับจ้างทำงานสวน ทำนา ไปรับจ้างไปเกี่ยวข้าว ไปรับจ้างปลูกหอม เมื่อก่อน
ที่อยู่บ้านลานก็ไปทำสวนส้มได้ค่าจ้างวันละ 20 บาท ไม่พอกิน
- อาจารย์ : ที่มาอยู่หลังเตาบ่มไปรับจ้างได้ค่าจ้างวันละเท่าไร
- แม่หลวง : รับจ้างทำนา ก็จะได้ค่าจ้างวันละ 60 – 70 บาท
- อาจารย์ : ไปทำนาไปทำให้ใคร
- แม่หลวง : คนแถว ๆ นี้ ขอเขาไปทำสวนที่เวียงหนวยบ้าง
- อาจารย์ : ใครเป็นเจ้าของสวน
- แม่หลวง : ลุงมา
- อาจารย์ : ทำแล้วต้องส่งให้ลุงมาหรือเปล่า
- แม่หลวง : ไม่ได้ส่ง เพราะว่าเราเพียงสวนให้เขาแล้วเราก็ปลูกผักเล็ก ๆ น้อย ๆ เอาไว้กิน
ตอนที่มาอยู่หลังเตาบ่มใหม่ ๆ ก็ไปรับจ้างเพียงสวน ให้เขา แล้วเราก็ปลูกข้าว
ปลูกกล้วยนิคหน้อยและก็ไปรับจ้างด้วยไปรับจ้างลุงมาบ้าง ใครมาจ้างก็ไป
- อาจารย์ : เดียวนี้ค่าจ้างวันละเท่าไร
- แม่หลวง : เดียวนี้ค่าจ้างวันละ 70 - 80 บาท ถ้าไปปลูกนาได้วันละ 80 บาทถ้าไปถอนหอมวัน
ละ 70 บาท
- อาจารย์ : ผู้ชายกับผู้หญิงค่าแรงงานเท่ากันหรือเปล่า
- แม่หลวง : ไม่เท่ากัน งานไหนถ้าผู้หญิงได้วันละ 70 บาท ผู้ชายจะได้วันละ 80 บาท
- อาจารย์ : ความจริงแล้วผู้หญิงกับผู้ชายใครทำงานได้มากกว่ากัน
- แม่หลวง : ผู้ชายทำได้มากกว่า เพราะว่าผู้ชายมีแรงงานมากกว่าผู้หญิง
- อาจารย์ : แม่หลวงมีที่ดินเป็นของตัวเองหรือเปล่า
- แม่หลวง : ยังไม่มี
- อาจารย์ : แล้วลุงมามีที่ดินได้อย่างไร
- แม่หลวง : เพราะลุงมาเป็นคนไทย คือเป็นคนเมือง
- อาจารย์ : แล้วตรงที่แม่หลวงอยู่ปัจจุบันเป็นที่ของใคร
- แม่หลวง : มันเป็นที่ที่ทางอาจารย์บุญเลิศจัดให้อยู่ คือเป็นเขตของวัดพระอาจารย์บุญเลิศให้
อยู่ ไม่ได้เสียค่าเช่าให้อยู่เฉย ๆ ถ้ามีการมีงานอาจารย์บุญเลิศก็เรียกไปทำ ไป
ช่วยเหมือนเป็นลูกศิษย์พระอาจารย์บุญเลิศ
- อาจารย์ : พระอาจารย์บุญเลิศเป็นคนที่ไหน
- แม่หลวง : เป็นคนไทยหรือคนเมืองไม่รู้แน่ชัดแต่ฟังจากภาษาพูดคล้ายกับคนลาว
- อาจารย์ : แล้วทำไมเป็นที่ไว้วางใจของคนได้

- แม่หลวง : เพราะอาจารย์บุญเลิศบอกว่าตัวเองมีเชื้อสายไต วัดเจดีย์งามก็เป็นคนสร้างเวลาคนไตพบกับพระอาจารย์บุญเลิศต้องพูดภาษาไต ถ้าพูดภาษาเมืองพระอาจารย์บุญเลิศจะดูเอา วัดเจดีย์งามเป็นวัดที่คนไตชอบมาไม่ว่าบ้านจะอยู่ไกลแค่ไหน ทั้งไตที่อยู่บ้านใหม่หมอกจ๋าม บ้านแม่สาวจะชวนกันมาช่วยงานอาจารย์บุญเลิศอย่างเต็มที่ ถ้ามีงานที่วัดเจดีย์งามก็เลยดูเหมือนว่างานที่วัดเจดีย์งามเป็นวัดของคนไต
- อาจารย์ : พระอาจารย์บุญเลิศเป็นลื้อหรือเปล่า
- แม่หลวง : คล้าย ๆ ลื้อ แต่ลำเนียงออกลาว แต่ถ้าดูภายนอกก็เหมือนคนไทย ถ้าพูดเหมือนลาว แต่จิตใจรักคนไต คนไตเรียกว่า มีใจเป็นไต
- อาจารย์ : แม่หลวงอยู่บ้านต้นสูงใกล้กับพม่า แล้วมีหมู่บ้านไตอีกบ้างที่ใกล้กับพมามากกว่านี้
- แม่หลวง : ไม่มีแล้วเป็นเขตชายแดน
- อาจารย์ : คิดถึงบ้านที่อยู่ที่พม่าบ้างหรือเปล่า
- แม่หลวง : คิดถึง เพราะมีญาติพี่น้องอยู่ทางโน้น ส่วนพ่อกับแม่มาอยู่ที่เมืองไทยแล้วน้องก็มาแล้ว ชื่อ รอ คำหลู่ มาทำงานอยู่ที่เชียงใหม่ มาทำงานก็สร้างอยู่ที่อำเภอหางดง ที่จริงแล้วยังมีคนไตอีกมากมายมาไม่หมด ที่มาก็ครั้งต่อครั้งของคนไตที่มีอยู่จากที่สำรวจพบว่าชาวไทใหญ่ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองไทยและมีนามีสวน มีประมาณ 3000 – 4000 ครอบครัว สำรวจจากที่มาอยู่ตามท้องไร่ท้องนา สวนส้มอยู่กับพ่อเลี้ยงที่บ้านม่นปิ่น หัวยั้ง และยังอีกที่สวนส้มบ้านลานที่ยังไม่ได้ข้อมูลแต่ทราบคร่าว ๆ ว่ามีประมาณ 300 – 400 ครอบครัว ที่ได้ข้อมูลก็เพราะว่าไทใหญ่ที่เข้ามาแล้ว มาลำบากไม่มีข้าวกิน ก็มาเอาข้าวสารที่บ้านแม่หลวง แม่หลวงก็จะซื้อไว้
- อาจารย์ : แล้วแม่หลวงเอาข้าวสารจากที่ไหน
- แม่หลวง : จะมีคนทางเชียงใหม่มาซื้อให้ เป็นคนไตเหมือนกันซื้อมาให้ครั้งละ 10 – 20 กระสอบเอามาไว้สำหรับคนที่เพิ่งอพยพมาใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีกิน
- อาจารย์ : ทำยังไงเอาข้าวมาส่ง
- แม่หลวง : เขามาซื้อไว้ที่โรงสีถ้าเราจะเอาก็ไปบอกให้เขา เขาก็เอามาส่ง ชื่อโรงสีแม่มาว
- อาจารย์ : เดียวนี้ทำไมไทใหญ่ถึงอพยพเข้ามาในเมืองไทยมาก ที่พมามันลำบากมากหรืออย่างไร

- แม่หลวง : เดียวนี้คนโตอยู่ที่พม่าไม่ได้เพราะว่าตอนนี้พม่ามาวุ่นวายมากขึ้นทุกที่ เมื่อวานนี้ไปเจอที่เพิ่งอพยพมา ที่โกดังเก็บหอมของอำมมุน เขาเล่าให้ฟังว่าพม่ามาได้จับมาฆ่า ผู้ชายก็เกณฑ์ไปเป็นทหารถ้าเป็นผู้หญิงก็เอาไปข่มขืน
- อาจารย์ : อยากให้แม่หลวงไปตามคนโตที่อพยพมาใหม่ ว่าที่พม่ามันมีความลำบากยากเย็นมากเพียงใด อย่างที่ ILO เป็นองค์กรของฝรั่ง ถ้าเราเข้ามาตามชายแดนเราจะมีเรื่องอะไรของสิทธิมนุษยชน ว่ามันมีความลำบากเพียงใด
- แม่หลวง : คนโตบางคนไปเจอพม่าจริง ๆ โดนทำร้าย โดนเกณฑ์ไปเป็นทหาร เกณฑ์ไปเป็นลูกหาบเพียงแต่ได้ยินคนอื่นเล่าให้ฟังเท่านั้น
- อาจารย์ : ถ้าบริเวณชายแดนเราทำสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมายก็ถือว่ามีการให้การศึกษา มันเป็นนโยบายของโลกว่าคนต้องให้กินคืออยู่ดีจัดให้เรียนหนังสือให้เข้าโรงเรียนแต่ถ้าจะให้เราช่วยไปรบกับใครเราช่วยไม่ได้แต่เราช่วยได้แต่เรื่องที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ถ้ารัฐทรานปัญหา อาจจะสะท้อนให้หาแนวทางแก้ไข ที่ช่วยได้ก็คือถึงความช่วยเหลือเข้ามาช่วย
- อาจารย์ : มาอยู่ที่นี้คิดถึงบ้านที่พม่าทำอะไร
- แม่หลวง : ถ้าบ้านเมืองสงบสุขก็จะกลับไป

ที่อยากกลับไปที่นี่มีอะไร

- แม่หลวง : มีที่นา ที่สวน มีวัว มีควาย การทำมาหากินง่ายกว่าทางนี้ ไม่ลำบากถ้าไม่มีพม่ามาวุ่นวาย เป็นผัก ปลา ก็หาง่าย ไม่ได้เสียเงินมาอยู่ที่นี้ไม่ได้ทำงานก็ไม่มีกิน เป็นสวน เป็นนาที่นี้ก็มี ไม่ใช่ของเราถ้าอยู่ที่พม่ามีสวน มีนา มีวัว มีควายที่ก็กว้าง น้ำท่าก็อุดมสมบูรณ์จะสนุกกว่า จะปลูกอะไรก็ง่ายเวลามีผักก็นำไปขายบ้างที่ให้กันเฉย ๆ ก็มี การทำมาหากิน วัฒนธรรมก็เหมือนหมู่บ้านไตในเมืองไทย เพียงแต่ว่ามีพม่ามาวุ่นวาย พม่าชอบเกณฑ์คนไปเป็นทหาร
- เวลามาเมืองไหนก็เกณฑ์ไป แต่ถ้ามาพบทหารไตก็สู้รบกันชาวบ้านต้องหนี พม่าชอบมายิงวัว ควายที่เลี้ยงไว้แล้วเอาไปกิน ถ้าเข้าไปในสวน ในนา มีอะไรที่กินได้ก็จะเอาไปกินจนหมด เป็นไก่ เป็นหมูก็ยิงกิน ตอนทำนาเวลาเกี่ยวพม่าก็จะมาขอข้าวไปครึ่งหนึ่งของข้าวที่ได้ ถ้าไม่ให้ก็ทุบตี คนโตบางคนก็ถูกยิงตาย เป็นแบบนี้จึงอพยพกันมาเรื่อย ๆ
- อาจารย์ : แสดงว่าตอนที่แม่หลวงมาพม่าไม่ค่อยมาวุ่นวายเท่าไร
- แม่หลวง : ตอนที่แม่หลวงมาพม่าไม่ค่อยมาวุ่นวายเท่าไร แต่เดี๋ยวนี้คนที่มาเล่าให้ฟังว่าพม่ามาวุ่นวายมากที่เพราะว่าทหารพม่ารู้ว่าคนไตเอาของกินให้กับทหารไต ก็เลยมาทำร้าย

คนไต ที่มาทำร้ายเพราะว่า ทหารพม่าไม่ถูกกับทหารไต พบกันเมื่อไรยิงกันทุกที ถ้าคนไตให้ของกินทหารไต ทหารพม่าก็จะมาเผ่าบ้านคนไต ที่เมืองเก็งตองพม่าเคยเผ่าบ้าน เผ่าไปประมาณ 10 หลังคาเรือน ที่บ้านนั้นก็ พม่าก็ไปเผ่าบ้านของเขา เขาก็เลยหนีมา ขวบนกันมาหมดเลย ไม่ได้อะไรมาซักอย่าง ไม่ว่าเงินทอง เสื้อผ้า ถูกพม่าเผ่าหมด

อาจารย์ : คนที่อพยพมาโดยที่ไม่มีอะไรติดตัวมาเลยคงลำบากมาก

แม่หลวง : ก็ไม่เท่าไรเพราะว่ารู้จักเส้นทางมาดีพอสมควรเพราะเคยมาเที่ยวที่เมืองไทยหลายครั้งแล้ว

อาจารย์ : แล้วมาทำมาหากินอะไร

แม่หลวง : ช่วยกันทำมาหากิน คือจะเป็นคนทำงานเก่ง มารับจ้างถอนหอมบ้าง มีงานอะไรก็ทำไม่เลือกงาน

อาจารย์ : ถ้าแม่หลวงจะไปเชียงใหม่ต้องผ่านการตรวจบัตรอะไรบ้าง

แม่หลวง : มีการตรวจเหมือนกัน แต่ก็ไม่ตรวจทุกคน มีเป็นบางครั้ง ถ้าตรวจเจอ ถ้าเป็นบัตรสีฟ้าก็ไปเอาหนังสือเดินทาง อนุญาตให้ไปเป็นเวลา 7 วัน ถ้าคนไหนที่ไม่มีบัตรก็ทำมาหากินอยู่แถว ๆ นี้ไม่ไปไหน

อาจารย์ : แม่หลวงมีบัตรอะไร

แม่หลวง : มีบัตรสีฟ้า

อาจารย์ : แล้วบัตรสีชมพูคือบัตรอะไร

แม่หลวง : บัตรสีชมพูเป็นบัตรที่ต่ำกว่าสีฟ้า และมีสีเขียวอีก สีเขียวก็จะพอ ๆ กับสีชมพู บัตรสีฟ้าถ่ายเมื่อ พ.ศ 2533 สีชมพูถ่ายหลังสีฟ้า เป็นบัตรอย่างเดียวกันแต่คนละ พ.ศ คือแบ่งยุคของการเข้ามาเองว่าใครเข้ามาก่อนมาหลัง บัตรสีชมพูห้ามออก

เขต ไปเชียงใหม่ไม่ได้ ถึงแค่ไร่ปรากการ ส่วนบัตรสีเขียวขอบแดง เป็นบัตรควบคุม ออกจากอำเภอไม่ได้ ที่จรวงแล้วคนไตมีอยู่ทุกที่มีบัตรไม่มีบัตรไม่สนใจไปเรื่อย ๆ

อาจารย์ : แล้วผ่านด่านได้อย่างไร

แม่หลวง : ถ้าไปเจอตำรวจตรวจก็บอกว่าไปเที่ยวที่นั่นที่นี่เดี๋ยวก็กลับตำรวจก็ให้ไป บางคนก็บอกว่าไปเยี่ยมญาติที่โรงพยาบาลที่นั่นที่นี่ไปสองสามวันก็กลับถ้าผ่านไปได้ก็ไม่หวนกลับมาอีกเลยบางคนก็ไปทำงานที่อื่น แต่ถ้ามีบัตรก็เอาหนังสือเดินทาง

อาจารย์ : ที่มีการคอนหนังสือไตใครเริ่ม

แม่หลวง : ลุงอินตา ลุงอินตาเป็นคนสอนหนังสือไต ที่สอนเพราะว่าคิดว่าที่ได้ยินเขาพูดกันว่าเด็ก ๆ คนไตจะไปโรงเรียนมาคนพ่อแม่ก็ไม่เงินส่งถ้าไม่ได้เรียนหนังสือไทยก็ให้เรียนหนังสือไตเป็นคนไตไม่มีความรู้ไม่ว่าจะเป็นภาษาไต หรือ ภาษาไทย ไตมา

จะไม่มีความรู้ ก็ไม่รู้จะเอาอะไรมาพูดมาเขียน ที่จริงไต่ก็มีหนังสือก็เลยหาครุมา
สอนคือลุงอินตา

ถามว่าที่ไปดันสูงไปได้อย่างไรทั้ง ๆ ที่ไม่มีบัตร

วิธีที่ 1 เหมารถตู้ไป ไปประมาณ ตี 1 ตี 2 เหมารถครั้งละ 2000 บาท

วิธีที่ 2 พ่อเลี้ยงคนไหนอยากได้ไปทำงานก็ให้มารับเอา ใช้วิธีปลอมตัวเป็นลูกพ่อเลี้ยง คือต้องแต่ง
ตัว ให้ดูดี แต่ถ้าไปถึงดันสูงเขาก็ต้องเจอตำรวจอยู่ดี ก็ใช้วิธีเอาเงินให้ตำรวจ บางที่ตำรวจจำได้
ว่าเป็นคนพม่า ก็ให้เงินตำรวจไปประมาณ 3000 – 4000 บาท

ถามว่าเงินที่ได้จากการทำงานเอาไปไว้ไหนต้องเก็บไว้เพราะว่านำไปฝากก็ไม่ได้

ถ้ามีขโมยหรือโจรมาปล้นทำอย่างไร

ก็แล้วไป เพราะไม่รู้จะทำอย่างไร แต่เราต้องมีหน้าที่เก็บ

ถามว่าคนไต่ที่มาอยู่ที่นี่มันมีปัญหา มันมีปัญหากับใครบ้าง

มีปัญหากับคนไต่เหมือนกัน คือแย่งชิงกันเอง เขามีชนกติดหลัง คือไม่มีบัตร เขา
จะทำอะไรมากก็ไม่ได้

บทสัมภาษณ์นายอินตา

ลุงเสน อายุ 36 ปี บ้านเลขที่ 419 หมู่ที่ 9 ต. บ้านต้นสูงม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
อาชีพค้าขาย (ทุบภาค)

สัมภาษณ์วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ 2544

นายอินตาเข้ามาอยู่ในเขตอำเภอฝางเมื่อปี พ.ศ 2526 ขณะที่อายุได้ 18 ปี โดยเดินทางเข้ามาทางหลักแต่ง ชายแดนบ้านลาน บ้านเดิมอยู่ที่เงี้ยวตอง (เงี้ยวตอง) การอพยพเข้ามาใช้เส้นทางด้วยเท้า รอนแรมมาในป่าประมาณ 8 วัน จึงจะถึงอำเภอฝาง มาอยู่กับเพื่อน ๆ พอมาถึงเมืองฝางก็เห็นว่าบ้านเมืองน่าอยู่ การทำมาหากินสะดวก บ้านเมืองก็สงบไม่เดือดร้อนวุ่นวายเหมือนเมืองนอก จึงกลับไปยังเงี้ยวตองเพื่อพาพ่อแม่ที่โน้นมาอยู่ที่ฝางด้วยกัน

ครั้งแรกทำงานที่สวนส้มของธนาคารซึ่งตอนนั้นกำลังอยู่ในยุคบุกเบิก เจ้าของกำลังจะขยายพื้นที่สวนจึงรับคนงานมาก ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นคนไตที่อพยพเข้ามาใหม่ เจ้าของจัดที่พักให้โดยได้รับค่าจ้างวันละ 30 - 35 บาท ส่วนผู้หญิงจะได้รับวันละ 25 - 30 บาทต่อวันต่อคน ก็เลยทำงานที่สวนส้มซึ่งก็ถือว่าเป็นงานที่ดีมีที่พัก มีเงินค่าจ้างแม้จะไม่มากเท่าไรก็พอกิน ดีกว่าอยู่เมืองนอกซึ่งลำบากกว่านี้ การเดินทางมาก็ลำบากต้องเดิน 8 วันนอนกลางป่าเตรียมหม้อไฟ ข้าวสารมาด้วยหุงหาญกันกลางทาง หากเจอทหารพม่าก็บอกว่าจะไปเยี่ยมญาติเมืองที่อยู่ถัดไป ไม่ยอมบอกว่าจะไปเมืองฝาง เพราะหากบอกก็จะถูกทหารพม่ากีดกัน การจะเดินทางไปต่างบ้านต่างเมืองของคนไต ต้องไปขอหนังสือรับรองจากทหารพม่าก่อนทุกครั้ง

ทำงานที่สวนส้มธนาคารได้ 1 ปีก็มีคนมาชวนไปเก็บใบชาที่ดอยวาวี จ.เชียงราย (บ้านขุนสวย) ทำงานเก็บชาได้ 1 ปี (ปี พ.ศ. 2526 - 2527) ก็ย้ายมาปลูกบ้านอยู่ที่หลังเตาป๋มหัวนา ซึ่งบริเวณนั้นจะเป็นป่าเสื่อมโทรม ทางกรมจึงอนุญาตให้ไปปลูกที่อยู่อาศัยได้ ขณะนั้นมีครอบครัวคนไตอาศัยอยู่ 1 ครอบครัวคือครอบครัวแม่นางเงี้ยว ซึ่งสามีได้เข้ามาสมัยต่อไร่มาตั้งฐานกำลังบริเวณชายแดน พ่อของนายอินตารู้จักและเป็นญาติห่าง ๆ ของป่านางเงี้ยวจึงชักชวนมาอยู่ด้วยกันตอนนั้นมาอยู่ 4 หลังคาและต่อมาก็มีการเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ โดยเป็นไตที่ย้ายมาจากที่เคยไปอยู่ตามสวน ไปอยู่ใกล้ดงหมอก และบางทีก็มาจากเมืองนอก การอยู่ร่วมกันก็ดีไม่มีปัญหาพื้นดินที่ปลูกบ้านก็แบ่งกันพอให้ครอบครัวปลูกบ้านได้หนึ่งหลัง ไม้ที่นำมาปลูกบ้านก็ไปตัดเอาไม้ไผ่ไม้รางบนดอยมาทำเสา ทำฟาก ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ตอนนั้นก็ไม่ได้เข้มงวด คนไตหลังเตาป๋มส่วนใหญ่จะเป็นญาติหรือคนบ้านเดียวกันทางเมืองนอกมาอยู่ร่วมกัน

อาชีพที่คนไตหลังเตาทำกันรวมทั้งอินตาด่วนก็คือการรับจ้างทั่วไป ใครเขาจ้างให้ทำอะไรทำหมด เช่น ขึ้นยอนหมอก ตัดหมอก ปลูกหมอก เก็บลิ้นจี่ เก็บพริก หาเห็ดหาหน่อ หาของป่าขาย เก็บดอกกังขาคอกกังขาคือหญ้าที่เรานำมาทำไม้กวาดขาย การปลูกพืชของตัวเองก็มีบ้าง อย่างครอบครัวของนายอินตาได้ไปขอปลูกที่สวนของหม่อมฮอดที่หัวนา ซึ่งเจ้าของเราไม่คิดเงินค่าเช่า เราต้องการให้ช่วยถางที่สวนของเราให้โล่ง จะได้ไม่รก นายอินตาเล่าว่าเขาปลูกกระเทียมชนิดหน่อเขาไว้นาน บางทีหากมีผล

ผลิตมากก็ขายได้ปีละ 2-3 พันเพราะปลูกประมาณ 1 งาน ช่วงที่อยู่เตาบ่มหม้อมีอดได้ชวนไปทำงานเกี่ยวกับหม้อที่กรุงเทพฯ ก็ไปกับเขาแต่การทำงานก็จะมีระยะเวลาว่าทำประมาณ 4-5 เดือนพองานหมดก็ต้องกลับ การทำงานที่กรุงเทพฯ ก็เพราะมีงานตลอดเงินไม่ขาดมือ พอได้ก็ส่งมาให้ครอบครัว แต่อยู่ที่เตาบ่มงานจะมีเป็นช่วง ๆ เฉพาะหน้าที่เราปลูกหม้อ กระเทียม หรือหน้าที่มีลั่นเจ้เท่านั้นหากผลผลิตทางเกษตรของนายจ้างยังไม่ออกก็ไม่มีงาน การไปรับจ้างก็รับจ้างในหมู่บ้าน ภายในตำบล ในตัวอำเภอต่างไม่ได้มาทำเพราะที่ต่างส่วนใหญ่จะมีอาชีพค้าขาย

ย้ายมาอยู่ต้นสูงประมาณต้นปี 2537 เพราะที่หลังเตาบ่มทางหมู่บ้านเวียงหวายเขาจะเอาพื้นที่ตรงนั้นขุดทำเป็นอ่างเก็บน้ำ ตามโครงการของกรมชลประทาน การย้ายมาต้นสูงมีนายจันตา นันตา (นายสมชาย นันตา) ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 และเป็นผู้นำหมู่บ้านต้นสูง) ตอนนั้นมีชาวบ้านที่หลังเตาบ่มย้ายขึ้นไป 7 หลังคา ที่เหลือบางครอบครัวก็อยู่ที่หน้า บางครอบครัวก็ย้ายไปที่อื่นปลายปี พ.ศ. 2537 ได้มีการสร้างวัดขึ้น ปัจจุบันเป็นวัดพระธาตุจุฬามณีศรีกาญจนภิเษก ซึ่งมีพระมหาบุญเลิศเจ้าอาวาสวัดเจติยธารามเป็นผู้นำในการสร้างวัด ทั้งนี้เพราะท่านมหาบุญเลิศเห็นว่าคนไต่มีบุญสุนทานชอบเข้าวัดทำบุญ การสร้างวัดก็อาศัยแรงงานคนไต่ต้นสูงช่วยกันขนหิน ทายขึ้นไปบนดอย (เป็นเนินเขาสูง) ตอนพระมหาบุญเลิศเลยขอที่ปลูกบ้านให้คนไต่อยู่บริเวณหมู่บ้านต้นสูงในปัจจุบัน โดยขอกับกรมป่าไม้ ทางการจึงอนุญาต หมู่บ้านต้นสูงจึงขยายเพิ่มบ้านเรือนขึ้นมา ปัจจุบันมี 70 กว่าหลังคาอาชีพของคนต้นสูงก็ยังยึดการรับจ้างทั่วไป บางทีก็ไปทำงานต่างอำเภอ ต่างจังหวัด เช่นที่เชียงใหม่ กรุงเทพฯ บางคนไปไกลถึงหาดใหญ่ งานที่ทำก็คือไปเป็นลูกจ้างตามบ้าน ตามร้าน ขายของ เสริฟอาหาร เลี้ยงเด็ก ผู้หญิงบางคนก็ไปขายบริการแต่เจ้าตัวไม่ยอมเปิดเผย

ส่วนนายอินตาเคยไปทำงานก่อสร้างช่วงปี 2533-2534 ช่วงเศรษฐกิจบูมหลังจากยุค IMF เศรษฐกิจฟุบก็มีผลต่อแรงงานต้นสูงต้องกลับมาอยู่บ้านไม่มีใครจ้าง จากนั้นนายอินตาก็คิดทำการค้าขาย (ตุบคาด) โดยเริ่มทำประมาณปี พ.ศ. 2540 ตอนนั้นต้นสูงยังไม่มีใครค้าขายก็เป็นอาชีพที่มีรายได้ได้กำไรวันละ 100-200 บาท โดยลงทุนซื้อของวันละ 2 ช่วง ช่วงเช้าประมาณ 800 บาทไปซื้อของที่ตลาดโชคธานี ตอนเช้ามีคประมาณ 3-4 นามารขายในตอนเช้าส่วนมากจะเป็นพวกอาหารสำเร็จรูป (กับข้าวสุก) เพราะชาวบ้านซื้อเพื่อห่อข้าวให้ลูกหลานไปโรงเรียนและต้องการที่จะนำไปรับประทานได้เลยโดยไม่ต้องเสียเวลาในการทำอาหารอีกเพราะจะต้องไปทำงานแต่เช้า พอช่วงบ่ายของที่ซื้อมาก็จะขายหมดไปประมาณ 70-80% ก็ต้องไปซื้อที่ตลาดหนองยาวเพิ่มอีก โดยลงทุนประมาณ 600-700 บาท และอาหารที่นำมาขายก็จะเป็นพวกอาหารสด เช่น ผัก ปลา เนื้อ หมู เพราะชาวบ้านกลับจากทำงานก็จะมาซื้อ เพื่อนำไปประกอบอาหารเองในตอนเย็น ตอนค่ำ

ปี พ.ศ. 2538 มีคนไต่จากเมืองนอกทะลักเข้ามามากมาย เพราะเหตุการณ์ทางชายแดนพม่าเริ่มเลวร้าย คนไต่ที่พม่าถูกทหารพม่ารังแก ข่มเหงต่าง ๆ นานา บางครอบครัวถูกเผาบ้าน บางครอบครัวถูกฆ่า ผู้หญิงถูกข่มขืน คนไต่อพยพที่เข้ามาช่วงนี้ไม่มีบ้าน ที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง บางคนไปอยู่กับญาติที่มาอยู่ก่อน บางคนไปอยู่ทุ่งนาเรียกว่าไต่กลางโค้ง (กลางทุ่ง) โดยปลูกเพิง หรือกระท่อมอยู่

ตามทุ่งนา บ้านหลังนี้คนเดียวแต่อยู่กัน 3-4 ครอบครัว คนไต่กลางทุ่งมีจำนวนมากกว่าคนไต่ที่มาในยุคก่อน ๆ โดยมายึดอาชีพรับจ้างตามสวนและในนา นายจ้างหันมาจ้างแรงงานเหล่านี้เพราะถูกกว่าคนไต่ต้นสูงและไต่รุ่นก่อนประมาณ คนละ 10-20 บาทต่อคนและคนไต่ที่อยู่กลางทุ่งไม่ค่อยรู้เรื่องอะไร ภาษาก็ไม่คล่องและมีความกลัวเจ้าน้ำที่เพราะไม่มีบัตรอะไรเลยจึงยอมทำงานหนักหามรุ่งหามค่ำแต่รับค่าแรงถูก พอเลี้ยง นายจ้างชอบจ้างคนไต่พวกนี้ คนไต่ต้นสูงจึงไม่มีงานรับจ้างทุกเหมือนแต่ก่อน นอกจากงานมีมากจริง ๆ จึงจะมีพ่อเลี้ยงมาบอกให้ไปทำงาน ส่วนใหญ่เราจะเลือกจ้างคนไต่กลางทุ่งทำให้คนในหมู่บ้านต้นสูงขาดรายได้ไปเยอะ แต่นายอินตา กับนางคำหลู่ ลูกหนุ่มผู้ให้สัมภาษณ์บอกว่าไม่คิดอะไรมาก หากพ่อเลี้ยงสมัครใจจ้างคนไต่กลางทุ่งก็ปล่อยให้เขาได้ทำงานเถอะเพราะคนไต่กลางทุ่งนำส่งสารและลำบากกว่าพวกคนเยอะ ยิ่งงี้ก็คนไต่เหมือนกันแบ่งงานกันทำ พวกคนไต่ต้นสูงที่มีบัตรสีเขียวมีความคล่องตัวมากกว่าก็ไปทำงานที่ต่างอำเภอ หรือต่างจังหวัดก็ได้ นายอินตาเล่าว่าคนไต่กลางทุ่งเข้ามาประมาณปี 2538 - 2542 ช่วงปี 2543 - 2544 ไม่ค่อยมีเข้ามาแล้ว ถามว่าเพราะมายากกันใช่ไหม นายอินตา บอกว่าคงไม่ยากเท่าไรก็เห็นคนไต่เข้า ๆ ออก ๆ กันเสมอ แต่พวกเมืองนอกคงอพยพมาเมืองฝางเพราะตอนนี้แรงงานก็มีมากเกินความต้องการ ที่อยู่อาศัยก็ไม่ค่อยมี นายอินตา และนางคำหลู่บอกว่าทุกวันนี้แก้ปัญหาในเรื่องงานที่มีน้อยลงโดยการประหยัดรายจ่ายพยายามกินและใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น โดยเฉลี่ยแล้วคนต้นสูงจะมีรายจ่ายครอบครัวละ 50-60 บาทต่อวันเพื่อเงินที่หามาได้จะได้ใช้ให้นาน ๆ ช่วงใดมีงานเข้ามามาก ๆ ก็พยายามทำงานและเก็บเงินให้ได้มาก ๆ อีกอย่างก็คือหาหนทางที่จะออกไปทำงานรับจ้างนอกพื้นที่ถ้ามีจะไปได้ ตอนนี้อายุมียช่องทางหารายได้ที่ทำอยู่กับบ้านไม่ต้องไปทำต่างถิ่น

ผลดีของการออกไปทำงานต่างถิ่น คือ มีงานทำตลอด งานไม่ขาดช่วงมีเงินใช้ไม่ขาดมือ

ผลเสีย คือหมู่บ้านเงียบเหงา คนแก่คนแก่ เด็ก ๆ ขาดความอบอุ่น เพราะคนหนุ่มสาวออกไปทำงานต่างถิ่นกันหมด เวลาหมู่บ้านมีงานมีประเพณีอะไรก็ขาดแรงงานคนหนุ่มสาวในการจัดงาน

ผลดีของการทำงานในหมู่บ้าน คือได้ใกล้ชิดครอบครัว มีอิสระสบายใจไม่ต้องอยู่ได้บังคับของใคร

ผลเสีย คืองานขาดช่วง ไม่มีงานตลอดปี ช่วงใดไม่มีงานก็ไม่มีความได้

ปัจจุบันยายอินตามีที่ปลูกลิ้นจี่ดินน้อย (1 งาน) โดยแบ่งจากคนไต่ที่มาอยู่ก่อนปลูกพอกินในบริเวณบ้าน แต่ละบ้านก็ปลูกพืชผักสวนครัวพอกินไปวัน ๆ ส่วนการขายของตุบกาเดยายอินตาคิดว่าเป็นอาชีพที่ดี เป็นการออกไปหาเงินต่างถิ่นและรายได้ก็พอได้ มีคนแปะ (เชื้อเยอะเหมือนกันบางคนติดค้างหนี้เป็นปีมากที่สุดรายละประมาณ พันกว่าบาท แต่เราก็ทยอยใช้คืนอินตาเห็นว่าช่วยเพื่อนบ้านไม่มีจะกิน

ฐานะของอินตาขณะนี้ก็พอกินพออยู่ ไม่มีเงินเก็บพอกินพอใช้ไปวัน ๆ มีของใช้ที่เหนือจากปัจจัยสี่คือ ทีวี ตู้เย็น มอเตอร์ไซด์ โดยการซื้อเงินผ่อนไม่มีที่ดิน

ส่วนการมีบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีทั้งที่ไม่มีบัตรประชาชนก็เพราะได้ปรึกษาเจ้าหน้าที่สรรพากรอำเภอว่าสามารถทำได้ไหม เขามีบัตรสีเขียว และมีอาชีพค้าขายเล็กๆน้อยๆ ทางอำเภอบอกว่าทำได้จึงออกบัตรเสียภาษีรายได้ ถามว่าทำไมไม่หลบหลีกเลี่ยงการเสียภาษีทั้งๆที่สามารถทำได้ นายอินตาตอบว่าอยากทำอะไรที่มันถูกต้องหากสามารถทำได้เช่นเสียภาษีเหล่า บุหรี่ปีละ 60 บาท ภาษีรายได้ปีละ 600 บาท แบ่งเสียถูกเป็นสองงวดๆละ 300บาท ใบรับรีหากเจ้าหน้าที่เขาทำให้ก็จะทำไม่อยากจะหลบหลีกเลี่ยง ถูกกฎหมาย ในปี 2544 เขาให้สิทธิในการซื้อรถเครื่องไอน์ชไตน์รถได้

ถามว่าอินตาอยากไปเก่งตองอีกหรือเปล่าหากว่ามีโอกาส เขาไม่อยากจะกลับไปแล้วเพราะ คิดว่าแผ่นดินไทยเป็นแผ่นดินที่ให้ชีวิตใหม่แก่เขา แต่เขาก็ยังระลึกถึงบ้านเกิดที่เชียงตองอยู่เหมือนกันเพราะสภาพบ้านเมืองยังเป็นระบอบชาติ ปลอดภัยกว่าที่เมืองไทย

สัมภาษณ์ นางคำหลู่ ลุงหนุ่ม

นางหลู่อายุ 30 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป มีความสามารถพิเศษคือเย็บผ้า เข้ามาอยู่เตาบ่มส่วนเดียวกับนายอินตา แต่ได้ย้ายไปอยู่โรงสีที่แม่มาวมอนปิ่น ทำงานในสวนส้มธนาธร ทำงานปลูกป่าที่แม่มิมรองกรมป่าไม้รายได้วันละ 30 บาททำงานครึ่งวัน ปัจจุบันสามีทำงานเก็บรถขนส้มธนาธร ส่วนนางหลู่รับจ้างทั่วไป ได้รายได้วันละ 60-70 บาท ต่อวันแต่งงานมีเป็นช่วงๆ ส่วนอาชีพเย็บผ้าก็พอทำได้ ได้ค่าจ้างตัดเสื้อตัวละ 50 บาท ตัดผ้าถุงผืนละ 30 บาทฝีมือยังไม่ดีเท่าไร ไปเรียนเย็บผ้าโครงการชายแดน บ้านหนองบัว รายจ่ายในครอบครัวใช้วันละ 50 บาท ต่อวันจำนวนสมาชิก 5 คน

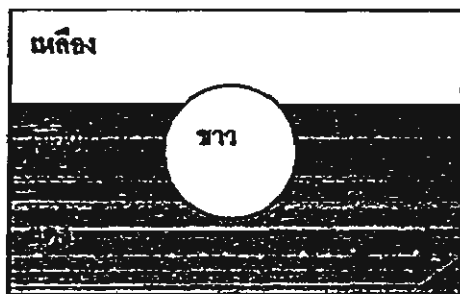
ครั้งแรกที่เข้ามาปี 2526 มีรายได้วันละ 25 บาทต่อวัน ทำงานที่โรงสีแม่มาวดีที่สุด ย้ายไปทำงานสวนส้ม สวนป่าแม่มิม และกลับไปรับพ่ออยู่ด้วย ที่เตาบ่มช่วงปี 2535 และย้ายมาตั้งสูง ปี 2537 ปัจจุบันสามีได้วันละ 100 บาททุก ต่อวัน อนาคตยังไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไร อยากได้อาชีพที่เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวเพราะแม่ขึ้นทุกวัน จะกลับไปเมืองนอกหรือเมืองเชียงตองอีก ไม่คิดจะไปอีกแล้ว เพราะที่เมืองนอกไม่มีบ้านอยู่อาศัยอีกแล้ว การทำมาหากินที่เมืองนอกก็ลำบาก เงินไม่มีค่า 100บาทเท่ากับ 10 บาทเมืองไทย ของก็แพงเงินและก็หายาก ที่เมืองนอกมีป่ากับลุงอยู่ หากทหารพม่ารังแกก็คอยหลบหนีอยู่ตามป่า ทหารที่เมืองนอกมีทั้งทหารพม่า ทหารไต ทหารว้าแดง ไม่อยากกลับบ้านที่เมืองนอกอีกแล้วจะอยู่ตายในที่เมืองไทย

สาเหตุที่ถูกโกงเงินค่าก่อสร้าง

1. ผู้รับเหมาขาดทุน
2. งานที่ไม่สำเร็จตามสัญญา จึงถูกปรับให้ทำงานให้เขาฟรีๆ
3. ผู้รับเหมาเอาเงินมาจ่ายไปก่อน เงินหมดจึงไม่มีจ่ายคนงาน

โครงการของอาจารย์พิมพ์ที่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เอาข้าวสารมาแจก ให้กับคนยากจน ที่ไม่มีจะกิน ไม่มีที่อยู่ ไม่มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม โดยแจกให้ครอบครัวละถึงต่อเดือน บางทีก็ช่วยคนไต่ที่ถูกหลอก เช่น

สัมภาษณ์ นายสมชาย และพระอุทิศ วิถีบุญบุญ (คู่ที่หู่) รักษาการเจ้าอาวาสวัดต้นสูง

ธงชาติไค

สีเหลือง เดิมทีนั้นเรามีความหมายว่าพระเจ้าแผ่นดิน แต่ตอนนี้เราไม่มีพระเจ้าแผ่นดินแล้วความหมายก็เลยใช้เป็นศาสนาแทน และก็ช่วยกันบอกความหมายต่อกันไป

สีเขียว เป็น ดินน้ำหินผา ความอุดมสมบูรณ์ของผืนแผ่นดิน

สีแดง หมายถึงเลือดเนื้อชาวไทใหญ่ที่หลั่งนองปกป้องแผ่นดินของตนเอง

สีขาว เดิมทีคือศาสนาเป็นศูนย์กลางของจิตใจคนไทใหญ่ แต่ตอนนี้ความหมายได้เปลี่ยนไปเป็นความเป็นมิตรต่อเพื่อนบ้าน ต่อผู้คนที่อยู่รอบข้าง

ส่วนสัญลักษณ์ที่ปรากฏข้างนั้นเรียกว่า ฮ้างเสือ เพราะว่าคนไคนั้นสืบเชื้อสายมาจากเครือเสือ คนไคนั้นมีความสง่าและทรนงอย่างกับเสือ

การจัดพื้นที่บนเวทีนั้นเราชาวบ้านเป็นคนกันจัด แต่รูปแบบนั้นจ่ายฮุ่นเป็นนักร้องของวงดนตรีนำมาด้วยมาคิด เพราะว่าเวลาไปแสดงที่ไหนก็ตามก็จะติดสัญลักษณ์อย่างนี้ทุกครั้ง

พระหู่ ได้อธิบายว่าเป็นการเตือนคนไคไม่ให้ลืมชาติของตนเอง ชาติไคนั้นมีทั้งภาษา วัฒนธรรมที่เป็นของตนเอง และการที่ได้เปิดเวทีแบบนี้ก็เป็นโอกาสอันดีที่จะประดับไว้เตือนใจคนไคของเรา และยังอ้างถึงการพึ่งพิงพระบรมโพธิสมภารของพระเจ้าแผ่นดินไทย ทั้งนี้เราก็ไม่ได้หวังเรื่องการกู้ชาติอะไรหรอก

จ่ายฮุ่นมาแสดงดนตรีนั้นมาเองเพราะว่ามาร่วมทำบุญให้ชาวไคด้วยกันได้ดู จ่ายฮุ่นนั้นเป็นคนเปียงหลวง

เจ้าส่างกอหลี่นั้นมาเป็นเจ้าป้อน รับประทานหัววัดเพราะว่ามาทำบุญเลิศเป็นเจ้าภาพในการจัดงานและอีกอย่างหนึ่งเจ้าส่างกอหลี่นั้นเป็นพระอาวูไค

การจัดงานนั้นเราเก็บเงินจากชาวบ้านหลังคาละ 200-300 บาทแล้วแต่ที่ตกลงกันในที่ประชุม ในปีนั้นงานนั้นเลิกเพราะไม่ได้รองเงินสนับสนุนจากพระที่อยู่กรุงเทพ ปีที่แล้วมีบางรูปก็ส่งมาสนับสนุน

หลอกกว่าจะพาไปทำงานที่กรุงเทพฯ แต่เอาไปลงที่หนองอุกเชียงดาว บางทีก็ช่วยคนโตที่บาดเจ็บจากการทำงาน และไม่มีเงินรักษา ทางโครงการก็จะช่วยเหลือเป็นการด่วน

การไปทำงานต่างถิ่น ไปทำโดยเจ้านายหรือพ่อเลี้ยงมารับไป ซึ่งส่วนมากพ่อเลี้ยงที่มาคอยรับ จะมีเส้นสายสามารถผ่านด่านได้ บางทีก็หลบหนีพ้นจากด่านตรวจไปได้ บางทีก็ปลอมตัวโดยแต่งตัวดีๆ ผูกชุดให้ชัดๆ ก็สามารถเดินทางไปๆ มาๆ ข้ามจังหวัดไปโดยไม่โดนจับ

สรุปข้อมูลการทำงาน

คุณอินตา ลูกเสนาของศุภกาดอายุ 36 ปี บ้านเลขที่ 419 มาจากเชียงตอง มาครั้งแรกอายุ 18 ปี (2525 – 2526) มาจากบ้านลาน

ทำงานที่สวนสัมมนาธร 1 ปี

เก็บชาที่ดอยยาววี 1 ปี

มารับจ้างที่หลังเตาป๋ม (ปี 28) มีตอไร่อยู่ 1 ไร่ 1 หลังคา มาเพิ่ม 4 หลัง

ไปกรุงเทพฯ ทำหอมกับหม่อมอ๊อด ไปขอทำสวนกับหม่อมอ๊อด ปลุกเพื่อกิน ขายนิดหน่อย

กลับมาอยู่ กทม. ขายนิดหน่อย

กลับจาก กทม. มาอยู่ตาม บึงน้ำ

ที่เตาป๋มทำเป็นอ่างเก็บน้ำ 10 กว่าหลังคาเรือนมาตั้งสูงตันปี 2537 บ้านต้นสูงปลายปี 2537

ไต่กลางโค้ง (กลางทุ่ง ปี 2538 – 2543)

-ซื้อที่ดินงานตลอด

-ซื้อเสียหมู่บ้านเจียบเหงา

นางคำหลู ลูกหนุ่ม อายุ 30 ปี

เย็บผ้า 50 บาท และ 80 บาท

ทำงาน เต่าป๋ม—โรงสีแม่มาว——สวนส้ม

ป่าไม้แมริม ทำครั้งวัน 30 บาท

เรียนเย็บผ้าโครงการขายแดนที่หนองบัว

ข้อมูลจากอาจารย์อุไรวรรณ แก้วคำมูล และอาจารย์จรรยา พนาวงค์ สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2524

เป็นหมื่นบาทก็มี เงินนั้นเราก็เอามาจัดการเรื่องค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าของรางวัลต่างๆให้กับ
หัววัดที่มีการแสดงร่วม
หัววัดนั้นเรามีการส่งจดหมายเชิญไปทุกหัววัดที่เป็นวัดใต้ และวัดคนเมืองที่อยู่ในตำบลเดียวกัน
ทางหัววัดก็จะส่งพระมา 1 รูป สังฆิ์และยอด ประมาณ 200-300 บาท และก็นำเอาการแสดงมา
ร่วม

บทสัมภาษณ์พิธีกรรมเกี่ยวกับวันพระ

ในช่วงเข้าพรรษาของชาวไทใหญ่

สัมภาษณ์พ่อเฒ่าแม่เฒ่า ชาวเวียงหาวยในวันพระวันที่ 6 คค.45

เวลา 19.00 น. ณ.วัดเวียงหาวย

ครู : พ่อเฒ่าแม่เฒ่าที่มาถือศีล ต้องแต่งชุดขาวทุกคนหรือเปล่าคะ ที่เห็นแม่เฒ่าใส่ชุดขาว พ่อเฒ่าจะแต่งชุดใดด้วยสีดำ,เทา หรือสีน้ำตาล โปกหั่วด้วยผ้าสีขาว เป็นชุดที่ต้องแต่งกันทุกคนไหม

พ่อเฒ่า : ไม่จำเป็น คนใดเราไม่บังคับเรื่องเสื้อผ้า จะใส่สีอะไรก็ได้ ขอให้ข้างในใจเป็นสีขาวบริสุทธิ์ก็พอแล้ว เมื่อก่อนแต่งตัวกันตามที่มี แต่เดี๋ยวนี้ก็ทำตามที่นิยมกัน คนเฒ่าคนแก่ที่อื่นเขาใส่กันอย่างนี้ คนใดก็ตามให้เหมือนเขาและมันก็เรียบร้อยดี ชุดที่พ่อเฒ่าใส่เป็นชุดของคนใด ที่เมืองนอกเขาก็ใส่กันอย่างนี้

ครู : ในช่วงเข้าพรรษา วันพระมีคนมาถือศีลเยอะมาก อย่างวันนี้มี 94 คน เป็นเพราะอะไร

แม่เฒ่า : วันพระในช่วงเข้าพรรษาคงไม่มีใครถือว่าเป็นช่วงของการสร้างบุญช่วงเข้าพรรษามี 13 คีล (วันพระ 13 วัน) เราควรมาถือศีลที่วัดให้ครบถ้าทำได้จะเป็นการสร้างบุญสร้างอานิสงส์ให้กับตนเองในภพหน้า

ครู : หากเป็นช่วงออกพรรษามีคนมาถือศีลมาทำบุญอย่างนี้ไหม

พ่อเฒ่า : ไม่มากเหมือนช่วงเข้าพรรษา เพราะว่าไม่เป็นที่นิยมกันแต่ถ้าใครมาถือศีลได้ก็จะดีมาก ที่เขาไม่มากก็เพราะไม่มีเพื่อนอยู่วัด

มีคนน้อย , พระสงฆ์ก็อยู่ไม่ครบ , งานภาระที่บ้านก็มีลูกหลานคิดว่าไม่ใช่ช่วงเข้าพรรษา ไม่จำเป็นต้องไปวัดทุกศีลและอีกอย่างการมาทำบุญที่วัดของคนใดใช้เงินซื้อของมาทำบุญ , เงินปัจจัยถวายพระก่อนข้างมากหากปฏิบัติทุกวันตลอดปีก็คงจะลำบาก ไม่มีเงินพอ เขาก็จะเลือกทำกันในวันเข้าพรรษา

ครู : การนำของมาทำบุญและการถวายของปัจจัยต่างจากเมื่อก่อนไหม

แม่เฒ่า : ก็ต่างกันเมื่อก่อนเงินหายาก การถวายเงินกับพระกับวัดไม่ค่อยมี ของที่จะนำมาทำบุญก็ง่ายจะมีข้าวมีกล้วยก็พอแล้วพระท่านก็ฉันง่าย ๆ แต่เดี๋ยวนี้มีอาหารกินมากมาย ของที่จะนำมาถวายพระก็มีมาก คนก็นิยมทำบุญกันมากขึ้นการถวายปัจจัยก็ถวายกันมากขึ้น

บุคคลอ้างอิง

บุคคลอ้างอิง

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. แม่เฒ่าแขก	ทิศเหนือ	อายุ 77 ปี	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
2. แม่เฒ่าหนู	ชอยะ	อายุ 71 ปี	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
3. พ่อเฒ่าอ่อง	กันธิ	อายุ 70 ปี	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
4. พ่อเฒ่าหลี่	แดงก้อน	อายุ 82 ปี	บ้านเลขที่ 126 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
5. พ่อเฒ่าหย่นะ	แดงก้อน	อายุ 79 ปี	บ้านเลขที่ 126/1 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
6. แม่ผิว	แดงก้อน	อายุ 68 ปี	บ้านเลขที่ 127 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
7. พ่อเฒ่าสุจินดา	แสนขาวารี	อายุ 72 ปี	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
8. แม่เกี้ยงคำ	แสนขาวารี	อายุ 72 ปี	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
9. แม่เฒ่าเฮือน	จิ้งยี่	อายุ 84 ปี	บ้านเลขที่ 43 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
10. แม่เฒ่าอ่อง	คำเรือน	อายุ 80 ปี	บ้านเลขที่ 37 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
11. แม่เฒ่าป้าง	แสงหลู่	อายุ 75 ปี	บ้านเลขที่ 25 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
12. พ่อส่วยคำ	ต่างสุ	อายุ 70 ปี	บ้านเลขที่ 51 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
13. แม่เฒ่าเมืงะ	สุขใจ	อายุ 81 ปี	บ้านเลขที่ 102 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
14. พ่อเฒ่าคำ	ลายใส	อายุ 83 ปี	บ้านเลขที่ 97 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
15. พ่อหลวงใจ	มะลิแก้ว	อายุ 67 ปี	บ้านเลขที่ 45 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
16. พ่อแสนห์	ศรีสวัสดิ์	อายุ 66 ปี	บ้านเลขที่ 33 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
17. พ่อสนั่น	แสงดีะ	อายุ 62 ปี	บ้านเลขที่ 67 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
18. แม่อู่	เมืองใจ	อายุ 55 ปี	บ้านเลขที่ 28 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
19. แม่เฒ่าจิ้ง	ลุงดี	อายุ 72 ปี	บ้านเลขที่ 112 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
20. ครูอินดา	ลุงดา	อายุ 49 ปี	บ้านเลขที่ 136 หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
21. แม่เฒ่าเค็ง	สุขใจ	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น	อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
22. นางสมสาข	เชิดชูสกุลเจริญ	บ้านเลขที่ 49	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
23. นายปิ่น	ใจบุญ	บ้านเลขที่ 62	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
24. อาจารย์วีระ	สุระวงศ์	หมู่ 3	ค.เวียง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
25. แม่จันทร์ดี	สุระวงศ์	หมู่ 3	ค.เวียง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
26. นายอินดา	ลุงแสน	บ้านเลขที่ 37	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
27. นางกิ้ง	ลุงหลู่	บ้านเลขที่ 38	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
28. นายสมชาย	นันทา	บ้านเลขที่ 42	หมู่ 9 ค.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

29. นายวิยะ ปันคำ บ้านเลขที่ 50 หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
30. นางคำหลู่ ลุงหนุ่ม บ้านเลขที่ 34 หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
31. นายหลอย จิ่งนะ บ้านเลขที่ 44 หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
32. นางสาวจิราภรณ์ แสนยาวารี บ้านเลขที่ 72 หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
33. นางสาวเบญจวรรณ บัวอุ่นใจ บ้านเลขที่ 30 หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
34. คช.เอกภพ ลุงคำ หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
35. นายพิมาน ลุงดา หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
36. นายบุรินทร์ โสภา หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
37. คช.เมืองไทย นายหลู่ หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
38. คณ.สุมาลี บุนแพ่ง หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
39. คณ.อรอุมา ลุงมา หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
40. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 20 คน รร.บ้านเวียงหวาย หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
41. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 20 คน รร.บ้านเวียงหวาย หมู่ 9 ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

ครู : แล้วคนเหล่านี้ที่ไม่ค่อยมีเงินทำอย่างไร

แม่เฒ่า : บางคนก็ไม่ค่อยอยากมาวัด เพราะอายุเขาที่เฒ่าของมาน้อยอยู่แล้วจะได้บุญน้อย ไม่เทียมหน้าคนอื่น บางคนเขาก็ไม่คิดอะไรมีน้อยก็ทำน้อย แต่ต้องทำด้วยความเต็มใจ คนเมื่อก่อนมาวัดกันมากกว่าสมัยนี้อีกแต่เมื่อก่อนคนมีน้อยกว่าเดี๋ยวนี้

ครู : ถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์คนเมื่อก่อนมามากกว่ามาเกือบทุกบ้าน

แม่เฒ่า : ใช่แล้ว เมื่อก่อนคนหนุ่มคนสาวก็มาถือศีล เด็กๆที่ไปทางธรรมก็มาได้ แต่สมัยนี้คนหนุ่มสาวต้องทำมาหากินไม่เวลาที่ถือศีลเรื่องมาถือศีล มาทำบุญตักบาตรตอนเช้าก็กลับกันเป็นส่วนใหญ่มีแต่คนเฒ่าคนแก่ที่นอนวัด

ครู : พ่อเฒ่าแม่เฒ่าคิดว่าการถือศีล นอนวัดในวันพระนอกจากจะได้สร้างบุญแล้วคิดว่าจะได้อะไรอีก

พ่อเฒ่า : ได้มีความสุขใจ เย็นใจ สงบ อยู่บ้านเราก็ถือศีลได้แต่ไม่สงบเท่ากับเข้าวัด อยู่บ้านบางทีก็อดไม่ได้ที่จะทำงานบ้าน , จู่ว่ากล่าวลูกหลานได้เสพความบันเทิงเช่น ดูทีวี , ฟังวิทยุ ทำให้ไม่สงบมาวัดจะคัดสรรทุกอย่างไม่มีลูกไม่มีหลานไม่มีห่วงกังวล ถึงอะไร ไม่พูดจาถึงเรื่องของครอบครัวลูกหลาน ในวัดจะมีการทำสมาธิ การทำวัตร การสวดมนต์ ฟังธรรมดอมหลัก บูชาเทียน เมื่อก่อนการเข้ามาในวัดของคนที่จะมาถือศีลจะต้องเคร่งครัด ทุกคนต้องถือศีลแปด หลังเที่ยงวันห้ามดื่มห้ามเคี้ยวจนบ่ายสามโมง หลังบ่ายสามโมงสามารถดื่มน้ำปานะ ได้อย่างเดียวแต่เดี๋ยวนี้ก็อนุโลมให้หลังเที่ยงวันดื่มน้ำได้แต่ห้ามเคี้ยว

แม่เฒ่า : คนที่เขาเข้ามาถือศีลจะต้องสำรวม ห้ามเดินเร็ว ห้ามข้ามไม้ไผ่ หญ้า ห้ามมองไกล ห้ามองค้ำๆมองใกล้ๆห้ามเคี้ยวใบไม้กิ่งไม้ ศีลห้าศีลแปดต้องเคร่งครัด ต้องกินเจ ห้ามกินเนื้อสัตว์ หากพ้นจากวันพระไปแล้วก็ต้องประพฤติดนให้อยู่ในศีลในธรรม ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ดื่มสุราของเมา ก็ถือศีลห้าต้องให้ถือปฏิบัติอย่างจริงจัง

ครู : เดิมนั้นการถือศีลอย่างเคร่งครัดเปลี่ยนแปลงไปบ้างไหม

แม่เฒ่า : ก็เปลี่ยนไปบ้างแล้วแต่คน บางคนก็ถืออย่างเดิม บางคนก็หย่อนยานไปเพราะสภาพความเป็นอยู่สมัยก่อนสมัยนี้ก็ไม่เหมือนกัน คนแก่เดิวนี้นี้ต้องช่วยลูกช่วยหลานทำมาหากินต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกหลานบางคนก็ไม่มีโอกาสได้เข้าวัดต้องเลี้ยงหลานที่กำพร้าพ่อแม่

ครู : เรื่องพิธีกรรมการสวดมนต์คือกาสนั้นอะไรเปลี่ยนไปบ้างไหม

พ่อเฒ่า : ไม่ค่อยเปลี่ยนก็ใช้ธรรมบาลีอย่างเดิมกัน ไต่ก่อนข้างยี่ดือการไหว้พระ
สวดมนต์ที่เดิมรูปแบบตรงนี้ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

ครู : ผู้ที่เป็นผู้นำในการนำกล่าวเขาเรียกอะไร

พ่อเฒ่า : ในส่วนของกรกล่าวโอกาสเวรทานการนำสวดต่างๆก็ืออารยวัค
(มคคทายก) แต่ถ้าในส่วนของกรถ่อมหลักก็ให้ จรู เป็นผู้นำแบ่งหน้าที่กัน

ครู : พ่อเฒ่ามีความเห็นว่าคนไทยคนเมืองไม่นิยมอนวัคดือศีลกันมากเหมือนคนไต
เพราะอะไร

พ่อเฒ่า : คนเมืองคนไทยเขาตัดเรื่องความสนุกสนานไม่ได้ เขากินเหล้ากันเขาชอบ
ความบันเทิงมากกว่าคนไตส่วนใหญ่คนเมืองจะดือศีลห้ากันเท่านั้น จะมีที่ดือศีลแปดกัน
บางคน ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีอายุมาก

ครู : ถึงเกิดดูคนเฒ่าคนแก่ที่มานอนวัคจะบูชาเทียนกันมากกว่าวัคคนเมือง เพราะอะไร

แม่เฒ่า : เป็นการบูชาเจ้าพารา จะมีการจุดกันตลอดไครที่นอนไม่หลับก็จะถูกมาบูชา
เทียนเพื่อเป็นการรวมจิตสงบจิตไม่ได้ฟุ้งซ่านและเหมือนเราได้บูชาพระพุทธรได้บุญ

ครู : วันพระถ้าขึ้น 15 คำหรือแรม 15 คำจะมีคนมานอนวัคกันมากกว่าขึ้น 8 คำ, แรม
8 คำ

พ่อเฒ่า : วันขึ้น 15 คำหรือแรม 15 คำ เราเรียกเดือนมนธือเป็นวันศีลหลวง คนนิยมทำ
บุญมากกว่าวันขึ้น 8 คำ, แรม 8 คำ

* ตามทั่วไปวันขึ้น 15 คำแรม 15 คำ เขาเรียกวันอุโบสถศีลส่วนวันขึ้น 8 คำ แรม
8 คำเขาเรียกว่าวันธรรมะสวนะ *

ครู : ลูกหลานของพ่อเฒ่าแม่เฒ่ามีส่วนในการร่วมทำบุญในวันพระของพ่อเฒ่าแม่เฒ่า
อย่างไร

แม่เฒ่า : ลูกอ่อนก็ช่วยส่งข้าวส่งน้ำ, บางคนก็ช่วยทำกืออกขอมดอให้พ่อเฒ่าแม่เฒ่าเตรียม
ตัวมาวัคเวลาที่มีคนมาทานหัวศีลหัวขอมเด็กๆก็จะมาช่วยถวายของบางคนวันพระก็มา
ในวัคเพราะได้กินขนมแต่ส่วนใหญ่ถ้ามาาก็ให้อยู่เงียบๆห้ามเสียงดัง

ครู : การนอนวัคของคนไตนิยมมาจำศีลกันก็ึ้น

พ่อเผ่า : คีนเดียว มาตักบาตรในวันพระตอนเช้า พอตอนเย็นก็ฟังเทศน์จำวัดค้างที่วัด

1 คีนและลาพระกลับบ้านในตอนเช้าวันรุ่งขึ้นประมาณ 6 โมงเช้า

ครู : ที่เคยเห็นคนไทยคนเมืองบางนอน 2 คีนคือตอนเย็นก่อนจะถึงวันพระ 1 คีนและคีนวันพระอีก 1 คีนเพราะอะไร

พ่อเผ่า : ก็แล้วแต่จะทำกัน คนเมืองที่นอน 2 คีนส่วนใหญ่จะถือศีลแปด ส่วนที่ถือศีลห้าก็จะนอนกันคีนเดียว

ผู้ให้ข้อมูล

1. พ่อเผ่าสุจินดา แสนยาวารี อายุ 73 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
2. แม่เผ่าเกียงคำ แสนยาวารี อายุ 67 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
3. แม่เผ่าแขก ทิศหน่อ อายุ 78 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
4. แม่เผ่าไหย่ ลุงคำ อายุ 77 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
5. พ่อเผ่าหลี แดงก้อน อายุ 83 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
6. พ่อเผ่าเสนห์ ศรีสวัสดิ์ อายุ 65 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
7. แม่เผ่านุ คำลือ อายุ 72 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
8. พ่อเผ่าหยันนะ แดงก้อน อายุ 79 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
9. แม่เผ่าผิว ลุงมา อายุ 68 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
10. แม่เผ่าเมือะ นามหงส์ อายุ 82 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค
11. แม่จูง เมืองใจ อายุ 56 ปี มี ม.3 ต.เมืองใหม่ อ.ค
12. แม่เผ่าเชื้อง ลือย์ อายุ 84 ปี มี ม.9 ต.เมืองใหม่ อ.ค